

Denne fil er downloadet fra
Danmarks Tekniske Kulturarv
www.tekniskkulturarv.dk

Danmarks Tekniske Kulturarv drives af DTU Bibliotek og indeholder scannede bøger og fotografier fra bibliotekets historiske samling.

Rettigheder

Du kan læse mere om, hvordan du må bruge filen, på
www.tekniskkulturarv.dk/about

Er du i tvivl om brug af værker, bøger, fotografier og tekster fra siden, er du velkommen til at sende en mail til *tekniskkulturarv@dtu.dk*

175

Wente
LIVAD
111
Du
10072

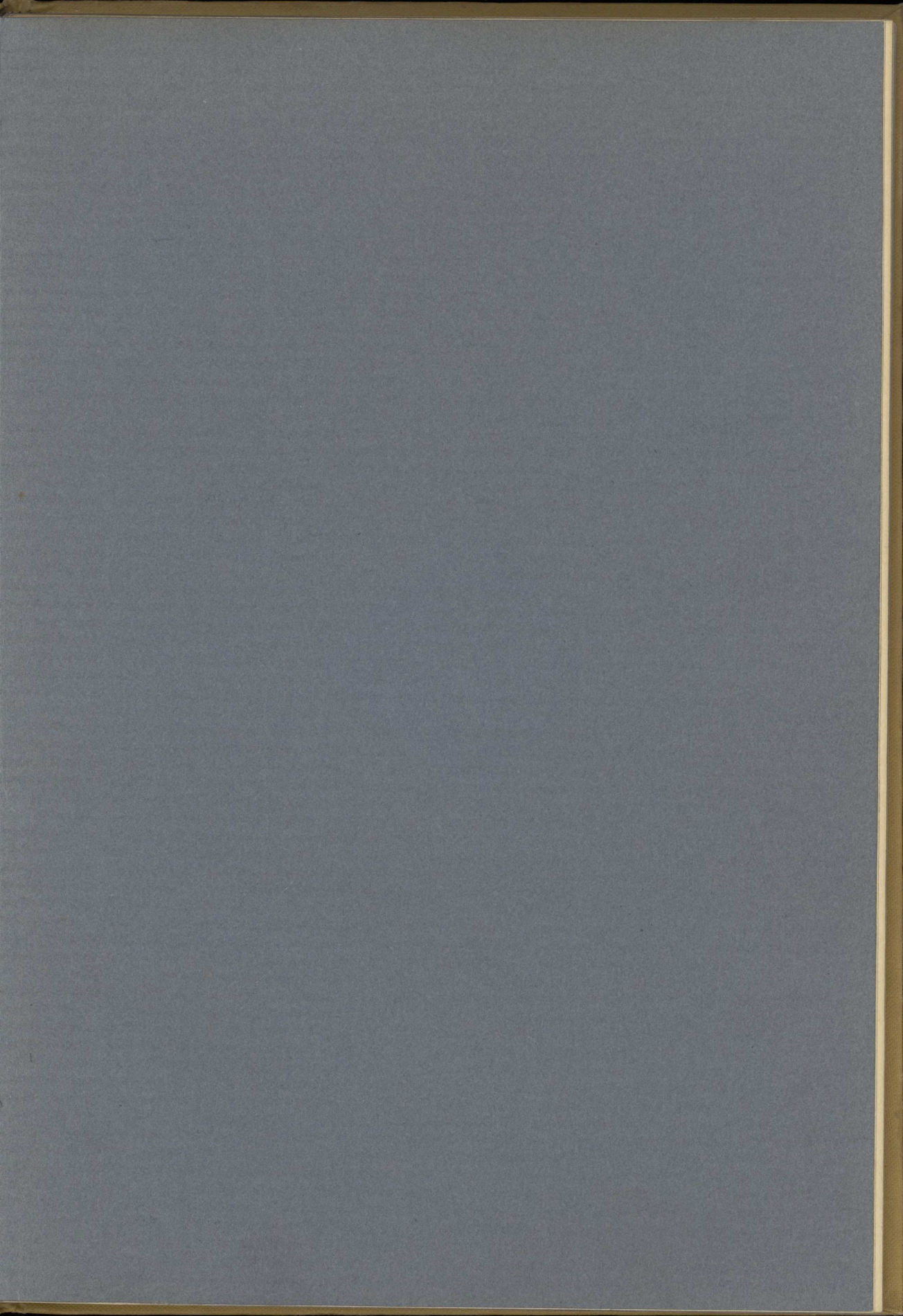

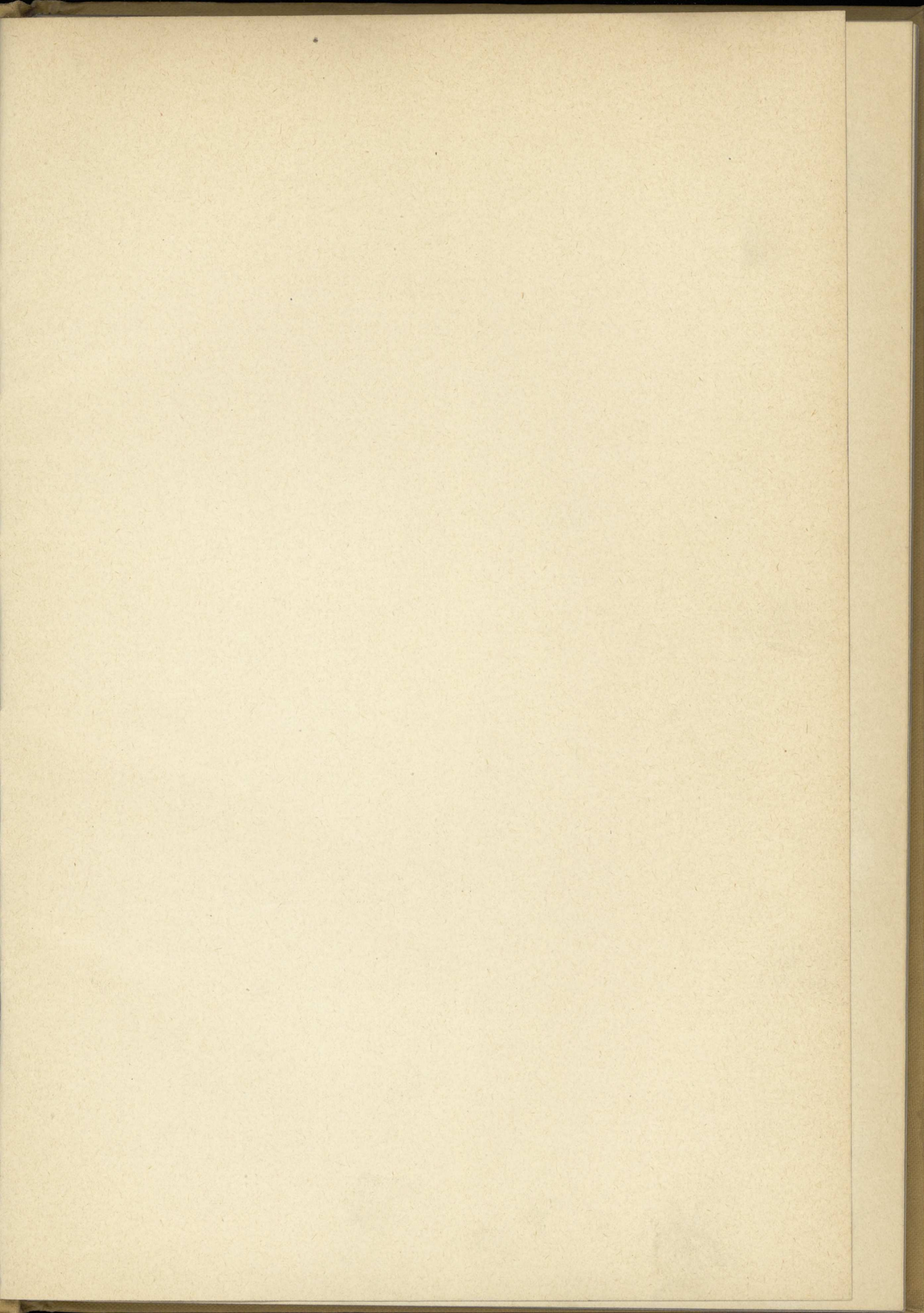
612 821

1017

612 821

Industriforeningens Bibliotek

92

HVAD VIL DU VÆRE?

HVAD VIL DU VÆRE?

UNGDOMMENS VALG AF BORGERLIGT

ERHVERV *En Serie bekræftede Interviews med
fremragende Fagmænd ved HERMAN BENTE*

GYLDENDALSKE BOGHANDEL
KJØBENHAVN OG KRISTIANIA
MDCCCCXVII

HVAD VIL DU VÆRE?

INDOMMENS VALG AF BORGERRIGT

BRUNEN En serie af de bedste indtægter med

den bedste kgl. og hermed den HERMAN BENTE

FORORD

INTERVIEWS forekommer sædvanlig i et Blad, og en Del af nærværende Række har da ogsaa oprindelig været offentliggjort i Ugebladet „Sund Sans“. Den store Interesse, de vakte saavel blandt Læserne som blandt Fagfolk, har efter mange Opfordringer bevæget mig til at lade dem fremkomme i Bogform.

Forinden har de gennemgaaet en grundig Revision, hvorved de er ført op til Dato, og adskillige nye Interviews er tilføjet.

Hvad der er kommet ud af det, er ikke noget fuldstændigt Leksikon over Erhvervene; det vilde fylde ti Bøger paa Størrelse med denne. Dersom en ung Mand f. Eks. absolut vil være Pibedrejer, kan han ikke slaa op i denne Bog og finde specielle Oplysninger; men dersom han læser Bogen igennem, vil han alligevel, selv om Faget ikke er omtalt, høste Belæring, der kan være ham til Nytte i hans Virksomhed.

De i Bogen omtalte Erhverv er udvalgt efter Samraad med Sagkyndige paa de forskellige Omraader. Oplysningerne om hvert enkelt Erhverv har sin Værdi for sig. Men Vægten er lagt paa at give Ungdommen Forstaaelse af, hvad det i al Almindelighed gælder om, naar man vil skabe sig en Stilling i Livet. Dette gaar som

en rød Traad gennem alle Artiklerne, og sammenlagt danner det en Sum af Iagttagelser, Erfaring, Viden og Maalbevidsthed, som har mere end øjeblikkelig Værdi.

Det er erfarne og dygtige danske Mænd, som har udtalt sig, og de staar med Underskrift inde for deres Ord og Oplysningernes Paalidelighed. Jeg skylder dem alle Tak for den Beredvillighed og Interesse, hvormed de har hjulpet mig ved mit Arbejde.

HERMAN BENTE

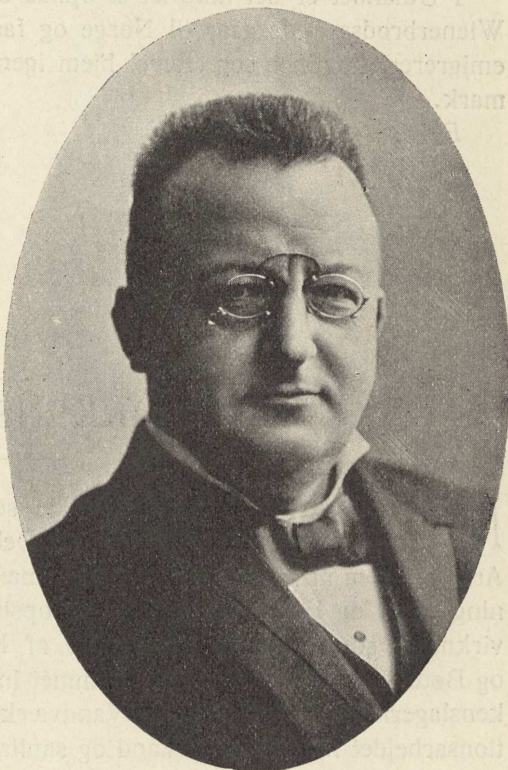
HAANDVÆRK

BAGER

Et ungt Menneske, som vil i Bagerlære, maa være, hvad man kalder „en rask Dreng“. Han maa være nem paa Fingrene og hurtig i Vendingen. Det er derimod ikke nødvendigt, at han er særlig kraftig; det tungere Arbejde, som blev gjort i gamle Dage, er nu for Størstedelen overtaget af Maskinerne. Her i København foregaar Rugbrødsbagningen jo næsten udelukkende paa Fabrikkerne.

Der kræves ingen særlig Uddannelse af en Bagerlærling udover Kommuneskoleundervisning, og i Læretiden er der heller ingen Skolegang — desværre. Københavns Kommune har gjort et Forsøg med Kursus for Bagerlærlinge, og det er nu under Overvejelse at oprette Kursus for Bagerlærlinge i de almindelige Fag: Dansk, Regning og Skrivning samt Kemi, Varelære, Lære i Ovnkonstruktion o. s. v.; men det er foreløbig paa Overvejelsernes Stadium. Naar denne Undervisning kommer i Stand, bør den blive obligatorisk.

En Bagerlærling staar ca. 4 Aar i Lære. Normen er, at han i den Tid bor hos Mesteren og det første Aar faar 2 Kroner, det andet Aar 3 Kroner om Ugen, stigende til 4 à 5 Kr. Den bedste Lære faas i mindre og mellemstore Bagerier, hvor Lærlingen hurtigere kommer ind i alt Arbejde. En udlært Svend har som laveste Løn

Oldermænd JOHNS. PITZNER.

32 Kroner om Ugen for 6 Dage à 9 Timer (første Svendear dog 2 Kr. mindre). Mestersvendens Mindsteløn er 36,50 Kr. Der er i Bagerarbejdet ingen Akkordarbejde, men undertiden en Del Overarbejde, som selvfølgelig betales særskilt.

Bagerhaandværket er ikke kedeligt, det er overordentlig afvekslende, navnlig herhjemme, hvor vi bager saa mange Slags Luksusbrød. Haandværket staar meget højt i Danmark; en Svend kan vel paa Rejse lære noget, som er specielt for de forskellige Steder, men intetsteds er Brødsorternes Antal saa mangfoldigt som her.

Bagerfaget lider ikke særlig af Lærlingemangel, men der er heller ikke noget stort Overskud af Arbejdsledige. Bageriet er ikke noget Sæsonarbejde, der er ingen døde Tider. Svendene bliver som oftest hos Mestrene i Aarevis, det er faste Stillinger for Folk, som passer deres Kram. Da der endvidere ikke behøves nogen væsentlig Kapital for at blive selvstændig, er der for et energisk og dygtigt Menneske gode Chancer som Bager.

I Udlandet er det ikke let at opnaa særlig gode Pladser. En Del af vore Wienerbrødssvende gaar til Norge og faar godt Arbejde, men de, der ellers emigrerer, kommer som Regel hjem igen, fordi der alligevel er bedst i Danmark.

Bekræftet af

Jr. Petersen.

BLIKKENSLAGER

METALINDUSTRIENS Udvikling i de senere Aartier har i høj Grad sat sit Præg paa Blikkenslagerfaget. Dels er Faget bleven berøvet en Del Arbejde, som nu tilvirkes rent fabriksmæssigt, saaledes Blikvarer til Husholdningsbrug, og Emaillé-Industrien er opstaaet; men til Gengæld er anden Tilvirkning, som tidligere besørgedes af Kobbersmede (Kobber Tagdækning) og Bødkere (Mejeriarbejder), kommet ind under Faget, og samtidig har Blikkenslagerne, lige fra Gas- og Vandværkernes Fremkomst, overtaget Installationsarbejdet med Gas og Vand og sanitære Anlæg. Industrien har sikkert nu overtaget hvad den kunde, og Faget ligger saaledes i et fast Leje. Den Del, Haandværket har beholdt, er væsentlig Bygningsarbejde, Reparationer og enkelte finere Arbejder. Den gode og stadige Fremgang, Faget har haft, viser sig ogsaa i Organisationernes stigende Medlemsantal.

De fysiske Egenskaber, som kræves af en Lærling i Blikkenslagerfaget, indskrænker sig til, at han maa være sund og rørlig; en Krøbling kan ikke

klatre omkring paa Tagene. Angaaende eventuel Tilbøjelighed til at blive svimmel, overvindes denne gradvis, og man kender kun meget faa Eksempler paa, at inkurabel Svimmelhed har hindret en Blikkenslager i at gennemgaa sin Læretid eller udføre sit Arbejde i Højden.

Lærlingene rekrutteres hovedsagelig af Haandværkernes og Arbejdernes egen Stand, hvilket er naturligt. Naar Haandværksfagene i det hele taget faar saa faa Lærlinge fra andre Samfundslag, skyldes det, foruden Standsfordomme, som dog betegner et næsten tilbagelagt Standpunkt, ogsaa Ubekvemmeligheden ved den tidlige Mødetid om Morgen. Kvikke, arbejdsdygtige og intelligente unge Mennesker kan i Blikkenslagerfaget, som ogsaa i flere andre Haandværk, finde lettere Chancer og bedre Vilkaar end i mange Stillinger indenfor Handel, Kontorvirksomhed, Industri og Embedsklasserne. Men for at komme frem maa Lærlingen passe sine Ting og navnlig søge teoretisk Undervisning paa Teknisk Skole, samt besøge Fagskolerne, af hvilke vi har to, en i København og en i Aarhus. Det er dog ofte meget vanskeligt, undertiden umuligt at holde Lærlingene til den tekniske Undervisning. Fagskolen, som fortrinsvis underviser i Praktik, er derimod bedre besøgt.

Lærlingen staar som Regel fem Aar i Lære og lønnes med fra 4 til 8 Kroner om Ugen, undertiden noget højere. En Svend tjener fra 1700 til 2800 Kroner aarligt ved stadigt Arbejde, og en dygtig Svend kan godt regne med at have Arbejde hele Aaret rundt. Størstedelen af Bygningsarbejdet er Akkord. Faglærte Folk finder let Ansættelse i Fabrikkerne, som ikke selv uddanner Lærlinge; Arbejdslønnen i Fabrikkerne er væsentlig den samme som paa Værkstederne.

Et længere Ophold med Arbejde paa Værksteder og Fabrikker i Udlandet burde indgaa som et Led i enhver Blikkenslagers Uddannelse; men der rejses alt for lidt, skønt det hverken mangler paa Opmuntring eller direkte Understøttelse baade af private Stipendier og af Staten.

Etablering af selvstændig Virksomhed er let og kræver kun ringe Kapital. Værktøjet er billigt, Butik kræves ikke, og dygtige og vederhæftige Folk kan let faa Kredit hos Grossisterne.

Til Virksomheden som Gas- og Vandmester kræves her i København Magistratens Autorisation, som faas efter en forud aflagt Prøve. Teknologisk

HANS PERS.

Institut har oprettet et Kursus for Gas- og Vandmestre, og Prøven derfra gælder vistnok de fleste Steder i Provinsen som Autorisation.

Blikkenslagerfaget maa i det Hele siges at give en paapasselig og dygtig Mand gode Chancer, selv om han begynder franeden.

Med Hensyn til Fagets Udviklingsmuligheder kan det paapeges, at Anvendelsen af presset og hamret Zink ikke er trængt igennem her i Landet i det Omfang som i Udlandet, hvor store Virksomheder er beskæftiget med Tilvirkninger af denne Art, Kvistbeklædninger, Vindfløje, Underdele af Karnapper, Gesimser, Ligkister og Billedhuggerarbejder. Fordelene ved den ringere Vægt fremfor støbt Materiale til Bygningsarbejder er iøjnefaldende, men Arkitekter og Bygherrer maa først blive fortrolige med, at de i mange Henseender paa dette Omraade kan faa fuldkommen saa smukt og mere holdbart Arbejde end ved Anvendelsen af Støbegods, Cement og Træ; ligesom de heller ikke er bundet til bestemte Former, men i hvert enkelt Tilfælde kan faa Arbejderne udført efter egne Tegninger og personlig Smag.

Saa langt som man er naaet i Amerika, hvor der baade i Zink og galvaniseret Jern fremstilles Kasetlofter, Vægbeklædninger, ja endog Facadebeklædninger, naar vi vel ikke herhjemme, men der er Grund til at tro, at vi i den Henseende gaar en Udvikling i Møde, som vil betyde Fremgang for Blikkenslagerfaget.

Bekræftet af

Hansen Pers.

BOGBINDER

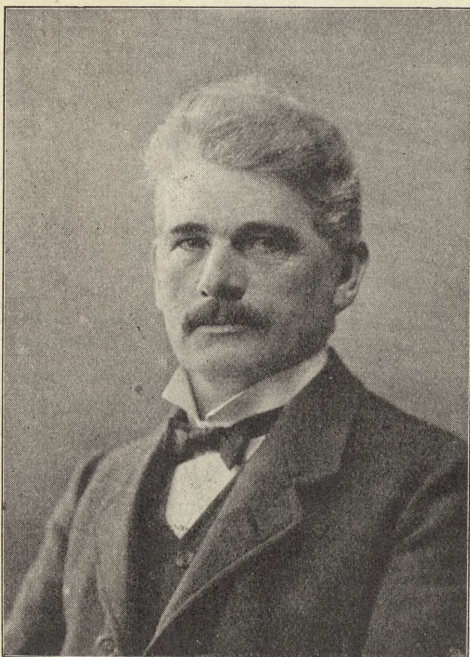
DER hersker vistnok forskellige Steder den Opfattelse, at Bogbinderarbejdet er et let Arbejde, der kan varetages af mindre kraftige Individer, men det er en Fejltagelse. Det er et forholdsvis anstrengende Arbejde, som kræver stærke og kærnesunde Folk med gode Lunger, der kan taale den megen Indesidden og det meget Støv. En ung Mand, der vil være Bogbinder, maa desuden være i Besiddelse af streng Ordenssans, Omhyggelighed og Akkuratesse — et Blad, der kommer ind paa et galt Sted i en Bog, er jo en uhyggelig Fejl; han maa helst have nogenlunde Sprogkundskaber, saa han kan forstaa en Titel paa et fremmed Sprog — i gamle Dage fik Lærlinge, som kunde Latin, Lov til at udstaa deres Læretid paa et Aar mindre end andre Lærlinge —.

Læretiden er sædvanlig fem Aar, og Lønnen stigende fra 4 à 5 til 10 Kroner ugentlig. Lærlingen bør søge Uddannelse paa et Bogbinderi, hvor der præsteres meget af det haandværksmæssige Arbejde; han kan sagtens senere udvikle sine Kundskaber i det maskinelle Arbejde. Medens han er i Lære, gaar han paa Teknisk Skole i et eller halvandet Aar, og frekventerer derefter Fagskolen for Boghaandværk i tre Aar. Paa denne undervises han udelukkende i Forgyldning, Komposition og Dekoration. Undervisningen foregaar tre Aftener om Ugen samt Søndag og Mandag Formiddag. Men selv efter Læretidens Udløb og Aflæggelse af frivillig Svendep prøve bør en ung Mand, der vil frem, fortsætte sin Uddannelse paa Fagskolen. Skolen er stiftet 1893, og har ydet sin store Bistand til at hævde Haandværkets ansete Stilling. Der undervises nu mellem tredive og fyrretyve Elever aarligt, baade Mestre, Svende og Lærlinge, ogsaa Udlændinge; men ikke Amatører. Desuden er der Sommerkursus for Folk fra Provinsen, og Teknologisk Institut har Kursus i Material-, Maskin- og Fag-Kundskab.

En jævn Arbejder har som Svend godt 30 Kroner om Ugen. Arbejdet har hidtil udelukkende været Time-løn, men der gøres nu enkelte Forsøg med Akkord.

I Bogbinderiet beskæftiges der lige saa mange Kvinder som Mænd, men Kvindernes Arbejde er særskilt Heftning og Falsning og lettere Hjelpearbejde. Udlærte kvindelige Bogbinder-svende er der ikke mange af, de har ikke Udholdenhed og Kræfter nok, og en Del af dem falder fra efter nogle Aars Forløb. De kvindelige Bogbinder-svende har selvfølgelig samme Løn som de mandlige.

Med Hensyn til Start af selvstændig Virksomhed har en intelligent og dygtig Mand, som har Smag og gode Ideer, og som kan udføre dem, selvfølgelig Chancer for at komme frem, men noget særlig indbringende Erhverv er Bogbinderhaandværket ikke. Et Værksted kan startes for et Par Tusind Kroner. Der vil jo stadig, og maaske mere eftersom Sansen for at samle virkelig fine og godt indbundne Bøger stiger, være en Del Arbejde at gøre for dygtige og kultiverede Haandværkere. Men Stordriften skærer mægtigt ind. Det vil sikkert efterhaanden blive mere og mere almindeligt, at Forlagene, ligesom i England og Tyskland, sælger Størstedelen af deres Bøger indbundne i billige Bind, og derved bliver der mindre Plads for den almindelige Haandværker.

Bogbindermester ANKER KYSTER.

Bogbinderfaget er i fuld Gang med Sondringen mellem Haandværk og Fabriksdrift. Der er endnu meget af det gamle Haandværkerblod i Bogbinderne, som gerne vil lave virkeligt Haandarbejde; og mange af dem, som allerede hovedsagelig er indrettet paa Maskindrift, holder stadig et Par Mand, som de lader udføre Enkeltarbejde og finere Bind. De tjener rimeligvis ikke noget paa det, men det er dog som Fjeren i Hatten.

Man har nu Maskiner til saa godt som hele Arbejdet, saa at alt, hvad der kræves Hænders Gerning til, er Pasningen af Maskinerne og Flytning af Materialet fra den ene Maskine til den anden.

Det er selvfølgelig ikke nødvendigt at være en fint og omhyggelig udlært Bogbinder for at deltage i en saadan Drift.

Bekræftet af

Anker Fjester.

BOGTRYKKER

ENDNU staar der i vore Trykkerier Folk, som har oplevet den Tid, da man kun havde Haandpresser, hvis højeste Ydelse var nogle faa Hundrede Tryk pr. Dag. Hurtigpressen er forholdsvis ny, og de Forbedringer, som har gjort den i Stand til at udføre finere Arbejde, er endnu nyere. Udviklingen af Rotationspressen er foregaaet indenfor samme Tidsrum.

Denne hastige Udvikling har ogsaa bevirket en Forandring af Arbejderne. Ikke med Urette kaldte man i ældre Tid Typograferne „Arbejdets Studenter“. Og der findes endnu gamle Folk, som kan fortælle om de Tider, da Forfatteren, baade den litterære og den videnskabelige, personlig kom til Sætteren med sit Manuskript og af ham fik sin første Kritik. Dengang eksisterede der et personligt Forhold mellem Forfatter og Sætter, Forfatterne, særlig de større, havde en bestemt Sætter, som de kendte ved Navn og ofte var personlig Ven med. Den aandelige Udvikling, som blev Typografen til Del ved at han alene var beskæftiget med et Manuskript ved et langsomt Arbejde fra dets Begyndelse til dets Fuldendelse, retfærdiggjorde Benævnelsen „Arbejdets Studenter“.

Men de er kun en Saga. Nu gælder det blot om at faa Arbejdet færdigt. Indholdet kender Arbejderne intet til. Manuskriptet bliver delt paa flere Hænder og oftest sat paa Maskine.

Man træffer ofte paa en, særlig blandt Forældre udbredt, Vildfarelse angaaende Bogtrykkerfaget, den nemlig, at der ikke hører Kræfter til at være Bogtrykker, specielt at en spinkel og svagelig Dreng egner sig til at være Typograf. Faget kræver tværtimod, at Individet er fysisk sundt og kraftigt. Trykkerne vil ofte have Brug for legemlige Kræfter, og Sætterne, som i hvert Fald i hele Læretiden maa staa stille ved Arbejdet, maa absolut have en or-

dentlig Legemsbygning. Bogtrykkerfaget virker ikke som mange Haandværksfag udviklende paa Lærlingens Fysik. Han maa have Kræfterne parat med det samme. Og den Bogtrykker, som tager en ung Mand i Lære, bør derfor altid først undersøge, om han er i Besiddelse af godt Helbred og gode Kræfter til at staa de første Aar igennem med, indtil han ved 17—18 Aars Alderen selv kan begynde at faa Øjnene op for og tage Vare paa sin legemlige Udvikling. Faget hverken ødelægger eller opbruger sine Folk, men jeg anser det ihvertfald for at være af stor Betydning, at dets Udøvere søger at vedligeholde deres Sundhed ved Sport, Friluftsarbejde og lignende.

For at blive Typograf maa det unge Menneske endvidere have gode Skolekundskaber, og der stilles navnlig store Krav til hans Kundskaber i Modersmaalet. Kommer en ung Mand og vil have Plads som Lærling paa et Trykkeri, bliver han ofte anmodet om at skrive en selvstændig Ansøgning, hvad der desværre lige saa ofte falder temmelig uheldigt ud. Saafremt Bogtrykkerlærlingen kommer i en god Lære, det vil sige paa et mellemstort Bog- og Akcidenstrykkeri, vil hans almindelige faglige Uddannelse som Regel være i saa gode Hænder, at det mere gælder for ham at fortsætte sin Undervisning i almindennende og praktiske Skolefag. Af den Grund har jeg i flere Tilfælde foretrukket, i Stedet for Fagskolen for Boghaandværk eller Teknisk Skole, at lade mine Lærlinge besøge Købmandsskolens Aftenskole, hvad jeg har haft megen Fornøjelse af.

Enten Lærlingen skal være Sætter eller Trykker, varer Læretiden normalt fem Aar og afsluttes ved en Svendep prøve, som dog i enkelte Tilfælde kan aflægges efter fire Aars Forløb. I Læretidens tre sidste Aar gaar Lærlingen som Regel paa Aftenkursus, i Provinsen paa de tekniske Skoler, her i København enten paa Teknisk Skole eller paa „Fagskolen for Boghaandværk“. Angaaende denne sidste, som forvaltes af „Foreningen for Boghaandværk“, mener jeg, at den, for at tilfredsstille de Krav, som maa rejses for at faa Faget ud af dets paaviselige fortsatte Tilbagegang, bør deles, saaledes at det artistiske faar sin Del, og at der overfor Lærlingene lægges overvejende Vægt paa den praktiske, fagligt tekniske Undervisning.

Den almindelige Lærlingeløn er fra 3 Kr. stigende til 7 Kr. ugentlig. Mindstelønnen for Typografer er ca. 30 Kroner ugentlig, men dygtige Folk har ikke vanskeligt ved at naa op til en fast Løn af ca. 40 Kr. ugentlig. Ved Aviserne er Lønnen gennemsnitlig ca. 10 Kr. højere. Arbejdet er stadigt, og

Bogtrykker H. LANGKJÆR.

de fleste bliver paa deres Arbejdspladser i mange Aar; desuden findes der ret mange og ret vellønnede Stillinger som Faktorer, Inspektører og Bestyrere.

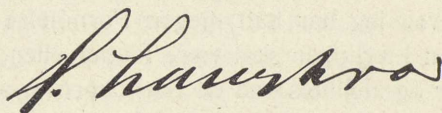
Medens andre Haandværkere som unge Svende endnu ofte rejser en Tur til Udlandet og søger Arbejde der, er dette desværre i ringere Grad Tilfældet med Bogtrykkerne, og Grunden dertil er bl. a., at Sproget lægger større Hindringer i Vejen, ligesom ogsaa at Trykkerierne, sjældnere end Værkstederne, skifter Folk.

For at have Held med sig paa en Uddannelsesrejse i Udlandet er det uomgængeligt nødvendigt, at den Rejsende aldeles bestemt ved, hvad han vil opnaa, at han hjemmefra er saa godt økonomisk funderet, at han kan staa imod den første, eventuelt arbejdsløse Tid, samt at han tager mod det daarlige Arbejde og holder ud ved det, indtil han med sit voksende Kendskab til de stedlige Forhold kan opnaa, hvad han ønsker. Ved at flakke rundt opnaar han intet.

I Tyskland og Østrig, særlig i Leipzig og Wien, vil en dansk Bogtrykker finde mest at lære. I England maa der sikkert ogsaa være en Del at lære, men vistnok meget faa har forsøgt at faa Ansættelse derovre. I Frankrig, hvorfra der leveres overordentlig fint Bogtrykarbejde, særlig med Hensyn til Illustrationstryk, arbejder man efter Metoder, som ikke passer for os. Amerika staar i alle Henseender højst i faglig Henseende og rimeligvis ogsaa i kunstnerisk, men Forholdene derovre kender jeg iøvrigt ikke.

At starte et Bogtrykkeri kræver næppe større Kapital eller byder større Vanskeligheder end at begynde en Barberstue; men det er adskilligt vanskeligere og kræver betydelige Midler at blive en god og leveringsdygtig Bogtrykker og endnu vanskeligere er det at tjene Penge, og Udsigterne, i hvert Fald for de mindre Bogtrykkere, bliver daarligere og daarligere, efterhaanden som de tekniske Hjælpe midler mere og mere driver Faget over i Storindustrien.

Bekræftet af

BØDKER

I og for sig var der intet i Vejen for, at Bødkerfaget helt kunde være et Industrifag, idet Maskinerne godt kunde udføre den overvejende Del af Arbejdet, men vi har herhjemme ikke tilstrækkelig meget ensartet Bødkerarbejde til at give Plads for en Storindustri med maskinmæssig Fremstilling af de fleste Varer. Derfor trives Haandværket ret godt ved Siden af de Værksteder, hvor Maskindriften er taget i Brug i større Udstrækning.

Men efterhaanden som Industrien udvikler sig og kræver Emballage, vil Maskindriften i Bødkerfaget sandsynligvis faa noget mere Indpas, uden at det dog vil komme til at true Haandværkets Eksistens.

En Industri, der tangerer Bødkerfaget uden dog nu mere at høre ind under det, har udviklet sig her i Landet i den sidste Menneskealder, nemlig Fremstilling af færdigdannede Staver og Bunde til Smørfustager. Indtil Midten af Firserne indførte vi fra Sverige alt Raamaterialet til Smørfustager, Staver og Bunde af ukløvet Bøgetræ blev fremstillet, tørret og forsendt til os derfra. Men sammen med den voksende Mejeri-drift og Eksport af Smør overtog danske Savværker denne Industri, idet de samtidig begyndte at save Staverne ud i Stedet for at kløve dem ud. I Løbet af faa Aar fremkom der Specialmaskiner paa dette Omraade, og Teknikken udvikledes betydeligt samtidig med, at Forbruget steg.

Omkring Midten af Halvfemserne begyndte saa den Eksport til Sibirien af Smørstaver og Bunde til Dritler, som nu spiller en saa stor Rolle for dansk Trævare-Industri.

Af egentlig Bødkerarbejde eksporterer vi meget lidt; engang imellem forsender vi mindre Partier til Sverige eller England, men det er uden større økonomisk Betydning. Det færdige Produkts store Volumen gør det dyrt at fragte, og den dyre Fragt, i Forbindelse med en rimelig Beskyttelsestold, lægger ogsaa en Hindring i Vejen for Import fra Udlandet af færdigt Bødkerarbejde.

Raamaterialerne til Bødkervirksomheden maa derimod for Størstedelen importeres. Egetræ faar vi fra Sverige, Rusland, Ungarn og Amerika, Naaletræ fra Sverige, hvorfra vi ogsaa faar det Bøgetræ, som de danske Skove ikke kan forsyne os med.

Angaaende Fagets indre Forhold lider det samme Skæbne som adskillige andre Haandværksfag, nemlig Mangel paa faglært Arbejdskraft. Tilgangen af Lærlinge er baade i Provinsen og København utilstrækkelig, tiltrods for, at Lærlingelønnen er ret høj, idet Lærlingen i de sidste to Aar af Læretiden, der varer ialt 4 Aar, faar halv og trekvart Svendeløn, d. v. s. op til over 20 Kr. ugentlig. Fra Sverige er der af og til Tilgang af Svende, men det er dog ikke tilstrækkeligt.

En Svend tjener gennemsnitlig 40 Kroner ugentlig, dygtige Arbejdere kan i Akkord naa op paa 60 Kroner ugentlig. Arbejdet er for det meste Akkordarbejde og stadigt hele Aaret. Underligt nok derfor, at Faget mangler Tilgang, saa meget mere som en Bødker bliver meget alsidig uddannet og lærer

Fabrikant JOHN JACOBSEN.

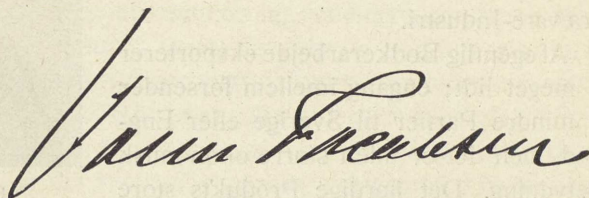
at bruge en Masse forskelligartet Værktøj, der gør ham duelig som all-round-man, ogsaa udenfor hans Fag.

Maskinerne og den fremadskridende Forstaaelse af den detaillerede Arbejdsfordelings Fordele gør det endvidere muligt at forbedre Arbejdslønnen betydeligt. Saaledes har jeg fornylig ved Udstykningen af Arbejdet med Forarbejdning af nogle Sildebøtter, hvorved dette kan gøres langt hurtigere, set Svendenes Løn stige til det dobbelte af, hvad vedkommende Arbejder ellers tjener indenfor den samme Arbejdstid.

Nogen finere haandværksmæssig Uddannelse i Bødkerfaget end den, der erhverves paa danske Værksteder, faas ikke i Udlandet. Men danske Arbejdere har alligevel megen Gavn af en Udenlandsrejse, der for saa vidt ikke behøver at strække sig længere end til Tyskland. Det er en gavnlig Lære at se, hvorledes der arbejdes paa fremmede Værksteder, hvor Lønnen tilmed oftest er ringere end her, Arbejdstiden længere, Arbejdet intensere.

Etableringen af egen Virksomhed kræver ingen større Kapital. Maskiner er til en Begyndelse ikke nødvendige og kan til Arbejdets Lettelse anskaffes efterhaanden, og der maa siges altid at være Chancer for en dygtig Mand til at arbejde sig op som Mester indenfor Bødkerfaget.

Bekræftet af

ELEKTRIKER

I Elektricitetsværkernes Barndomstid, d. v. s. omkring Aaret 1890, fandtes der selvfølgelig ingen specialuddannede Folk. I Begyndelsen var det hovedsagelig Mekanikere og Instrumentmagere, som beskæftigede sig med Installation, og da Centralstationerne kom, blev en Del Vand- og Gasmestre autoriserede som Installatører. Arbejderne var for Størstedelen Mekanikere, senere kom en Del Snedkere til, hvilket var begrundet i, at alle Ledninger dengang blev indlagt i Trælister og Snedkerne derved fik noget Kendskab til Installationer. Efterhaanden uddannede disse Folk sig som Elektrikere, — Specialister — og som Tiden gik, og der blev mere og mere Brug for Folk, antog man Lærlinge i Elektrikerfaget. Men saa nyt er Faget, at Magistraten, som efter Loven skal paategne Lærebrev, indtil for $1\frac{1}{2}$ Aar siden nægtede at undertegne Lærebrev til Elektrikerprofessionen, og endnu den Dag i Dag

kan man ikke faa Borgerskab som Elektriker, men maa tage Borgerskab som Metalarbejder.

Læretiden er fem Aar. Lærlingen bør helst se at komme i Lære i en større Virksomhed, hvor der er et ordentligt Værksted, saa at han i et Par Læreaar, helst de første, kan staa paa Værkstedet. En hel Del Lærlinge, navnlig i de mindre Virksomheder, gennemgaar nemlig kun en ren Installatøruddannelse, som udelukkende finder Sted udenfor Værkstedet, men derved bliver han uanvendelig ved Arbejder af anden Art, saasom ved større Anlæg eller Reparationer af Fordelingstavler, Dynamoer eller lignende. I det hele taget maa man sige, at Uddannelsen ikke er nær saa solid som i gamle Dage, og at mange Lærlinge ikke faar det, man forstaar ved haandværksmæssig Uddannelse i gammeldags Betydning.

Timelønnen for Lærlinge er 5—7—9—11—13 Øre, men vil rimeligvis snart blive forhøjet. Ældre Lærlinge vil ofte have en Del Adgang til at faa Akkordarbejde og derved betydelig forøge deres Indtægter.

Medens Tilstrømningen af Lærlinge tidligere var saa stor, at man mange Steder maatte have Ekspektancelister, er dette nu ganske forandret. Der melder sig saa godt som ingen Lærlinge. De høje Lønninger til Bude og Arbejdere uden Faguddannelse er Skyld heri.

Under Læretiden besøger Lærlingen i et Par Aftentimer Teknisk Skole, som for en halv Snes Aar siden har oprettet en Elektrikerklasse; og efter Læretiden udsteder Mesteren et Lærebevis. Der er indført Aflæggelse af Svendestykker, men det er kun faa, som melder sig.

Gennemsnitslønnen for Svende er 2300 Kroner aarlig, meget dygtige Folk kan naa op paa ca. 3200 Kroner aarlig. Alt nyt Arbejde er Akkordarbejde efter Prislister vedtagne mellem Organisationerne.

Den Overflod af Elektrikere, som fandtes for nogle Aar siden, er nu ganske forbi. En Mængde Arbejdere har forladt Faget, fordi der kan tjenes bedre Løn ved lettere Arbejde. I Øjeblikket hersker der Mangel paa Arbejdere, hvilket bl. a. er begrundet i, at der bygges Elektricitetsværker rundt omkring i Landet, og en Mængde Folk derfor er beskæftiget ved Installation i Gaarde og Landejendomme.

Folk uden anden Uddannelse end den haandværksmæssige benyttes ogsaa af og til i Overmontørstillinger, hvad der svarer til Maskin- og Mekanikerprofessionens Værkførere. I tidligere Tid blev en meget stor Del af disse

Ingeniør OTTO MEYER.

rekrutterede blandt Folk fra Orlogsværftet og navnlig blandt Elever fra Søminekorpsets Underofficersskole.

Imidlertid blev der oprettet en Skole, „Teknisk Selskabs Skole for Maskinkonstruktører og Elektroteknikere“, som i sin nuværende Form har eksisteret i en halv Snes Aar, og som tager sig af den videregaaende Uddannelse. Betingelse for Optagelse paa denne Skole er matematiske Kundskaber svarende til Mellemkoleeksamens, 4 Aars Læretid, og Gennemgang af forberedende Tegning paa en Teknisk Skole. Lignende Skoler findes i Odense og Aarhus. Skolen er en toaarig Dagskole med Undervisning fra 8—4, og afsluttes med en Eksamen. Undervisningen koster 120 Kroner pr. Halvaar, men Stat og Skole bevilger ved Ansøgning Fripladser til henvend Halvdelen af Eleverne. Af disse er paa den herværende Skole den ene Tredjedel Elektrokonstruktører. Skolen har ca. 100 Elever.

Medens de Firmaer, som eksisterede før 1906, alle fik Statsautorisation, findes der nu ikke faa mindre Firmaer, som kun har kommunal Autorisation og som derfor ikke maa beskæftige sig med større, vanskelige Anlæg, der kræver Tilsyn af Elektricitetskommissionen. Saadanne Anlæg er forbeholdt de statsautoriserede Installatører. Statsautorisation opnaas ved at tage en særlig Eksamen, desuden gælder Elektrokonstruktøreksamen som Statsautorisation, hvad der ogsaa er Tilfældet med Polyteknisk Anstalts Afgangseksamen for Elektroingeniører. Denne Eksamen giver ogsaa Adgang til Ansættelse som Konstruktører og Teknikere ved større Virksomheder. Af Skoler for videregaaende Uddannelse, som dog ikke er Højskoleuddannelse, var indtil for nogle Aar siden de tekniske Institutter i Mittweida, Neu-Strelitz og andre tyske Byer meget frekventerede af danske Elever.

Overmontørers Løn kan i Almindelighed regnes at være fra 2400 til 4000 Kr. aarlig, men Elektrokonstruktører kan i mange Tilfælde ved Dygtighed opnaa Stillinger, som giver betydelig større Indtægt.

I det hele taget maa det siges, at Elektrotekniken er et Fag, som lønner alle sine Arbejdere godt.

Angaaende Adgangen til selvstændigt Erhverv maa det bemærkes, at der vel kan tænkes at være Chance for en dygtig Mand uden videre Kapital — nævneværdigt Værksted og Værktøj kræves ikke, Materialer kan købes i Detail, Mesteren kan selv arbejde med, og foruden Afgiften for Borgherskab fordres der kun stillet et Depositum paa 300 Kr. til Elektricitetsværket — men at Faget er meget udpint og Priserne ved Konkurrence gaaet stærkt ned. Da Faget imidlertid altid kræver Haandværkere, og Smaaanlæg og Reparationer stadig vil være forhaanden, er der ingen Fare for, at Installationsvirksomheden vil gaa over til Stordrift. De smaa Firmaer vil altid kunne eksistere ved Siden af de store.

Selve Installationsvirksomhederne vil ogsaa for Størstedelen være henvist til at virke i Hjemlandet. De store udenlandske Firmaer har i mange Aar ikke haft noget nævneværdigt Arbejde at udføre i Danmark, og hvert Land har nu sine egne Folk. En Undtagelse herfra danner Rusland, hvor danske Firmaer

allerede har skaffet sig Indpas og nu indretter sig paa at faa Andel i dette Lands uoverskuelige Muligheder.

Bekræftet af

Atkinson

GLARMESTER

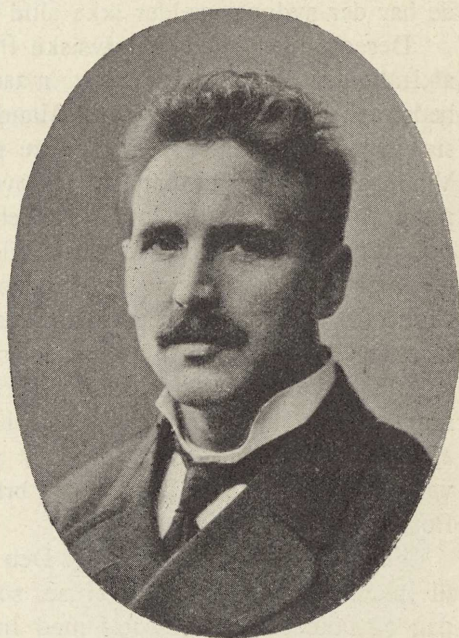
EN rask Dreng vil ikke pudse Vinduer, og det er desværre endnu den Dag i Dag, trods de mange Pudsekompanier, en meget stor Del af en Glarmesters Arbejde at pudse Vinduer. Derfor er de Lærlinge, vi faar, ofte af en ringere Art, end de burde være. Der er altsaa, efter Mestrenes Mening, for ringe Tilgang af Lærlinge i Faget, og navnlig for ringe Tilgang af gode og intelligente Lærlinge; og det er desværre ogsaa saaledes, at de Værksteder, som daarligst er i Stand til at oplære Lærlinge, har mest Brug for dem — netop til det kedelige Vinduespudsningsarbejde. Det er efter min Mening Glarmesterfagets Kræftskade, og Vinduespudsningen burde efterhaanden udskilles af Faget. Det er og bliver Arbejdsmandsarbejde.

Faget vilde jo blive noget mindre, efterhaanden som man skilte sig af med Vinduespoleringen, men det er ingen Skade til; det vil nemlig blive højnet i samme Grad. Og saa vil man ogsaa kunne gøre sig Haab om

at faa bedre Lærlinge, naar disse, medens de er modtagelige for at lære noget, ikke skal spille Tiden med at løbe rundt paa Gaderne med en Stige og Pudsegrejer.

Den ideelle Lærling har jeg endnu ikke truffet paa. Han maa foruden en Del Dyder være i Besiddelse af noget af den Nysgerrighed, som paa et mere primitivt Stadium faar Barnet til at pille sit bedste Legetøj i Stykker for at hitte ud af, hvordan det er indrettet.

Nu er det jo saadan, at selv om en Glarmester tjener sine fleste Penge ved at sætte Ruder ind i Kulkældere og paa Tørrelofter, er der dog indenfor Faget meget, baade kunstnerisk og haandværksmæssigt, interessant og tilfredsstillende Arbejde. Og den, som har Driften i sig til at udvikle og dygtiggøre

Glarmester CARL MØLLER.

sig i sit Fag, kan i dette, ligesaavel som i ethvert andet Haandværk, finde Anvendelse for sit Snille og sin Skønhedstrang. Og han kan udmærket godt fuldende hele sin Uddannelse herhjemme. Desværre er der meget faa Glarmesterlærlinge, som besøger de tekniske Skoler, det vilde være heldigt, om det skete i større Udstrækning. Der findes i København en Fagskole for Glarmestre, hvor Lærlingene i Vinterhalvaaret faar 6 Timers ugentlig Undervisning. Staten bidrager med 500 Kr. aarlig til dens Drift.

I Udlandet er der selvfølgelig altid noget at lære; og det er da hovedsagelig Tyskland, Svendene søger til paa deres Rejser. Efter min Mening bør en ung Mand imidlertid ikke rejse ud, før han har erhvervet sig tilstrækkelig Forstaaelse af sit Lands Særpræg. Vi er enklere og simplere herhjemme, og et ubefæstet ungt Menneske forsluger sig let paa det fremmede. Det „Schwung“, de har der sydpaa, gælder ikke altid her paa Bjerget.

Dersom man efter rent fysiske Principper skulde foretage en Udvælgelse af Individuer til Glarmesterfaget, maatte man sige, at de lange og tynde er de bedst egnede. En høj og mager Mand har i Glarmesterfaget mange Fordele af sin Legemsbygning. Han skal ofte række langt, f. Eks. ud gennem smalle Vinduesaabninger; er han høj behøver han ikke som de smaa at løbe rundt paa en Nybygning efter en tom Kalkeballe at staa paa. Ja, selv ved den Vinduespolering, vi stadig kommer tilbage til, er det en stor Fordel.

Derimod er det ikke egentlig nødvendigt at være særlig kraftig bygget, skønt der ved det i de senere Aar saa hyppigt forefaldende Arbejde ved Glas-tage og Ovenlysruder af tykt Raaglas ofte maa tages ganske godt fat.

Glarmesterarbejdet er et sundt Arbejde. De, som beskæftiger sig med Bygningsarbejde, kommer meget i fri Luft og bliver hærdede. Det er ogsaa et afvekslende Arbejde, der, fordi det paa det enkelte Arbejdssted er saa kortvarigt, godt i Løbet af Dagen kan bringe sin Mand rundt i de fleste af Byens Postdistrikter.

Faget er delvis et Sæsonfag. Den travleste Tid er fra midt i September og til Jul. Det er dels med de Huse, som skal være færdige til Oktober Flyttedag og ikke bliver det, dels med Indramning af Billeder til de nye Lejligheder. Den anden Del af Sæsonen falder i Foraaret omkring April Flyttedag.

Lærlingen staar som Regel fire Aar i Lære og faar fra 4 til 12 Kroner i ugentlig Løn. Der er en Tendens til at betale temmelig høj Lærlingeløn i Glarmesterfaget, navnlig paa Grund af Lærlingenes Anvendelse til Fagets Rengøringsarbejde, men den, som virkelig vil lære noget, bør hellere nøjes med en mindre Løn paa et Værksted, hvor han kan faa en ordentlig Uddannelse.

Minimumslønnen for en Svend er 32 Kroner om Ugen. Gennemsnitslønnen er 58 Øre i Timen ved Daglønsarbejde og 82 Øre ved Akkordarbejde. Arbejdstiden er $9\frac{1}{2}$ Time, men om Vinteren ved Bygningsarbejde paa Grund af Dagens Korthed kun 7—8 Timer. I Sæsonen er der i Reglen Mangel paa Svende.

I Glarmesterfaget findes ikke ret mange ældre Svende, hvilket hænger sammen med Letheden ved at etablere sig. Det er vel endog muligt at etablere

sig som Mester ganske uden Kapital, idet der til en Begyndelse ikke kræves nævneværdigt Værktøj og ingen Maskiner, medens Materialet kan købes i Detail. Vi har herhjemme betydeligt flere Mestre end Svende.

Bekræftet af

Carl Michelsen

GULDSMED

BETEGNELSEN Guldsmed er forsaavidt forældet, som den ikke længere dækker alle de Haandværk, der beskæftiger sig med Forarbejdningen af ædle Metaller. Allerede fra gammel Tid har Bibetegnelsen Juvelér været benyttet af de Guldsmede, der indfattede ædle Stene og gjorde lignende Arbejder, og i de senere Aar har Betegnelsen Sølvsmed vundet Hævd som et selvstændigt Kunsthaandværk.

De store Fordringer, som stilles til Dygtighed indenfor hvert Felt, har nødvendiggjort den stærke Specialisering, der har fundet Sted. Indenfor hver af Fagets tre Grene er disse yderligere specialiserede, saaledes at der er Sølvsmede, som beskæftiger sig med haandgjorte Ting, Korpusarbejder, saasom Kander, Terriner, Tallerkener og lignende, andre er uddannede ved Maskinforarbejdning af Gafler, Skeer og andre saadanne Genstande, der fremkommer ved Udstempling af Plader, atter andre er

Ciselører, som med Punsler udhamrer og driver den paa Sølvpladen angivne Tegning. Selvsagt maa disse sidste have idetmindste kunstnerisk Forstaaelse og Opdragelse, i bedste Fald en solid baade kunstnerisk og haandværksmæssig Uddannelse. Mange af de yngre Sølvsmede har derfor ogsaa gennemgaaet en meget grundig Skole, først paa Værksted og teknisk Skole og dernæst paa Kunstakademiet med Afgang fra Billedhuggerklassen. Først med en saadan Uddannelse er en kunstnerisk Sølvsmed istand til selvstændig at udarbejde Tegninger til Arbejder, ligesom han ogsaa kan omsætte andre

Kgl. Hof-
og Ordensjuvelér CARL MICHELSEN.

ufaglærte Kunstneres Tegninger i Arbejdstegninger, hvorefter Svendene kan udføre Arbejdet.

Maskindriften har for en meget stor Del overtaget Fremstillingen af visse Masseartikler i Sølvvarebranchen, og Maskinerne, som fik Indpas her i Landet for et halvhundrede Aar siden, benyttes ogsaa paa Værkstederne til Prægning, Valsning, Slibning, Afpudsning og lignende Arbejder.

Ikke nok med, at Faget har delt sig efter de anvendte Raamaterialer, og indenfor disse igen efter den forskellige Forarbejdningsart, er selve Handelen med de færdigt fremstillede Arbejder blevet et Speciale for sig, saaledes at mange af de butiksholdende Guldsmede end ikke har et Reparationsværksted, men lader indkomne Reparationer besørge paa saadanne Værksteder, som modtager fremmede Arbejde. Selve Afsætningen kræver nemlig særlige Egen-skaber: Handels- og Administrationstalent, Sprogkundskaber og bankmæssig Indsigt; dersom Forretningen har en nogenlunde antagelig Størrelse, er det nemlig temmelig betydelige Kapitaler det drejer sig om, og uden Forstand paa Pengevæsen er det umuligt at styre en saadan Bedrift. Sprogkundskaber er nødvendige baade fordi en saadan Forretning i mange Tilfælde ogsaa søges af et tilrejsende Publikum og fordi der ved Import af udenlandske Varer maa korresponderes paa fremmede Sprog, Fagkundskab, Smag og Dannelse er nødvendige for at kunne retlede og betjene Publikum paa en tilfredsstillende Maade.

Tilgangen af Lærlinge til Faget maa siges at være jævn og tilstrækkelig. Lærlingen staar 4—5 Aar i Lære og faar i den Tid en mindre Løn, der nærmest maa betragtes som en Opmuntring, medens han samtidig faar gratis Undervisning paa Teknisk Skole. En udlært Svend kan tjene gennemsnitligt 30—40 Kroner om Ugen, men de kunstnerisk uddannede Arbejdere betales med meget høje Gager, for hvilke der ikke findes nogen egentlig Norm.

Den, der vil blive til noget i Faget, maa gennemgaa en streng Skole og uddanne sig i en Specialitet.

Under fredelige Tilstande søger danske Guldsmedesvende ret ofte yderligere Uddannelse paa fremmede Værksteder, som Regel naar de dog ikke længere end til Tyskland, hvor de er velsete. I Frankrig, hvor Guldsmedehaandværket ubestridt staar højest, er det derimod meget vanskeligt at komme ind paa Værkstederne. I Tyskland findes et Par Guldsmedeskoler.

At etablere sig som Guldsmed, navnlig som handlende Guldsmed, kræver Kapital.

Om det danske Guldsmedehaandværk er der iøvrigt at sige, at det staar højt, Forarbejdelsen af kunstneriske Sølvgenstande endog meget højt. Danmarks haandgjorte Sølvgenstande købes meget af tilrejsende Udlændinge, men om nogen rationel Eksport kan der ikke være Tale, saalænge fremmede Toldmure stiller sig hindrende i Vejen derfor, medens vor egen Industri savner Beskyttelse.

Desværre gaar vistnok Kunsthaandværket en krank Tid imøde. Lysten til at forfærdige kunstneriske haandgjorte Arbejder er ikke i Stigende. Kærlighe-

den til og Forstaaelsen for det smukke og solide Haandværksarbejde er i Af-tagende proportionelt med Chancerne for at komme til at styre en Fabriks-afdeling.

Samtidig vil selvfølgelig de haandgjorte Arbejder stige i Pris, og Tendensen er allerede nu stærkt opadgaaende. Samlere og Musæer vil til sin Tid yderligere forøge denne Prisstigning, der maaske nu af og til kan forekomme lidt urimelig.

Bekræftet af

Christensen

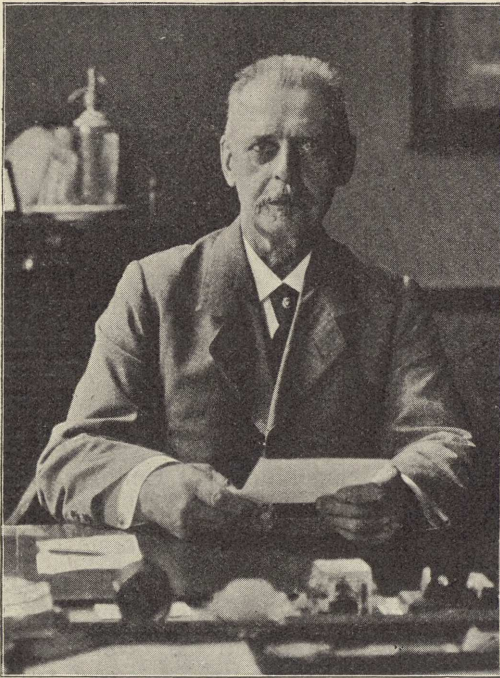
HANDSKEMAGER

HANDSKEMAGERIET er et Sæsonarbejde. I de fire Maaneder Oktober—Januar sælges der lige saa mange Handsker som i de andre otte af Aarets Maaneder. Dette Forhold behøver dog ikke absolut at betinge Arbejdsløshed, idet der kan arbejdes paa Oplag i den øvrige Del af Aaret, men det gør det selvsagt vanskeligere for mindre Mestre at disponere. Faget er for lille, men Tilbudet af Arbejdskraft svarer dog nogenlunde til Behovet. Der oplæres færre og færre Lærlinge, Mestrene gider ikke eller tør ikke paatage sig Oplæringen. Det er vanskeligt at holde Lærlingene til. I de første Læreaar er man i hvert Fald sikker paa, at Lærlingene kommer til at ødelægge en hel Del, og naar den Tid kommer, det vil sige i det sidste Læreaar, da Mesteren skulde have noget Gavn af Lærlingen, som han har ofret sin Tid og sine Materialer paa, risikeres det, at denne tager Løbepas og faar Plads andetsteds, f. Eks. i Provinsen som Svend, fordi Sammenholdet mellem Mestrene er for løst. Læretiden er som Regel 4 Aar og Lønnen for Lærlingen 6, 8, 10, 15 Kr. om Ugen. Særlige Fordringer til Lærlingen i Retning af fysiske eller aandelige Anlæg vil man som Regel ikke stille, og det bliver først paa et senere Stadium, at specielle Evner og Dygtighed afslører sig*).

Arbejdet er udelukkende Akkord og Gennemsnitslønnen ca. 34 Kroner om Ugen. En Del af de Svende, som er oplærte herhjemme, gaar fra Faget over i andre Stillinger, navnlig yndes Pladser som kommunale Bestillingsmænd, hvor de har fast Løn og Pension. Men til Gengæld for denne Afgang kommer der gerne nye Svende fra Sverige og Tyskland. Som Følge af den store Afgang og den temmelig ringe Tilgang af ny Arbejdskraft, findes der forholdsvis mange gamle Svende ved Faget.

*) Lærlingene gaar ikke paa nogen teknisk Skole, og et Forsøg med Oprettelse af en Fagskole faldt i sin Tid uheldigt ud, tildels paa Grund af Vanskeligheden ved at finde passende Oplæringsmateriale i tilstrækkelig Mængde.

Svendene behandler Skindene, samt foretager Handsketilskæringen, men de har intet med selve Syningen af Handskerne at gøre. Dette er udelukkende Kvindearbejde. I 1874 konstruerede Firmaet Bergmann & Hüttemeyer en udmærket Handskesymaskine, som, efter at dette Firma i 1880 tillige opfandt en praktisk Transmission, indførtes paa Systue hos os, drevet ved elektrisk Kraft; men ellers anskaffede Syersker, der arbejder hjemme, egne Maskiner, og det er her i Landet kun hos os, at Syerskerne beskæftiges paa Værksted, ellers udføres alt Handskesynings-

Direktør FREDERIK LARSEN.

arbejdet i Hjemmene. Der betales 20—22 Øre for Syningen af et Par Handsker; og en Syerske kan ved Hjemmearbejde levere ca. 8 Par om Dagen. Maskinerne betyder selvfølgelig en stor Arbejdsbesparelse, tidligere maatte man sy Handskerne i Haanden, og naar de var syet, løb de ufejlbarlig op igen i Syningen, ogsaa Arbejdets Soliditet har Maskinerne i høj Grad forbedret.

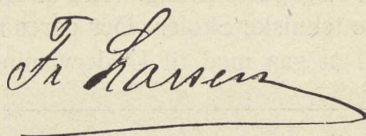
Til at starte selvstændig Forretning kræves der ikke nogen større Kapital, for saa vidt den, der har løst Borgerskab, har en fast Aftager, for hvad han kan præstere, f. Eks. et Varemagasin. Kredit paa Skind kan han da faa, skære sine Handsker, faa dem udhuggede hos en større Mester, og syet hos Syersker i Byen og

saa ugentlig faa Penge for den færdige Vare, til Betaling af Materialer og Arbejds løn. Erfaringer fra den Slags selvstændig Virksomhed har imidlertid vist, at den er ringere end en Svends Stilling, idet Aftageren af en saadan Mesters Varer let faar Mesteren, som ingen anden Køber vil kunne finde for sine Varer, i Lommen. Et Handskemageri, som skal betale sig, maa have Kapital til Varelagre, Kreditgivning til en gros Kunder og for Butikssalgs Vedkommende tillige til de mange dermed flydende Udlæg. Faren for det lille Haandværk ligger ikke i selve Tilvirkningsprocessen, men i den Alsidighed af Handskekvaliteter, der nu til Dags fordres, samt i, at smaa Skindpartier paa 100 Skind ikke lader sig økonomisk udnytte i samme Grad som store Skindpartier paa Tusinder af denne altid meget uensartede Vare.

De store Handskefabrikker lider derimod ikke sjældent af Mangel paa den gennemførte Kontrol med hver enkelt Tilvirkningsproces, som udkræves, for saa vidt et godt Arbejdsprodukt skal kunne præsteres.

Det maa dog siges, at Handskemageriet ingenlunde er noget lukrativt Foretagende. De fleste Mestre sidder med ret smaa Indtægter, og de Indskrænkninger, som Faget lider under, derved at saa godt som alle dets Raavarer, Skind saa vel som Farvestoffer og Tilbehør, maa importeres, gør det vanskeligt at oparbejde større Forretninger og forhindrer Eksport.

Bekræftet af

MALER

MALERHAANDVÆRKETS gode Tider er forbi. I gamle Dage d. v. s. indtil for en 20—30 Aar siden, udgik de fleste Kunstnere fra Haandværket. Naar et ungt Menneske havde Lyst til at male, blev han sat i Malerlære og lærte Haandværket. Viste det sig saa, at Vedkommende ikke havde Evner som Kunstner, havde han jo altid Professionen at falde tilbage paa.

Der krævedes ogsaa den Gang en langt større Uddannelse. Dekorationsarbejde blev anvendt i en Udstrækning, vi nu slet ikke kender til. Alt Træværk af simplere Træsorter skulde imiteres til finere Træsorter, Døre og Paneler og Møbler blev aadrede, Kakkelovnspladser og Trappegange blev imiterede til Marmor, Vægge stafferede og Lofter ornamenterede. Al den Masse Kruseduller gjorde Faget rigere, dets Udøvere dygtigere og skaffede en Mængde Arbejde, der nu ganske er forsvundet, uden at det kan siges, at der er kommet noget andet i Stedet.

Selvfølgelig maa det betragtes som et Fremskridt i Retning af Smagskultur, at alt dette er forsvundet, men Faget har taget Skade deraf. De, der skal ad Kunstens Vej, gaar den nu direkte, og de, der skal være Haandværkere, behøver ikke længere en saa omfattende Uddannelse som i sin Tid.

Der er Trang til Lærlinge i Byerne. Men dette er ikke ensbetydende med, at Faget mangler Tilgang, tværtimod, denne er meget for stor. Der er ca. 1800 Svende i København, og det største Antal, som beskæftiges af Laugets Mestre i den travleste Tid — omkring Pinse — er ca. 1300, og i den daarligste Tid paa Vinteren kun ca. 500. Malerfaget er vistnok det Fag, som har den største Arbejdsløshed. Mange Svende spadserer de fem Maaneder af Aaret, eller maa tage andet Arbejde. Fra Bladenes Annoncespalter kender man de smaa Annoncer fra arbejdsløse Malersvende, som vil udføre billigt Arbejde. Det er det, vi kalder at fuske.

De Evner og Anlæg, som maa kræves af en ung Mand, der vil være Maler, er ikke meget udprægede. Arbejdet maa sikkert betegnes som sundt og kræver ingen fysisk Styrke. Tegnefærdighed er for den almindelige Svend ikke nødvendig, og naar han ikke er farveblind, hvad der selvfølgelig gør ham umulig

i Faget, lærer han ved Dag ud og Dag ind at omgaas med Farver en Del om Sammenblandingen og Sammenstillingen af disse. Forøvrigt vil Farverne ofte være angivet, for Eksempel ved Nybygninger, af Arkitekten, ved alt andet Arbejde af Mesteren eller Kunden. Kan en Svend saaledes klare sig uden andre Færdigheder end den rent manuelle, vil det dog, navnlig dersom han ønsker at blive selvstændig, være af Betydning for ham, at han søger Uddannelse paa de tekniske Skoler. Der gøres meget for at faa Lærlingene og de unge Svende til at gaa med til Undervisningen, der tilbydes dem endog gratis Undervis-

Oldermænd CLAUD J. OLSEN.

ning, og Teknisk Skole i København har i den Henseende henvendt sig til Fagforeningen.

Paa Skolen læres endnu ligesom i gamle Dage Tegning efter Gibbs, Marmor- og Træimitation og Ornamentik samt Farvesammensætning, men Teknisk Skole har desuden, væsentlig vistnok efter Teknologisk Instituts Eksempel, optaget Undervisning i Farvekemi og Farveteknik.

Teknologisk Institut har for Mestre og Svende oprettet et Kursus, hvor der meddeles Undervisning i Farvernes Fremstilling og deres Kemi. Efterhaanden som den tekniske Industri er udviklet, er Farverne blevet daarligere, og det er derfor nødvendigt at have

noget Kendskab til denne Del af Kemien for at kunne skelne de gode, ægte Farver fra de uægte. Foruden denne Fagundervisning gives der Undervisning i Beregning, Kalkulering og Bogføring.

En Svend kan tjene indtil 73 Øre i Timen i Akkord. Alt Arbejde er Akkordarbejde her i Byen. I Tyskland og Sverige, hvor de har Daglønssystemet, er Forholdene omtrent de samme som her, og der er ofte Arbejde at faa, navnlig i Tyskland.

Et Gode er der ved Faget, at det ikke kræver nogen Etableringsomkostninger. Værksted kan man let faa og Værktøj og Farver koster i smaa Kvantà ikke mange Penge. Men Mestrene er ogsaa gennemgaaende Smaafolk. Der findes i København kun ganske enkelte større Forretninger. Et Fag, der som Malerfaget ikke i nogen som helst Grad har Anvendelse for Maskiner, staar selvfølgelig ikke i Fare for at blive slugt af Stordriften.

Bekræftet af

MASKINARBEJDER

MASKINARBEJDEREN dukker frem med de første Spor af Jernindustrien og udvikler sig naturligt af Smedehaandværket i dets forskellige Gren. Herhjemme har Udviklingen selvfølgelig fulgt i Kølvanet paa de større Industrilande og har særlig taget Fart efter Midten af forrige Aarhundrede. Men først i det sidste Par Decennier tager den danske Jernindustri det Opsving, som peger udover Landets Grænser.

En Maskinarbejder bliver nuomstunder ofte Specialist i en eller anden Gren af Maskinindustrien, som varetages af den Fabrik, hvor han finder Beskæftigelse, men hans Oplæring bør foregaa saaledes, at han bliver en almindelig brugbar Mand paa alle Felter. For at tage et Eksempel fra den Virksomhed, som ligger mig nærmest, er Lærlingen som Regel c. 1 Aar paa hver af Fabrikens Afdelinger, Smedeværkstedet, Maskinværkstedet, Drejerværkstedet, elektrisk Værksted, Monteringsværksted og ved Udearbejde.

Vil han uddanne sig som Specialist, kan dette altid ske senere. Hovedsagen er, at han er i Besiddelse af et godt og solidt Grundlag. Ikke alene giver dette ham et Plus i en hvilken som helst Specialitet, men han kan paa denne brede Basis skaffe sig Beskæftigelse paa andre Maader, dersom hans Specialitet af en eller anden Grund ikke kan skaffe ham Arbejde.

Det er i Maskinfaget ikke alene de gode fysiske Egenskaber men nok saa meget de gode aandelige, der gør sin Mand til en Dygtighed, idet en klar Hjerne og Energi til Arbejdet er nødvendigt. Desværre synes den sidste Egenskab nuomstunder at være i Aftagende.

En Lærling staar fem Aar i Lære, og har i den Tid en Timeløn af 5—7—9—11—13 Øre. Denne Lærlingeløn vil dog muligvis i nær Fremtid blive sat op. Lærlingen har endvidere Adgang til at faa Akkord, hvorved hans Løn i væsentlig Grad kan forøges. Halvdelen af Akkordoverskudet tager Fabrikken i Varetaegt og indsætter paa en Sparekassebog, som udleveres efter udstaaet Læretid. Denne Sparekassebog kan da indeholde 200 Kr., ja endog derover. Lærlingen bør i Læretiden søge Teknisk Skole om Aftenen. Undervisningen bekostes af Lærlingen selv. Svendep prøve aflægges saa godt som ikke mere.

Direktør R. HELWEG.

For den udlærte Maskinarbejder er Gennemsnitslønnen 40—60 Øre i Timen, men der tjenes sædvanligvis 70—90 Øre eller mere i Akkord.

Den Udvikling Maskinindustrien har taget, har medført en Arbejdsdeling, hvorved der er blevet en Mængde overordnede Stillinger paa Værkstederne. Tidligere havde en stor Maskinvirksomhed sin Værkfører, nu findes der som Regel en Overværkfører og under ham staar Mestrene, med hver 10 til 20 Arbejdere under sig. Medens Overværkføreren og Mestrene er Haandværkere, arbejder polytekniske Kandidater sideordnet med Mestrene som Værkstedingeniører ved Arbejdets Planlægelse.

Særlig dygtige Arbejdere har ikke vanskeligt for at komme op i Stillinger, hvor de kan gøre deres Evner frugtbringende.

Formændene paa Maskinværksteder kan have omkring 2400 Kr. i Gage.

Maskinarbejderens Uddannelse kan i det hele taget føre ham ind til en Mængde Stillinger, som han ved en yderligere kortere eller længere Uddannelse kan dygtiggøre sig til: Maskinmester til Lands eller til Søs, Lokomotivfører, Værkstedsmester, elektrisk Installatør, Maskinkonstruktør eller selvstændig Mester.

Maskinkonstruktøren gennemgaar et toaarigt Dagkursus paa dertil særlig indrettede Skoler, og opnaar da Stillinger paa Maskinfabrikker med omkring 2000 Kr. i Begyndelsesgage.

Maskinmestre til Søs maa gennemgaa en Maskinistskole og efter at have taget Maskinmestereksamen, der er delt i 2 Afdelinger, kan de indtage Stillinger som Assistenten og senere Mestre til Søs.

Efterhaanden som Maskindriften mere og mere har bredt sig ud over Landet, ikke alene i Byerne: Gasværker, Elektricitetsværker, Vandværker, private Fabriksanlæg af forskellig Art, men ogsaa paa Landet: Mejerier og Landbrug, er Trangen til maskinkyndige Folk, navnlig Reparatorer, steget og stiger stadig. Driftige Folk vil uden store Omkostninger kunne skabe sig gode selvstændige Stillinger som Mekanikere og Maskinreparatorer.

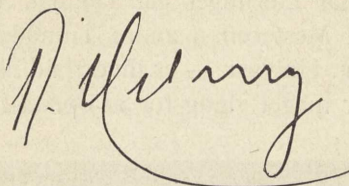
Maskinarbejderstanden i Danmark maa i det hele taget siges at staa forholdsvis højt, og Uddannelsen paa Teknisk Skole er udmærket, men desuagtet vil det dog være af meget stor Betydning for Maskinarbejderen at komme en Tid til Udlandet, og det er da ogsaa meget almindeligt, at danske Maskinarbejdere drager udenlands i nogle Aar, fortrinsvis til Tyskland og Amerika. Selv af dem, som drager til Amerika, kommer mange tilbage.

Den danske Maskinindustri har udmærket gode Betingelser for stadig at føre sin Udvikling længere frem overfor det udenlandske Marked.

Den naturlige Udvikling af en Eksport er en foregaaende solid Basis paa Hjemmemarkedet. Det vil næsten altid være forbundet med stor Risiko, at starte en Fabrikation, der udelukkende baseres paa Eksport; navnlig dersom det er Massefabrikationsartikler, som ikke er stærkt patentbeskyttede og derfor kan fremstilles andetsteds. Det gælder navnlig om at finde Opgaver, hvor den tekniske Side af Arbejdet spiller en væsentlig Rolle, saaledes at hvert enkelt Stykke Arbejde kræver sin særlige Konstruktion og Tilpasning. En

saadan Eksport vil ikke være udsat for en pludselig nedslaaende Konkurrence, thi en Stab af Specialister stampes ikke paa en Gang op af Jorden, og et vundet Marked vil ikke pludselig kunne lukkes.

Bekræftet af

MURER

MURERFAGET har to karakteristiske Egenskaber: det er et Friluftshaandværk, og det kan ikke benytte Maskiner. For et Par Aartier tilbage maatte det endnu regnes for at være et Sæsonhaandværk, som delvis standse ved Vinterens Indtræden og ikke begyndte, før det atter blev mildt i Luften. Men de klimatiske Forhold har forandret sig, de haarde Vintre er nu Undtagelser, og Mureren kan arbejde praktisk talt hele Aaret. I intet andet Fag har de klimatiske Forandringer været saa følelige som i Murerhaandværket.

Murerfaget er et af de mest afvekslende og interessante blandt alle Haandværk. Det varierer paa alle mulige Felter, og man stilles stadig overfor nye Konstruktioner og nye Opgaver. Derfor er de virkelig alsidige og dygtige Murere ogsaa ret faa. Øvelse, Haandelag og en stadig vaagen Interesse er nødvendig for at være en dygtig Murer. Her, hvor det er Personen selv og ikke en Maskine, der udfører Arbejdet, kræves blandt andet stor Akkuratess og Paapassenhed. En almindelig mekanisk Pasning af Arbejdet er ikke tilstrækkelig. En Mursten skal ligge paa en aldeles bestemt Maade og ikke anderledes; men næppe mere end 25 pCt. af Murstenene i en almindelig Bygning ligger saaledes, som de burde ligge. Det lyder maaske noget kraftigt, men det er ogsaa taget i strengeste Forstand; jeg mener, selv med Fare for at vække nogen Misstemning, at Interessen desværre er ledet for meget fra det faglige over paa det politiske og økonomiske Felt.

Og dog er der i Danmark god Anledning for Mureren til at blive godt oplært i sit Fag. Hermed mener jeg ikke i saa høj Grad selve den praktiske Oplæring, der jo er meget afhængig af den Mester og de Svende, Lærlingen oplæres hos. Men der er næppe noget Land, hvor Adgangen til teknisk Undervisning er saa let og Prisen for den saa lav som i Danmark, hvor Haandværkets Mænd har startet og opretholdt de tekniske Skoler i rigtig Forstaaelse af disses Betydning for Fagene — senere med stadig voksende Tilskud fra Statsmagtens Side.

Et ung t Menneske, som vil i Murerlære, maa være sundt og kraftigt. Sva-

gelige Individder taaler næppe at virke i fri Luft under vort temmelig raa Klima. Men med Hensyn til Højde og Kræfter kræves der ikke særlige Forudsætninger. Derimod er et skarpt Øje og en udviklet Sans for Tegning og Regning Betingelse for at naa frem i Faget. I alle de fire Aar, Læretiden varer, gaar Lærlingen paa Teknisk Skole, i enkelte Tilfælde betales Undervisningen af Mesteren, i andre Tilfælde yder Lauget Friplads, men Prisen — 15 Kr. pr. Halvaar — er ihvertfald til at overkomme. Den tekniske Skoleundervisning er meget vigtig for at opnaa faglig Dygtighed, og gode teoretiske Kundskaber

Oldermænd ANDREAS WILDT.

er absolut nødvendige for den, der agter at starte en selvstændig Virksomhed.

Medens der indenfor de fleste Haandværksfag er sket større Lønforøgelser, har man i alle de mange Aar næsten ikke rørt ved Lærlingelønnen. Nu er der, blandt andet i Murerfaget, indført ret omfattende Forbedringer i Lærlingelønnen. Lærlingen faar nu 1—1½—2—2½ Kr. daglig i Læretidens fire Aar. Det var ogsaa ganske nødvendigt og den eneste Udvej for at drage tilstrækkelig Rekruttering til Faget.

Svendeprøve er obligatorisk i København. Uden Svendeprøve bliver ingen Murer optaget hverken i Fagforeningen eller i Murerlauget. Arbejdet er væsentlig Akkordarbejde, og en Svend kan efter sin Dygtighed tjene fra 1500 til 3000 Kr. om Aaret.

Overgangen til selvstændig Virksomhed dannes ofte af Formands- og Konduktørstillinger hos større Mestre. En Haandværksmester maa kunne disponere, planlægge og lede et Arbejde. Før Loven om tvungen Bogføring, skete der store Forsømmelser blandt Haandværksmestre, som ikke havde ordentlig Rede paa deres Forretning. Det beror alene paa den individuelle Dygtighed, om en Mand kan skabe sig et selvstændigt Erhverv indenfor sit Fag, og det er en Erfaring, at hvor der findes Dygtighed, findes der som Regel altid Kapital til Raadighed.

I Murerfaget, hvor Maskiner ikke er anvendelige, og Tilsynet med Arbejdet derfor spiller en meget stor Rolle, er egentlig Stordrift vanskelig, for ikke at sige umulig.

Det var ønskeligt, at der rejstes noget mere af Svende og unge Mestre. Men Aarsagen til den manglende Rejselyst maa vel søges i, at Fortjenesten i Udlandet er mindre end herhjemme. Ellers er danske Murere vel ansete i Udlandet, og der er ikke faa Stipendier at faa til Hjælp til Studierejser her-

hjemmefra. Sydtyskland, Østerrig og Schweiz er de Lande, hvortil danske Mureres Rejser som oftest har gaaet.

Og maa jeg saa til Slut have Lov at sige et Par Ord, som er dikterede af Kærligheden til mit Fag:

Bevidstheden om, at Murerens Virke bestaar gennem Aarhundreder, medens en Mængde andet Haandværksarbejde forgaar, bør besjæle ham med Ansvarsfølelse og Pietet overfor sit Haandværk, derved at han præger det med sin Personligheds Stempel. De fire Elementer Ild, Vand, Luft og Jord har alle deres store Indflydelse og Betydning for Murerhaandværket. Derfor er Studiet af dette næsten lige saa alsidigt og saa rigt som Studiet af selve Naturen. Ingen, selv ikke den dygtigste og flittigste, naar nogensinde til Bunds i alle Fagets Hemmeligheder. Selv den gamle Mester, der gennem mange Aar med Interesse og Kærlighed har dyrket sit Haandværk i dets Afskygninger og Mysterier, mærker stadig i sin Gerning nye Former og nye Forhold, overfor hvilke han ofte føler sig som den søgende Lærling.

Bekræftet af

And. Wiid.

SADELMAGER

SADELMAGER betød i tidligere Tid en hel Mængde forsaavidt temmelig forskellige Haandværk. Som oftest var Sadelmager- og Tapetsererhaandværket blandet sammen, men det vilde altsaa sige, at en saadan Haandværker maatte være istand til at udføre baade egentlig Sadelmagerarbejde, Læderarbejde, Møbelpolstring, Tapetsering, Dekoration, Linoleumspaalægning m. m., Haandværk som nu, i hvert Fald i Hovedstaden, er udspecialiserede, saaledes at de endogsaa indenfor Lauget har deres forskellige Afdelinger med hver sin faglige Styrelse.

Denne Adskillelse er her i København foregaaet indenfor den sidste Snes Aar, og det er forsaavidt mærkeligt, at Brancherne stadig er under en Hat, som de er ligesaa forskellige som f. Eks. Skræder og Skomager.

Rundt om i København og paa Landet er denne Adskillelse ikke foregaaet endnu, men den vil rimeligvis komme med Tiden.

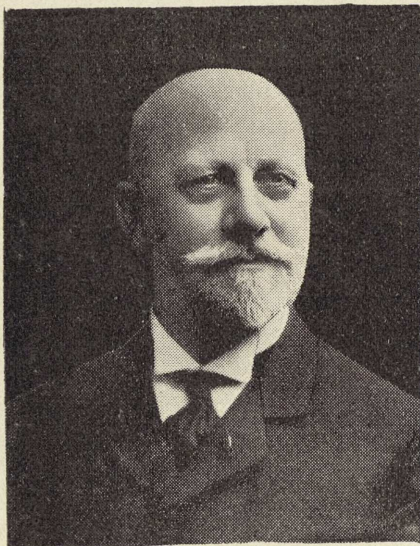
Forsaavidt passer Fagets to Hovedhalvdele godt til hinanden, som Sadelmageriet ikke er noget Sæsonarbejde, medens Tapetsererhaandværket, derunder Møbelarbejde o. desl., har sine Sæsoner omkring Flyttedagstiderne.

I Sadelmagerfaget har Læderindustrien allerede længe været paa Vej over

til Storindustrien; Tilvirkningen af Portemonnæer, Tasker, Rejseeffekter o. s. v. er for en ganske overvejende Del Fabriksarbejde, som navnlig for de billigere Tings Vedkommende har konkurreret Haandværket ud.

Tilvirkningen af Sadler og Seletøj er stadig Haandværksarbejde og vil for det gode og solide Arbejdes Vedkommende altid vedblive at være det, men Maskinerne er ogsaa der begyndt at tage fat, foreløbig ikke med noget videre heldigt Resultat.

Faget er ikke videre udsat for udenlandsk Konkurrence undtagen i Lædervarebranchen, hvor bl. a. ogsaa Moder og nye Former gør sig stærkt gældende, og derved for kortere Perioder kan komme til at genere den indenlandske In-

Hofsadelmagemester LAURITZ PETERSEN.

dustri. Fagets haandværksmæssige Side generes egentlig ikke ved den stedfindende Import af færdigt Arbejde, der er forholdsvis ringe, og for en stor Del er i Hænderne paa Sadelmagerne selv. Men en stor Del af Materialerne maa jo importeres, hvilket næppe heller undgaas i Fremtiden. Om store Eksportmuligheder kan der ikke tales, ganske vist afsættes der en Del Sadelmagerarbejde til Sverige og Norge, men det er uden stor Betydning for Fagets Økonomi.

Ligesom saa mange andre Haandværk lider Sadelmagerfaget, navnlig i Hovedstaden, af manglende Tilgang af Lærlinge. De fleste Svende uddannes i Provinsen. Lærlingen staar som Regel 4½ Aar i Lære. Der kræves ikke nogen stærkt udviklet Fysik til Arbejdet, men

det maa dog være sunde og velproportionerede Individer. Lønnen er fra 4 til 10 Kr. ugentlig, undertiden en Smule højere i det sidste Læreaar, hvilket hænger sammen med, at Lærlingene ofte skifter Plads, hvad der ogsaa er praktisk paa Grund af Fagets mangeartede Arbejde. Det mest praktiske er at lære paa mindre Værksteder, hvor Lærlingen er under Mesterens personlige Opsyn og at være et Aarstid ved Tapetserer- og Dekorørarbejde og Resten af Tiden ved Sadelmagerarbejdet. Ved Udgangen af Læretiden aflægges som Regel en Svendep prøve; her i København aflægges den sædvanlig for Laugets Bestyrelse og ikke, som ved en Del andre Fag, for Magistraten.

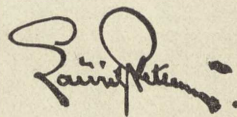
Svende-Lønnen er fra 32 til 40 Kr. ugentlig, ved udelukkende Akkord kan den, særligt i Tapetsererfaget, komme noget højere op, og baade Svende og Mestre er interesserede i, at der udføres saa meget Akkordarbejde som muligt. Under Krigen har mange Svende tjent meget store Penge ved Overarbejde. Tapetsererne er noget bedre lønnede end Sadelmagerne, men da denne Del af Faget er et Sæsonarbejde, kommer de næppe for hele Aaret op paa en

større Indtægt. Dygtige Svende kan have en Gennemsnitsindtægt af ca. 2000 Kr.

Unge Svende burde rejse til Udlandet for yderligere at uddanne sig i nogle Aar. Desværre finder dette ikke Sted i nær den Udstrækning, det burde; og meget ofte har de, der rejser ud, ikke sørget for at skaffe sig tilstrækkelige Sprogkundskaber forinden. Størsteparten af dem, som alligevel kommer ud, rejser til Tyskland, men burde hellere rejse til England eller Frankrig, hvor Faget i alle Brancher staar højt.

Til at etablere sig, kræves egentlig ikke stor Kapital; man kan begynde smaat og efterhaanden anskaffe sig Hjælp og Maskiner.

Bekræftet af

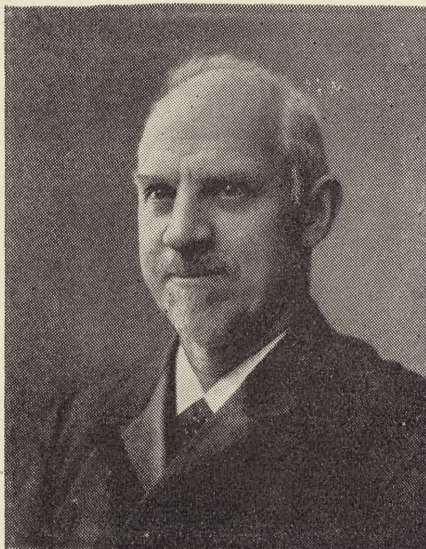
SKOMAGER

TILTRODS for Fabrikkernes overvældende Konkurrence vil Skomagerhaandværket dog vedblive at bestaa; thi fabriksmæssigt vil man aldrig opnaa at fremstille saa fint og let Arbejde, som det haandværksmæssigt er muligt. Haandværkeren kan udvælge hvert enkelt Stykke Skind og Læder til det Fodtøj, han tilvirker, hvilket er umuligt paa en Fabrik; heller ikke kan man med Maskiner fremstille Fodtøj, der i Forhold til Holdbarheden er saa let og elegant som det haandgjorte, og sidst, men ikke mindst, er det umuligt ad maskinmæssig Vej at fremstille individuelt Fodtøj, d. v. s. Fodtøj til vanskelige Fødder. Dertil kommer endvidere Reparationen, der altid vil kræve Haandværkere eller haandværksmæssig Medhjælp. Men selv om man ikke tør kalde det en Luksus at benytte haandsyet Fodtøj, saavidt som det altid i Holdbarhed vil staa over Fabriksfodtøjet, vil det dog efterhaanden hovedsagelig blive de velstaaende og de, som kræver specielle Former, derunder navnlig Folk med abnorme Fødder, der vil blive Haandværkets Kunder.

Løvrigt staar Skomagerhaandværket højere end nogensinde før, og der findes baade i København og i Provinsen førsteklases Værksteder, som søges af det bedste Publikum og de af den ældre Generation, der ikke har kunnet vænne sig til Fabriksfodtøjet.

Men det haandsyede Fodtøj er dyrt, omend det formodentlig ved sin Varighed er det billigste. Krigen har yderligere sat Priserne mægtigt i Vejret, og der er ingen Udsigt til, at de foreløbig vil falde. Dertil kommer, at Skomagerhaandværket mangler Arbejdere. Tilgangen til Faget har i mange Aar været yderst ringe, og de fleste Værksteder mangler Svende. Følgen deraf er, at Publikum ofte maa vente i ugevis før Bestillinger kan effektueres, og de Anstrengelser, der fra Mesterorganisationernes Side er gjort for at faa Tilgangen til Faget forøget, er ikke i højere Grad kronet med Held. Sagen

er ogsaa den, at Værkstederne efterhaanden affolkes, idet Arbejderne mærkelig nok hellere vil arbejde paa Fabrikkerne, skønt de der er, undergivet adskillig større Tvang end paa Værkstederne. Muligvis kan en middelmaadig Svend tjene mere paa Fabrikken end paa Værkstedet, men den dygtige Svend kan ved Haandarbejde sikkert ofte tjene mere end paa en Fabrik, nemlig ca. 40 Kr. og derover ugentlig. Tarvelige Arbejdere maa derimod nøjes med en betydelig lavere Ugeløn. Alt Arbejde paa Værkstederne, med Undtagelse af Pasning og Tilskæring, er Akkord.

Skomagemester WALDEMAR LASSEN.

„De danske Skomageres Fagskole“, som er en statsunderstøttet Institution, stammer i sit første Anlæg fra 1881.

Et Bevis paa, at Skolen virker til Nytte, er de mange Sølv- og Bronze-medaljer, dens Elever faar ved Aflæggelse af Svendepøver. Udenlandske Udsendinge har flere Gange besøgt Skolen, der bl. a. har været Mønster for Opretelse af en lignende Fagskole i Preussen.

Men det har altid knebet med at faa Elever nok paa Skolen, skønt der ofte ydes disse Understøttelser, dels ved Fripladser, dels ved Hjælp til Værktøj.

Danske og i det hele taget skandinaviske Skomagersvende er overalt vel-

sete i Udlandet og faar let Arbejde, fornemmelig i Tyskland, men ogsaa baade i Frankrig og England. Efter Krigens Udbrud kom en Del danske Skomagersvende, som havde arbejdet paa parisiske Værksteder, tilbage hertil og fik straks Pladser herhjemme, thi ét lærer Svendene i Udlandet, nemlig at arbejde.

At starte en selvstændig Virksomhed som Skomager kræver ikke nogen stor Kapital. Man kan begynde meget smaat med egne Hænder og efterhaanden søge den Medhjælp, man behøver. Om en Mand kommer frem, beror paa hans Dygtighed og paa Held. Men de allerfleste Skomagemestre er kun Smaafolk og maa slide haardt for at kunne eksistere.

Bekræftet af

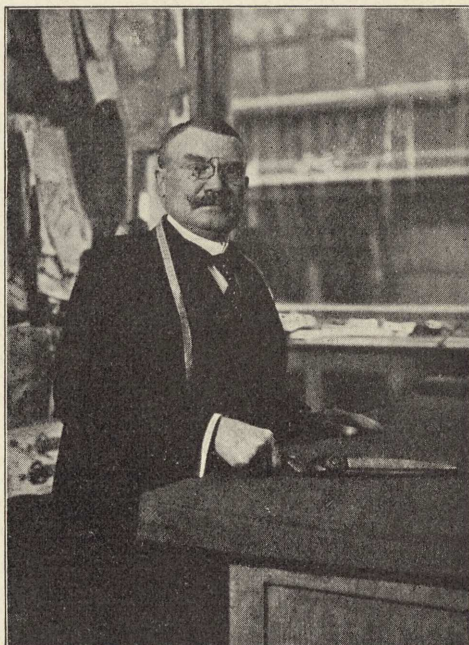
Waldemar Lassen

SKRÆDDER

DER er det mærkelige ved Skrædderhaandværket, at Svendene ikke arbejder paa Værksted hos Mestrene, men selv holder Værksted, og at det derfor tidligere var Svendene, som oplærte Lærlingene. Lærlingen antoges ganske vist af Mesteren, men denne maatte saa se at faa Lærlingen anbragt paa Værksted hos en af sine Svende. Men i 1908 vedtog Svendene gennem deres Fagforening at forbyde sine Medlemmer at have Lærlinge. Uden at komme nærmere ind paa Aarsagerne, er det en Følge af dette Forhold, at Faget siden 1908 ikke har haft nogen ordinær Tilgang af Lærlinge. Dette havde jo igen til Følge, at en Mængde udenlandske, særlig svenske, Skræddersvende fandt Ansættelse i Danmark, men i det sidste Par Aar er denne Tilgang standset, saa at Faget nu lider under Mangel paa Arbejdskraft. Af de ca. 2500 Skræddersvende, som findes i København, er kun ca. 1200 danske, Resten er svenske og tyske.

For at raade Bod herpaa oprettede Skrædderlauget den 1ste Januar 1913 en Fagskole for Frakkesyning, d. v. s. Jakke, Jaket, Diplomat, Kjole og Overbeklædningsgenstande. Denne Skole har nu 12 Elever med 2 Lærere. Mestrene indenfor Lauget leverer Arbejde til Skolen. En Kreds af Mestre opretholder Skolen ved frivillige Bidrag paa henvend 1500 Kroner aarlig, og den har et lige saa stort Tilskud fra Staten. Desværre kan den under de nuværende Forhold ikke optage flere Elever — der staar henvend 16 paa Ekspektancelisten — men naar den til sin Tid faar Lokaler i „Teknologisk Institut“s nye Ejendom, vil den blive betydelig udvidet. Ifjor oprettede Lauget endvidere en mindre Skole for Syning af Benklæder og Uniformer.

Paa disse Skoler er det ogsaa Mening at optage Svende, som er udlærte i Provinsen, til et Kursus paa ca. et Aar. Lærlingene i den først nævnte Skole staar fire Aar i Lære, faar 3,50 Kr. i Ugeløn det første Aar stigende til 9,50 Kr. ugentlig det sidste Aar. Arbejdstiden er fra 8 til 6 med $\frac{1}{2}$ Times Hvil. Naar der er Undervisning paa det særlig for Skrædderlærlingene af Kommunen oprettede Fortsættelseskursus, faar de en Time tidligere fri.

Hofskræddermester A. H. HERLIN.

Naar en ung Mand er blevet Svend, søger han Optagelse paa et Værksted. Han simpelthen køber sig en Plads hos en anden Svend, hvem han saa betaler for Brug af Maskine og for Lokale, Lys og Varme. Alt Arbejde er Akkord, undtagen for de enkelte Svende, der paa et Mesterværksted er beskæftigede med Reparationer, Forandringer o.l.

Endnu en Mærkelighed er der ved Faget, nemlig at Arbejdet er inddelt i Klasser efter dets Godhed og betales i Forhold dertil. Mestrene er derved blevet inddelt i fire Klasser efter den Klasse Arbejde, de fordrer udført; og det er Skræddernes Fagforening af 1873 i Forbindelse med Skrædderlauget, der i Tvivlstilfælde afgør, hvilken Klasse Mesteren skal tilhøre. Kunderne har ingen Kendskab til, hvilken Klasse Mesteren tilhører, men en førsteklases Mester maa selvfølgelig have højere Betaling for sit Arbejde.

En dygtig Svend kan have ca. 1800 Kroner om Aaret i Netteindtægt, og meget højere kommer han sjælden op. Men vil han fremad, maa han udanne sig som Tilskærer. I tidligere Tid vaagede Tilskærerne over deres Kunst som en Hemmelighed, nu er Forholdet anderledes, og Teknologisk Institut har med Skrædderlaugets Bistand startet en Tilskærerskole, hvor Tilskærere og Mestre fra Provinsen faar et treugers Heldagskursus, ikke alene i Tilskæring, men ogsaa i Prøvning, samt desuden i Bogholderi, Kalkulation, kemisk Rensning og Varekundskaab m.m. Særlig vigtig er navnlig Uddannelsen i Prøvning, thi det er en Kendsgerning, at det bedst tilskaarne Mønster ved Prøvning kan vise sig at passe yderst slet, medens selv et daarligt tilskaaret Mønster ved Prøvningen kan rettes og give et udmærket Resultat. Dette Kursus koster kun 25 Kr.

Tilskærerforeningen af 1888 har med Støtte af Staten ligeledes oprettet en Tilskærerskole med et tomaaneds Aftenkursus, der koster 50 Kr., men her undervises kun i den teoretiske Tilskæring.

En Tilskærer, der altid arbejder paa Mesterens Værksted, har fast Gage, som varierer fra 2000 til 5000 Kr. I en saadan Stilling kommer han først i Berøring med Publikum. Ellers er det ensomme Værkstedsliv jo ikke meget udviklende, og det er af stor Betydning for en Skrædder at kunne behandle sine Kunder med Belevenhed og Forstaaelse. Haandværket kræver megen Smag, Evne til at vejlede og raade en Kunde og til at sætte sig ind i hans Ønsker og Særegenheder, saa det er absolut nødvendigt at besidde en Del Menneskekundskaab og Erfaring for at blive en dygtig Skrædder, der kan erhverve sig Kundernes Tillid.

Tilskæreren, som ogsaa prøver Klæderne paa Kunderne, erhverver sig i denne Virksomhed ikke alene Øvelse, og Kendskab til en Kreds af Mennesker, men han faar ogsaa Kendskab til Forretningens Gang, dens Administration, Leverandører o.s.v., og denne Stilling danner derfor den naturlige og forøvrigt eneste ordentlige Overgang til Starten af selvstændig Virksomhed.

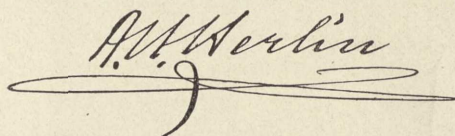
Hvor stor en Kapital der kræves til at starte en selvstændig Forretning, afhænger i saa høj Grad af, hvilke Kunder der søges, at man ikke kan ansætte noget, selv et løseligt, Overslag derover.

Stordriften, der æder ind paa saa mange Erhverv, er en stor Fare for Skrædderhaandværket. Den mindre Haandværksmester vil ikke kunne bestaa overfor Konfektionsforretningernes Konkurrence.

Rent fysisk kan der ikke opstilles bestemte Krav til en Lærlings Anlæg for Skrædderhaandværket; det stiller ikke ret store Fordringer til Individets Kræfter, men det er nødvendigt at have sunde og gode Lunger for at kunne taale den bøjede Stilling og Indaandingen af det meget Støv. Lærlingen antages paa Prøve i tre Maaneder, og dersom han ikke i den Tid viser Interesse og Forstaaelse for Gerningen, dersom han tager kejtet paa Værktøjet og Arbejdet, kan det ikke nytte at uddanne ham.

I Tyskland og England vil en Skræddersvend med Udbytte kunne søge videre Uddannelse. Skandinaviske Skræddere er vel ansete baade i Europa og Amerika, og faar straks Plads. Tyskland har sin Styrke i den solide Udførelse, men har ikke saa gode Modeller. England har de fine Modeller, Opfindsomheden, den fikse og ejendommelige Udførelse og den rigere Udstyrelse saavel som de bedste Stoffer, men Syningen er lettere.

Bekræftet af

SLAGTER

DEN Anskuelse har eksisteret og eksisterer maaske endnu, at en Slagter helst skal være en „stærk Mand“, men den er fejlagtig. Det gælder i højere Grad om Haandelag end om ren fysisk Kraft. Spinkle Folk er ofte gode Slagtere. Om man bliver en dygtig Slagter og naar frem, afgøres uden ikke af den haandværksmæssige Færdighed, men nok saa meget af de aandelige Egenskaber: gode Kundskaber og Handelstalent.

Naar en Dreng kommer i Lære, hvilket helst bør ske hos en Slagter, der selv slagter sine Kreaturer, afgøres det meget snart om han har Haandelag. Lærlingen faar enten 6—8 Kr. ugentlig + Kost og Logi eller 15 à 20 Kr. ugentlig i det første Aar. Nogen bestemt Læretid findes ikke, og dygtige Folk kan blive Svende i Løbet af et Par Aar. Her i København aflægges der Svendep prøve for Lauget; men det er som Regel først efter at en ung Mand er blevet Svend, at han opnaar den Færdighed og Hurtighed, som er nødvendig. Svendelønnen varierer fra 25 til 50 Kroner og kan naa endnu højere op.

Foruden at behandle et Kreatur skal en Slagter jo baade købe og sælge. Nu under Krigen sælges alle Kreaturer efter Vægt, men tidligere købtes de paa Slump, og det vil rimeligvis atter blive Tilfældet. Under sin Oplæring lærer Slagteren da at vurdere et Kreatur, bedømme dets Vægt og Værdi, og

disse Erfaringer er nødvendige ved Køb. Ved Salg maa han kunne retlede Publikum, være belevet og høflig og erhverve sig dets Tillid.

Af afgørende Betydning for at naa frem vil det være, at Svenden søger Uddannelse i Udlandet. Navnlig nu under Krigen har vi lært Værdien af det, som hidtil enten har været skødesløst behandlet eller bortkastet. Alle Organerne kan bruges som Menneskeføde; et Kallun, som vi tidligere solgte for 15 Øre, har under Krigen kostet lige op til 8 Kroner; Blodet, som vi solgte for 14 Øre, koster nu under Krigen 6 Kroner. Selv om disse Priser vil dale betydeligt, har Slagterne gennem dem lært en ganske anden Økonomi, og vil komme til at lægge deres Virksomhed om. I Fremtiden bliver det nødvendigt at tage Pølse- og Konservesfabrikationen op, og vi maa gaa til Tyskland for paa de tyske Pøsefabrikker at lære, hvorledes vi skal bære os ad. Den, der i Tide indser dette og indretter sin Virksomhed derefter, vil faa et Forspring.

Faget lider ikke af nogen Arbejdsmangel, der er Tilgang nok baade af Lærlinge og Svende, men der er dog stadig Plads for virkelig dygtige Folk. Og der kræves ikke større Kapital til at begynde en selvstændig Forretning, end at enhver ung Mand i sin Svendetid kan lægge tilstrækkelig til Side til Starten.

Bekræftet af

Anders Jensen.

S M E D

DER er to Slags Smede, Kleinsmeden og Grovsmeden, og de er for saa vidt lige saa forskellige som Snedkeren og Tømreren i Træindustrien. For begges Vedkommende gælder det, at den Dreng, der skal i Lære ved et Smedehaandværk, maa være af en god og sund Konstitution, han maa have et godt Bryst, da der kan blive megen Vekslen mellem inden- og idendørs Arbejde, og han maa være opvakt, da der, saafremt han virkelig vil cygtiggøre sig i sit Fag, er ikke saa lidt at lære udenfor Værkstedsarbejdet.

Som Klejnsmed behøver han ikke at være særlig kraftig eller robust bygget — mange af vore dygtigste Folk har været ganske smaa og spinkle Mennesker — som Grovsmed maa han være kraftigt udviklet og ikke under Middelhøjde, da der kan være haardt Arbejde at tage i, f. Eks. Beslaglægning, Hjulringning o. s. v.

Læretiden er som Regel 5 Aar og Lønnen som Lærling stigende fra 3 Kr. om Ugen til 7 à 9 Kr. om Ugen det sidste Aar. I Læretiden bør Lærlingen søge Aftenundervisning paa en Teknisk Skole. Skolepengene betales af Lærlingen, men der er let Adgang til Fripladser for Ubemidlede. For Beslagsmede er det en Betingelse, at de deltager i et Kursus paa Landbohøjskolen og underkaster sig en Prøve. Denne Prøve gaar ind som Led i Svendeprøven.

Det er i mange Tilfælde vanskeligt at holde Lærlingene til Skolen, men de, som forsømmer, vil senere i Livet komme til at tage Skade for Hjemgæld.

Det gælder om at komme i Lære paa et blandet Værksted og ikke i en Specialitetsfabrik, forsaavidt Vedkommende da ikke vil holde sig til Specialiteten af særlige Grunde. Der er desværre ingen Lovbestemmelse om, hvem der maa uddanne Lærlinge, og det hænder af og til, at en ung Fyr kommer paa saadant et Specialitetsværksted, hvorfra han da efter nogle Aars Forløb faar et Bevis for at have udlært. Men kommer han et andet Sted hen, er han hjælpeløs. Smedelauget søger for sit Vedkommende at regulere disse Forhold og lader hvert Aar afholde Svendeprøver. En ordentlig udlært Smed har et langt større Virkefelt, han er lige anvendelig paa de smaa Værksteder ved alle de forskelligartede Arbejder, som paa de store Fabriker, hvis Specialitetsarbejde han meget let tilegner sig. En Svend har gennemsnitlig fra 1500 til 2000 Kr. i aarlig Indtægt. Lønnen er dels Time-løn, dels Akkord.

Der er det Gode ved Smedehaandværket, at det byder paa et jævnt, stabilt Arbejde, uafhængigt af nogen Sæson. En Arbejder kan staa i mange Aar uden at forsømme en eneste Dag. Er det en død Tid, kan der laves paa Oplag. Heller ikke er der i og for sig noget Fag, som har bedre Udsigter. Jern benyttes mere og mere, og selv om Storindustrien overtager en hel Del af Arbejdet, bliver der alligevel nok at tage fat i for de mindre Værksteder. Der er endvidere Udsigt til at komme ind i andre Virksomheder, som afledes f. Eks. af Klejnsmedefaget: Kunstsmederi og Mechanikervirksomhed, hvis Felter Dag for Dag udvides, efterhaanden som dels den kræsnere Smag, dels den moderne Teknik udvikles.

Selv om vor Uddannelse staar højt, kan der dog for en udlært Smed være meget at lære ved Rejser i Udlandet og Arbejde paa fremmede Værksteder. De store Fabriker er det ikke værd at søge, forsaavidt det ikke er ganske bestemte Ting, der ønskes lært, men paa de mellemstore og større Værksteder i Tyskland og Frankrig kan en paapasselig og forstandig Mand se mange Ting, som senere kan blive ham til Nytte. Lønnen i Udlandet er relativt ikke bedre end herhjemme, og der er som Følge deraf meget faa, som tager længere Ophold paa fremmede Steder, men en duelig Smed kan tjene sit Brød overalt paa Kloden, en Mand, som kan arbejde med Jern, er der altid Brug for, selv i Civilisationens Periferi.

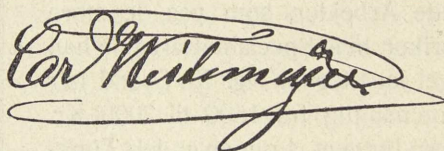

Oldermand CARL WEITEMEYER.

En stor Lettelse er i de senere Aar fremkommen ved Autogensvejsningens Opfindelse og almindelige Benyttelse. Hvad man tidligere med stort Besvær maatte gøre istand eller ofte kassere, kan nu i en Haandevending repareres ved denne Metode, ligesom en stor Del Arbejder ved denne Metode nu fremstilles langt lettere og billigere end ved den gamle Svejsningsmetode.

Med Hensyn til Start af selvstændige Værksteder tør man sige, at Betingelserne derfor er ganske gode. Staten yder jo nu Laan til Anskaffelse af Maskiner, hvilket er en stor Hjælp for den ubemidlede. En Grovsmed kan i Reglen etablere sig billigere end en Klejnsmed, der behøver mere Værktøj og flere mindre Maskiner. Det er sjældent, man ser en paapasselig Mand nødsaget til at forlade en startet Virksomhed.

Bekræftet af

SNEDKER

FORUDEN de to Hovedgrene: Møbel- og Bygningssnedkere, er der Masser af andre: Stolefabrikanter, Bordfabrikanter, Stelfabrikanter (Stel til polstrede Møbler), Gelændersnedkere, Ligkistefabrikanter, Pianosnedkere, Skibssnedkere osv. Desuden er der Maskinsnedkeren, som er noget helt for sig.

Skal en ung Mand være Haandsnedker, maa han være sund og kraftig, thi han kan ofte faa ganske svære Ting at slæbe paa; som Maskinsnedker stilles der ikke saa store Krav til Menneskets fysiske Kraft som til en god Konstitution, da det ikke egentlig er noget sundt Arbejde. Til Gengæld maa han være begavet med mekanisk Snille, Aandsnærværelse og Paapasselighed. Maskinsnedkeriet er et af de farligste Fag, vi har. Dets mange skærende Instrumenter og Maskiner kræver hvert Aar sine Ofre, og det er ikke faa, som bærer alvorlige Mærker efter Berøring med Maskinerne. Et Øjeblik Aandsfraværelse, og Ulykken er sket. Maskinsnedkeren maa have Hænder og Hjerne henvendt paa samme Sted, medens en Mand, der staar og polerer en Bordplade, forsaavidt uden Skade for Arbejdet eller sig selv godt af og til kan svæve til Sydhavsøerne i Drømme.

En Maskinsnedkerlærling maa i Henhold til Loven først begynde Læretiden, naar han er fyldt 16 Aar og faar da Løn straks. Han staar som Regel i Lære i tre Aar og faar 7, 9 og 11 Kroner udbetalt om Ugen. Ved Læretidens Udløb faar Lærlingen endvidere udbetalt 1 Krone for hver Uge, i hvilken han har været i Lære, hvilket beløber sig til en samlet Sum af 165 Kroner. Vi benytter det som et Baand paa Lærlingen, ogsaa med Hensyn til hans Pasning af Undervisningen paa Teknisk Skole, hvilken Undervisning vi betaler.

Vi har her desuden en særlig Slags „Arbejdsdrenge“, der lønnes med 8 til 16 Kroner ugentlig. De er Haandlangere for den, der betjener Maskinen, og mange af dem gaar over til at blive Lærlinge.

I Haandsnedkeriet staar Lærlingen som Regel fem Aar i Lære og faar det første Aar 2 Kr. om Ugen, stigende med 1 Kr. om Ugen hvert Aar.

Den bedste Uddannelse faas i Møbelsnedkerfaget paa de Værksteder, hvor der udføres gode Arbejder. En udlært, dygtig Møbelsnedker har let ved at tilægge sig den særlige Uddannelse som Bygningssnedker, saa at han kan gaa ind i begge Fag, og har ligeledes gode Chancer for at blive antaget i Arbejde paa Maskinsnedkerier.

Haandsnedkerarbejdet er som oftest Akkordarbejde, og der kan ikke anføres bestemte Angivelser af, hvormeget Arbejderen kan tjene. Det beror paa Arbejdets Art. En dygtig Møbelsnedker, der udfører fint Arbejde, kan tjene op imod 2500 Kroner om Aaret. I Maskinsnedkeriet er der ingen Akkord. Timelønnen her er fra 50—55 Øre ved de lettere Maskiner op til 65—70 Øre ved de vanskeligere Maskiner. Det giver en Løn af fra 28 til 40 Kroner om Ugen. Fagforeningen har indskrænket Overarbejdet til 16 Timer om Maanednen, saa der er ikke megen Ekstrafortjeneste. Og forresten kan en Mand, der i 9½ Time om Dagen har haft sin anspændte Opmærksomhed henvendt paa sin Maskine, ogsaa nok trænge til Hvile. Hvorvidt der kunde gøres mere Arbejde i Forhold til Maskinens Ydeevne, er et Emne, jeg ikke skal komme ind paa her. Vi kunde lære adskilligt, navnlig fra Amerika, men selv om vi lærte det, var det maaske ikke gennemførligt, ihvertfald ikke foreløbig.

I Haandsnedkerfagene er Tilgangen nogenlunde jævn, i Maskinsnedkeriet trænges der i høj Grad til Tilgang. Afgang fra Fagene er der meget lidt af, og der er heller ikke mange, som rejser ud og bliver ude. Forholdene herhjemme er bedre og mageligere, thi der kræves udenlands langt intensivere Arbejde end her. Lærerejserne tager ogsaa af. I tidligere Tid havde jo næsten enhver Snedker været udenlands, idetmindste i Tyskland, og selv om han ikke der lærte ret meget nyt i sit Haandværk, havde han dog Gavn af Rejsen. Han lærte altid saameget af Sproget, at han let kunde orientere sig. I Paris er der stadig meget at lære. Den By har fra gammel Tid haft Ry for sit overordentlig fine, elegante og smagfulde Møbelarbejde. Vore Snedkere faar meget let Arbejde i Udlandet, da Faget herhjemme staar højt, ogsaa i Amerika er der gode Chancer, men der er større Tvang, som vore Folk har vanskeligt ved at finde sig i.

Naar jeg siger, at Faget herhjemme staar højt, vil det sige, at der virkelig herhjemme laves fint, smagfuldt, kunstnerisk Arbejde af allerbedste Art. Det viser vore Møbeludstillinger og Kunstindustrimusæets Køb paa disse; men Billighedens Svøbe har i høj Grad mærket Snedkeriet, og Maskinerne har i mange Aar taget Personlighedspræget bort fra Arbejdet. Der laves en Masse billigt og smagløst Arbejde i simple Materialer, og det kan næppe være anderledes. Men Maskinerne hersker dog ikke mere som for nogle Aar tilbage, da vi uden Betænkning kunde lave paa Oplag hele Vinteren igennem af Byg-

ningsarbejde og afsætte det, naar Sommeren kom. Nu faar vi Arkitekternes Tegninger paa alt og maa kønt rette os efter dem, og det lader sig ikke mere gøre at lave det altsammen over samme Læst. Fra et Kulturstandpunkt set, maa det vel betragtes som et Fremskridt.

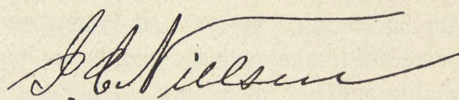
Eksport her fra Landet af Snedkerarbejde er under de nuværende Toldforhold umulig. Og der er ikke megen Sandsynlighed for, at Forholdene vil blive stort anderledes. Vore Raamaterialer maa vi indføre, vore Maskiner for en stor Del ogsaa, vore Fabrikker er for dyre og vor Arbejdsløn for høj til at gøre Konkurrence med Udlandet mulig nogetsteds.

Der importeres her til Landet aarlig store Mængder af Wienerstole, som hovedsagelig benyttes i Kafeer, Forsamlingslokaler o.s.v. De er ikke kønne, men stærke og praktiske. Det er en Tilfredsstillelse at se, at Teknologisk Institut forsøger med Fabrikation af Wienerstole, og det er jo mulig, det kan lykkes at lave dem her i Landet. Af amerikanske Kontormøbler importeres der ligeledes en Mængde, og det er ikke helt let for vore hjemlige Fabrikanter paa samme Omraade at tage Konkurrencen op.

Med Hensyn til Nyetablering af selvstændige Virksomheder kan man ikke sige, at der er særlig gode Chancer. Dersom en Mand er dygtig, energisk og paapasselig, har gode Forbindelser, kunstnerisk Uddannelse eller kan fremstille en Specialitet, som der er Brug for, kan han jo sikkert danne sig selvstændig Bedrift, naar han samtidig kan fremskaffe de nødvendige Midler til Dækning af Etableringsomkostningerne, som til en almindelig mindre Forretning ikke bliver saa ganske smaa.

Hvad der sikkert ogsaa har sin store Betydning for den, som ønsker at begynde egen Virksomhed, er, at vedkommende som Formand, Værkfører, Mester eller lignende har været betroet Varetagelsen af saadanne Interesser, som netop udvikler og dygtiggør den paagældende til at optræde som erfaren Mand i sine egne Anliggender.

Bekræftet af

(Direktør for A/S „Silvan“.)

TØMRER

EN Tømrer skal ikke være noget Indendørsmenneske, han maa have Lyst til Virksomhed i fri Luft, og da han ofte skal tage stærkt fat, maa han have gode legemlige Kræfter. Dermed er det ikke afgjort, at en lille, ret spinkel fjortenaars Dreng ikke egner sig til at være Tømrer. Det er jo ofte i Aarene fra fjorten til tyve, at Ungdommen virkelig vokser, og desuden udvikler Arbejdet Kræfterne gennem Træningen. Har en Dreng Lyst til at blive Tømrer,

kan han ogsaa blive det, dersom han da ikke er en Svækling. Vi har set smaa Lærlinge lægge en Træklods paa Skulderen for at blive høj nok til at bære Planker med Svendene, og uden at kny tage den derved forøgede Byrde.

Det er bedst at komme i Lære hos Mestre, der har blomstrende Forretninger. Svendene har mere Lejlighed til at lære fra sig end Mesteren. I de senere Aar er Tilgangen mest kommet fra Provinsen, og der findes maaske ogsaa de bedste Lærepladser.

Forresten hører Tømrerfaget til de Fag, der mest lider under den manglende Tilgang paa Lærlinge.

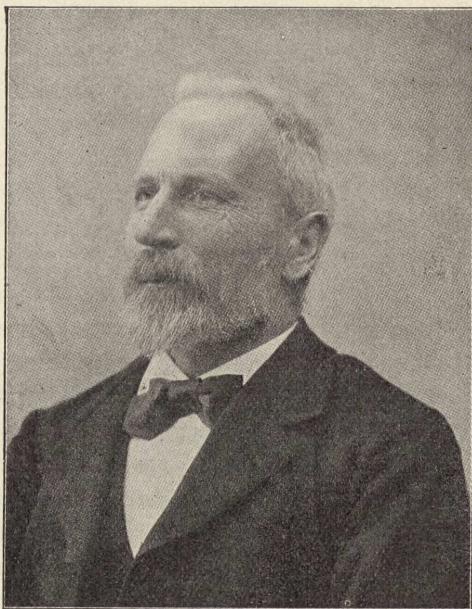
En Lærling, som vil blive til noget i sit Fag, maa besøge en teknisk Skole, og helst gaa et Par Vintre paa en teknisk Dagskole. Har han naturlige Anlæg for Tegning, er det et Plus.

Fagforeningerne har Planer om at gøre denne Dagskoleundervisning om Vinteren obligatorisk. Det er dog næppe nødvendig for Tømrer- og Murerhaandværkets Vedkommende, hvor den korte Vinterdag indskrænker Arbejdstiden, saa der burde være Tid nok til Undervisning efter denne.

Aldeles afgørende for at blive Tømrer er, at man ikke lider af Svimmelhed. Svimmelhed kan man ikke vænnes af med, og den, som til at begynde med føler sig usikker i Højden, kan lige saa godt opgive med det samme. Er man ikke svimmel i Begyndelsen, bliver man det heller ikke senere, hvis ikke Alder eller Sygdom gør sig gældende. Det er forøvrigt yderst sjældent, at nogen Tømrer falder ned, og naar det sker, er det ikke, fordi han har tabt Balancen, men fordi det, han staar paa, gaar i Stykker eller vælter.

Læretiden er som Regel 4 Aar. Lærlingen faar ca. 3 Kr. om Ugen det første Aar, stigende til 10—12 Kroner om Ugen det sidste Aar. En Svend har mindst 50 Øre i Timen, men da der er meget Akkordarbejde, vil han gennemsnitlig have ca. 40 Kr. om Ugen. Dette forringes ganske vist betydeligt ved, at det er Sæsonarbejde, der for mange kun giver en Arbejdstid paa de tre Fjerdedele af Aaret. En Del Svende har ganske vist noget Værkstedsarbejde om Vinteren med at lave Trapper og lignende, men mange maa gaa ledige.

I de senere Aar, da vi ikke har haft nogen virkelig Vinter, har Byggeriet haft mindre Standsning om Vinteren, og saa længe Frosten ikke standser Mureren i hans Arbejde, kan Tømreren jo ogsaa blive ved. I gamle Dage, da der ikke som nu var Fabriker, der leverede pløjede Gulvbrædder, havde

Oldermænd O. KAYSER.

Svendene Arbejde det meste af Vinteren paa Værkstedet med at pløje Brædder.

Det er ikke den eneste Maade, hvorpaa Tømrerhaandværket er blevet beskaaret. De moderne Henebique-Konstruktioner har gjort det af med en Masse Tømrerarbejde. Det er jo lidt trist for Tømreren, at han nu ofte først bliver nødvendig, naar Taget skal rejses. Men man har dog ogsaa der forsøgt at lempe sig. Formene til Jernbetonkonstruktionerne laves af Træ, og selv om man kan hjælpe sig med ikke faglærte Arbejdsfolk, har Tømreren med sin Erfaring og Øvelse med Sav og Hammer alligevel et Fortrin og finder ofte Beskæftigelse.

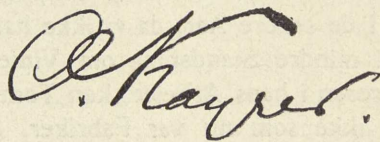
Helt vil Jernkonstruktionerne ikke komme til at fortrænge Tømmeret. I Beboelseshuse vil det paa Grund af sin Bekvemmelighed stadig finde Anvendelse, navnlig ogsaa fordi Jernbetonkonstruktioner er meget vanskelige at forandre, medens en Træskillevæg med Puds let lader sig fjerne eller sætte op. Erhvervets Fremtidsudsigter kan man næppe betegne som lyse, Brandfarligheden indskrænker Træets Anvendelse i Bygningshaandværk i Storbyerne, og Storindustrien og Maskinerne æder sig ind paa alle Omraader.

Faget har en Del Afgang af Svende til forskellige Stillinger. En Tømrer er en „handy man“, og han faar let Stillinger som „fast Mand“ paa forskellige Fabriker, hvor han udfører allehaande Reparationsarbejder. Maaske synes han, at der ved den Lejlighed gaar noget tabt af hans Værdighed som fri Tømrer, men det stadige Arbejde Aaret rundt bøder noget derpaa. I Stillinger som Viceværter, der skal tilse Ejendomme, finder en Tømrer ogsaa let helt eller delvis Beskæftigelse. Andre søger ind ved Banerne som Banearbejdere, og er de dygtige til Tegning og ellers egnede, stiger de til Underbanemestre og senere til Overbanemestre.

I Udlandet er der næppe meget at lære for en Tømrersvend, og Rejser som i gamle Dage finder ikke mere Sted. Maaske kan der dog nok læres noget i Lande, hvor Træ i højere Grad end her gør Tjeneste som Eggemateriale, men disse Kundskaber er dog af ret speciel Art og rimeligvis ikke direkte anvendelige herhjemme. Ellers tør man nok sige, at en Tømrersvend kan finde Arbejde overalt paa Kloden. Han hører ganske naturligt med ved al Pionerbebyggelse. Og paa Savværker i Lande med Skovbrug vil han som Regel være velkommen.

Der er temmelig gode Udsigter for en ubemidlet Tømrer til at blive selvstændig. Den sædvanlige Vej er, at han tager Arbejde som Formand eller Konduktør hos en Mester, hvor han sætter sig ind i Regnskaber og fører Tilsyn med Arbejdet. Flertallet af Tømrermestre er begyndt uden Kapital; men heller ingen af dem ender som særlig velhavende Folk, dertil byder Faget for faa virkelig store Chancer.

Bekræftet af

UHRMAGER

I 1889 oprettedes „Den danske Uhrmagerskole“. Efter mange trange Aar har den vokset sig stærk, og vil, naar Teknologisk Instituts nye Bygning staar færdig, faa udvidede Lokaler der.

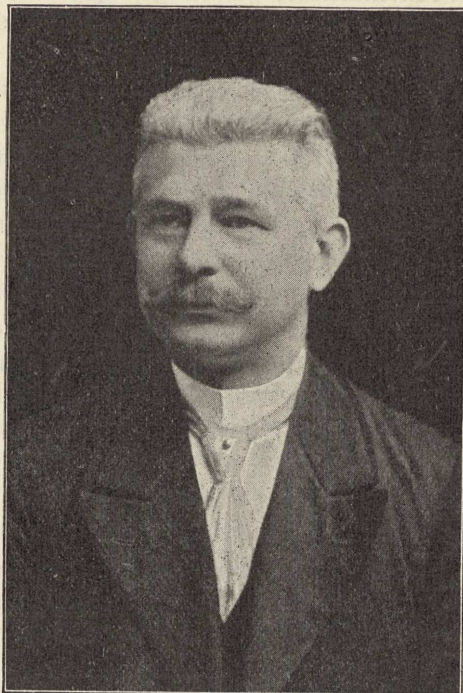
Skolens Elever erholder hele deres Undervisning og Oplæring paa Skolen, hvis praktiske Arbejde faas ved Indsendelse af Reparationer og Bestillinger fra Medlemmer af Uhrmagerlauget, ligesom ogsaa Skolen modtager Bestillinger paa finere Arbejder, som den med sit store Materiel har særlige Betingelser for at paatage sig. Undervisningen paa Skolen varer 4—5 Aar og afsluttes med en Svendep prøve, og Skolens Betydning illustreres alene deraf, at kun dens Elever har opnaaet Haandværkerforeningens Sølv- og Bronce-medaille for Svendestykker.

Undervisningen paa Skolen koster 100 Kr. om Aaret for Sønner af Uhrmagerlaugets Mestre, 150 Kr. for andre Elever. Arbejdstiden er den almindelige Værkstedsarbejdstid. Hos en privat Mester faar Lærlingen jo Løn, sædvanlig 4—5—6—7 Kroner i den fireaars Læretid, men fuldt udlært Svend kan han efter Udstaaelsen af en saadan Læretid ikke kaldes, i hvert Fald kun i meget faa Tilfælde.

Man har nu Forslag fremme i Lauget om at gøre det til en obligatorisk Bestemmelse, at private Lærlinge efter Læretiden gaar paa Skolen i et halvt Aar og først derefter aflægger Svendestykke.

Foruden Dagskolen har Uhrmagerskolen oprettet en Aftenskole, der særlig giver Undervisning i Teori og Tegning for Lærlinge i privat Lære. Denne Aftenskole afholdes tre Gange ugentlig i de seks Vintermaaneder, frekventeres af Eleverne i tre Aar og koster kun 2 Kr. maanedlig.

Desværre er der alt for liden Tilgang af Lærlinge. Som Regel antages Lærlingen paa Prøve i tre Maaneder, og der falder jo straks en Del fra, som ved første Øjekast viser sig aldeles umulige til at haandtere det delikate Værktøj, andre gaar senere fra, bl. a. fordi de ikke kan finde sig i det stillesiddende, bundne indendørs Arbejde. Absolutte Betingelser for at blive en dygtig Uhrmager er: medfødt teknisk Snille, Fingernemhed og stærke Øjne; nærsynede Mennesker har ofte stærke Øjne og egner sig forsaavidt fortrinlig til Faget.

Uhrmager P. BJERRING.

Uhrmagerne er et eget Folkefærd, idet der blandt dem findes langt flere Mestre end Svende; her i Byen findes saaledes ca. 140 Mestre, men kun ca. 40 Svende. Det er temmelig let at nedsætte sig som Uhrmagermester, en Kapital paa ca. 500—1000 Kroner er tilstrækkelig. For at blive Medlem af Lauget maa Uhrmageren have aaben Bod. Naar Startkapitalen sættes saa ringe, er det fordi det maa antages, at Vedkommende i nogle Aar har arbejdet som Svend og som saadan, hvad der er Skik og Brug, anskaffet sit eget Værktøj. Udgifterne til Værktøj kan ansættes til fra 300 til 1000 Kroner, alt efter Vedkommendes Fordringer.

En Svend kan efter sin Dygtighed tjene fra nogle og tyve til nogle og fyrretyve Kroner ugentlig. Den langt overvejende Del af Arbejdet er Akkord. For Øjeblikket er der ikke en ordentlig ledig Svend at opdrive.

En ikke ringe Del af Uhrmagersvendene har forladt Haandteringen for at gaa over til Virksomheder ved Telefonselskaber, Elektricitetsværker o. l., hvor de med deres finere mekaniske Kundskaber finder god Ansættelse, og hvortil de lokkes ved fast Løn, stadigt Arbejde og Pension.

Danske Uhrmagere burde rejse i langt højere Grad, end Tilfældet nu er; blandt andet fordi de derved vilde lære at arbejde. Danske Arbejdere er ikke vant til at bestille saa meget, som der fordres i Udlandet. Baade i Tyskland, Frankrig, Schweiz og England er meget at se og lære for danske Uhrmagere, som overalt er velsete. Da jeg i sin Tid kom til Schweiz, fik jeg Arbejde hos en Mand, som udelukkende lavede en bestemt mindre Del til Lommeuhre. Jeg kunde, skønt jeg virkelig var en habil Svend, som i Tyskland havde lært at bruge Fingrene i et raskere Tempo, den første Dag kun lave et enkelt Stykke af bemeldte Del. For at tjene en Dagløn maatte jeg kunne lave mindst 2 Dusin. Men jeg blev ved, og da jeg havde været der en Uge, kunde jeg lige tjene til Morgenkaffen. Det er selvfølgelig Specialitetsarbejde, og herhjemme betaler vi i Arbejdsløn lige saa meget for et enkelt saadant Stykke som den schweiziske Fabrikant betaler for et helt Dusin.

Selve Tilvirkningen af Uhrene er kommet ind under Stordriften, og vi vil i Danmark, hvor alle Raastoffer maa indføres, næppe med Held kunne etablere nogen Konkurrence til de allerede indarbejdede store udenlandske Uhrfabrikker. Her i Landet laves kun en Del Uhrkasser af Træ til Væguhre, hvori der indsættes fremmede, udenlandske Værker. Dog har man nu begyndt at lave saadanne Værker, som sikkert vil faa en stor Fremtid.

Hvad der rimeligvis burde lægges noget mere Vægt paa var Fremstillingen af Søkronometre, astronomiske Penduluhre og andet fint Præcisionsarbejde, men det er kun ganske enkelte danske Mestre, som kan paatage sig den Slags Arbejde. Med billige Uhre kan vi ikke konkurrere med Udlandet.

Uhrmagerens, d. v. s. den handlende Detaillists Arbejde, bestaar her i Landet saavel som andre Steder hovedsagelig i S sammensætning, Aftrækning og Reparation af Uhrene.

Bekræftet af

P. Bjerring

JORDBRUG, FISKERI etc.

LANDBRUGER

LANDBRUGERNE rekrutteres hovedsagelig af deres egen Stand. En Del af Byungdommen, som væsentlig fra Ferierne har faaet Smag for Landlivet, kommer vel ud for at lære Landvæsen; men naar de faar taget nærmere Maal af Forholdene, taber mange af dem Lysten og falder fra. Ellers tør man nok sige, at Byungdommen, der som Regel har et kvikt Væsen og hurtig Fatteevne, i forholdsvis kort Tid kan komme op paa Siden af de fødte Landboere, naar blot den fornødne Udholdenhed og Energi er til Stede. Men det er en temmelig streng Skole at gennemgaa. Paa Landet staar man tidlig op og man har forholdsvis lang Arbejdstid. Det, det mest gælder om, er at være i Besiddelse af gode Udviklingsmuligheder som Deltager i Landbrugsdriftens daglige Arbejde og et praktisk Haandelag, saa skal det snart vise sig om Lysten kan staa Maal med Evnerne.

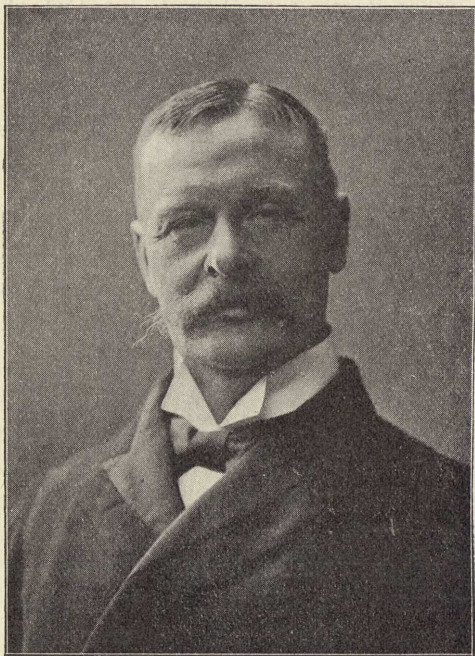
Det vil være rigtigst først at søge Plads paa en mindre Gaard, hvor Lærlingen under Brugerens personlige Vejledning kan sætte sig ind i alt vedrørende Bedriften. Særligt for et Bymenneske vil et større Landbrug til en Begyndelse virke altfor overvældende og forvirrende, og Maskindriften har efterhaanden vundet saa meget Indpas ogsaa i det mindre Landbrug, at et saadant ogsaa i den Henseende kan bibringe Lærlingen den første fornødne Undervisning. Senere bør han søge Plads ved større Brug, hvor Arbejdet er mere systematiseret og den daglige Arbejdsordning mere rationelt indrettet. Det viser sig ogsaa, at Gaardmandssønnerne meget ofte tager Plads paa Herregaarde for at faa Indblik i det større Landbrug, hvis Maskindrift og Disciplin giver dem Adgang til at erhverve saadanne Driftsleder-Egenskaber, som vanskelig kan erhverves i mindre Landbrug.

Man kan gaa i Lære paa to Maader, enten som Landbrugslærling eller som Landvæsenselev. Den første er betalt for sit Arbejde, den sidste maa som oftest betale, og indtager da som Regel en familiær Stilling hos Principalen.

„Det kgl. danske Landhusholdningsselskab“ averterer hvert Aar efter Landbrugslærlinge, som under Selskabets Opsyn faar Ansættelse paa Gaarde i tre Aar, et Aar paa hver Gaard, og saavidt mulig i de forskellige Landsdele. De lønnes med 250 Kroner det første Aar, 300 det andet og 350 det tredje Aar, foruden fri Station. Lærlingen skal være fyldt 17 Aar og i Forvejen have Kendskab til Landvæsen. Han forpligtes til at føre en Dagbog, som efter hvert Aars

Udløb indsendes til Selskabet, og han faar udleveret en Del Lærebøger, der efter Læretidens Udstaaelse bliver hans Ejendom. Af Selskabet faar han da et Lærebrev af Præsidiet, og kan nu tage Plads som Underforvalter paa en større eller som Forvalter paa en mindre Gaard. Hans Begyndelsesløn er nu ca. 500 Kr. foruden fri Station.

En lønnet Lærling er sidestillet med den øvrige Arbejdsstab, men faar undertiden en bedre Forplejning. Hvad han har fremfor Arbejdskarlen er Lejligheden til at benytte Maskinerne og sætte sig ind i Brugets Drift, hvorhos der i mange Landbrug holdes oplysende faglige Foredrag for Lærlingen. Det er formentlig kun et Mindretal af Landvæsenlærlinge, som søger Uddannelse

Landstingsmand CHR. SONNE.

under Landhusholdningsselskabet, og Adgangen hertil fortjener sikkert at udnyttes i større Omfang, end det sker, idet Landhusholdningsselskabets udlærte Lærlinge rangerer ret højt indenfor Landbruget og som Regel faar gode Pladser. Betingelserne for de saakaldte private Lærlinge er omtrent de samme som for Landhusholdningsselskabets.

I de senere Aar har Tilgangen af Lærlinge været større end nogensinde, og de udgør i Virkeligheden en betydende Del af Landbrugets Arbejds-kraft, navnlig paa de større Gaarde. De danner en fortræffelig Stab; det er jo Folk som vil lære noget; de har Energi og ansporer ofte hinanden ved Kappelyst.

Lærlingen bør efter udstaaet Læretid helst gennemgaa Kursus paa en Landbrugsskole, Skoletiden er noget

forskellig for de forskellige Skoler, men omfatter som oftest et 6 til 9 Maaneders teoretisk Kursus. Tilgangen til Skolerne er i glædelig Stigen. I det hele taget har Landboerne vist en Forstaaelse af Ungdomsskoleundervisningen, som er al Ære værd, og som baade har baaret og i Fremtiden vil bære gode Frugter.

Yderligere teoretiske Kundskaber erhverves paa Landbohøjskolen, hvis Undervisning afsluttes med Landbrugskandidat-Eksamen.

Forvalterstillingen maa betragtes som et Gennemgangsled til selvstændigt Erhverv. Men man kan kun undtagelsesvis som Forvalter spare sig Penge sammen til at købe en Gaard. Bestyrerpladser er der meget faa af, og en Forpagter maa altid i hvert Fald kunne stille Kaution. Dette forhindrer dog ikke, at uformuende unge Mænd kan komme frem i Landvæsenet. Det gaar i Land-

bruget som i de fleste andre Erhverv, at det ikke er Dygtighederne, der søger om Pladser, men Pladserne, der søger efter Dygtigheder, og den Mand, som ved sit Arbejde og sin solide Dygtighed skaber sig Tillid, vil ogsaa som Regel finde Udvej til at sikre sig pekuniær Støtte til Opnaaelse af selvstændig Landbrugsvirksomhed.

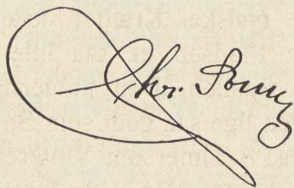
Endelig er der jo, for dem der tilfredsstilles ved et snevert afgrænset Virkefelt, Statshusmandsbrugene. De Forventninger, man knyttede til dem, er egentlig ikke bleven indfrie, navnlig fordi Laanesummerne var for smaa. Nu da Laanesummerne er forhøjet, er der Udsigt til Bedring.

Udstykningen er paa sin Plads, men den bør ikke drives videre end, at den afpasses efter hver enkelt Mands Evner og Kræfter. Der vil altid være Folk, som har Evner til at drive en større Bedrift, og hvorfor skulde de ikke i Landbruget som i andre Erhverv have Adgang til et efter deres Evner afpasset Virkefelt? At Jorden drives mere intens i det mindre Landbrug end i det større, er en ikke holdbar Doktrin. Noget andet er, at enkelte og navnlig mindre Brug ved havemæssig Kultur kan komme højere op i økonomisk Udbytte, men alene Afsætningsmarkedet sætter ret snevre Grænser for den Udstrækning, hvori dette lader sig praktisere.

I de mindre Brug er Brugerens og hans Families Arbejde af overvejende Betydning for Driften. Det, at han selv præsterer Arbejdet og producerer Størstedelen af sine Livsfornødenheder, gør det lettere for ham at indrette sig efter Opgangs- eller Nedgangsperioder. Sidder han for en rimelig Jordrente, giver det et solidt, om end beskedent, Levebrød med Adgang til en alt i alt betrygget Tilværelse.

Det Landbrug, som er indrettet paa en stor Salgsproduktion, er derimod selvfølgelig meget afhængigt af Konjunkturerne. Driftsudgifterne er efterhaanden steget betydeligt, og da de faste og uundgaaelige Udgifter saaledes andrager store Beløb, har et saadant Brug en umiskendelig Evne til i *Modgangstider* at sluge Penge. Paa den anden Side har det saa naturligvis en dertil svarende Evne til i gode Tider at give et betydeligt Driftsudbytte samt til under normale Forhold at yde et respektabelt Vederlag for en omsigtsfuld og dygtig Driftsledelse.

Bekræftet af

GARTNER

GARTNERVIRKSOMHEDEN kan inddeles i tre Grene: Handelsgartneri, Anlægsgartneri og Herskabs- eller Privatgartneri.

Undertiden blandes disse Virksomheder noget sammen, men i saa Fald er en af dem den hovedsagelige, og som Regel holdes de hver for sig. Den, som vil give sig af med Gartneriet, maa helst i Forvejen være nogenlunde klar

over, hvilken Gren han vil slaa ind paa, ellers spilder han Tid, selv om han maaske nok forøger sine Kundskaber. Handelsgartneren maa have Initiativ og Forretningstalent, Anlægsgartneren desuden særlige Egenskaber: Smag, Talent for Tegning, samt et udvidet Plante-kendskab, Herskabsgartneren maa kende til alle Fagets Grene, saavel Køkkensager som Blomster. For Handelsgartneren og Anlægsgartneren vinker Selvtændigheden og Chancerne for at naa frem ved egen Hjælp, gennem haardt Arbejde og Driftighed. For Her-

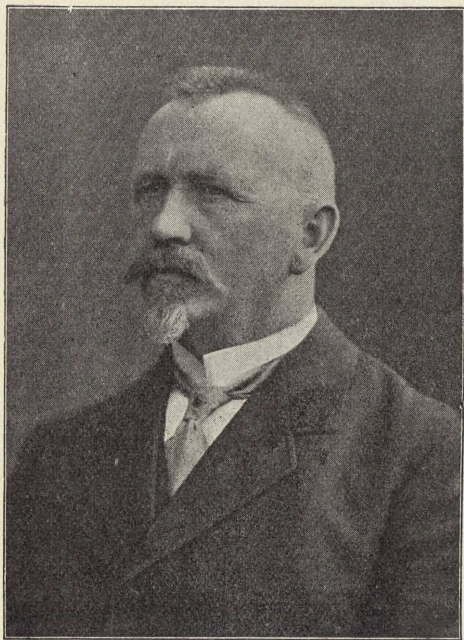
skabsgartnere findes der en Del ret gode Stillinger paa de større Godser, Lystgaarde og Villaer.

Maalet for den, der gaar i Gartnerlære, maa være at blive selvtændig, thi Lønnen som Gartnermedhjælper er ikke stor og der findes kun faa Pladser i Gartnerierne, hvor man som Bestyrer eller Førstemand kan have et ordentlig Udkomme. Forøvrigt er Gartneriet ikke nogen særlig udmærket Levevej; mange Gartnere her i Landet sidder kun smaat i det, hvilket dog selvfølgelig ikke forhindrer, at en dygtig Mand, selv uden større Kapital, kan skabe sig en god Stilling ved Faget.

Naar man stadig ser hen til, at den, der træder i Gartnerlære, vil skabe sig en selvtændig Stilling, maa gode Skolekundskaber (specielt i Sprog) anses for at være gavnlige.

Selvfølgelig maa vedkommende have Lyst til Faget, hvad der betyder meget for at kunne udvikle lagttagelsesevne og Forstaaelse af Planterne, men fysiske Kræfter kræves ikke. En Gartner graver ikke meget, kun hvor Pladsen er saa lille, at Plov ikke kan anvendes, bearbejdes Jorden med Spaden. Den moderne Teknik har konstrueret Plove, der bearbejder Jorden lige saa godt som Spaden. Arbejdstiden er ca. 10 Timer om Sommeren og ca. 8 Timer om Vinteren. Lærlingen staar 5 Aar i Lære, som Regel paa flere Læresteder. I de første 3 Aar faar han som Regel 6—8—10 Kroner om Ugen, i de to sidste 15—20 Kroner om Ugen. En Gartnermedhjælper har 25—30 Kroner om Ugen, sjældent højere. De fleste Steder holder Principalen Lærlingen i en Sygekasse og betaler hans Undervisning paa en teknisk Skole.

Vi har her i Landet en Del Havebrugsskoler, af hvilke de mest bekendte er Vilvorde, Aarslev og Beder. Undervisningen varer som Regel i et Aar og omfatter teoretisk og praktisk Gartneri, Henkogning og Behandling af Frugt, Botanik, Insektlære, Kemi, Jordbundslære o. s. v. Undervisningen afsluttes

Gartner S. HENRICHSSEN.

med en Eksamen, for hvilken Eleven faar udleveret et Eksamens-Bevis. Paa Skolen findes Fripladser, og Stipendier uddeles ved Ansøgning til Skolernes Forstander.

En udvidet teoretisk-videnskabelig Uddannelse faas ved at gennemgaa Landbohøjskolens Undervisning og tage Eksamen som Havebrugskandidat.

Faget kræver næppe større Tilgang, end det for Tiden har, omend en meget stor Del af de uddannede Folk falder fra og gaar over i andre Stillinger, som i Øjeblikket byder bedre Kaar. Dygtige Gartnere gaar sjældent ledige, der er som Regel Arbejde hele Aaret rundt, idet det moderne Gartneri med Køkkenurter i Mistbænk og Driverier allerede begynder ved Juletid.

For at uddanne sig i sit Fag bør en ung Gartner efter afsluttet Læretid herhjemme søge Plads i Udlandet, navnlig i Tyskland og England, hvor danske Gartnere er godt anskrevne og let faar Ansættelse: i Holsten, hvorfra Forstplanter i Millionvis forsendes over hele Verden, i de nordtyske Rosenplanteskoler, særlig omkring Hamborg, hvor de almindelige Rosensorter tiltrækkes i hundredtusindvis. Det har dog vist sig, at de danske Planteskoler har kunnet optage Konkurrencen med dem. Omkring Dresden, Hamborg og Frankfurt findes store Blomstergartnerier, hvor der er meget at lære. Baade paa dette og paa andre Omraader i Gartneriet, hvor Klima og Jordbund kommer de indenlandske Gartnerier til Hjælp, har vi dog kunnet iværksætte en heldig Konkurrence. De danske Varers Kvalitet staar i mange Tilfælde betydeligt over Udlandets, bl. a. ogsaa med Hensyn til Haardførhed.

Vi har endogsaa her i Landet kunnet optage Konkurrencen paa et Felt, man tidligere ikke havde tænkt sig havde Betingelser for en hjemlig Dyrkning. Navnlig omkring Odense er der fundet passende Jord til Blomsterløgdyrkning, og et Par store Firmaer har der startet Kulturer, som f. Eks. for Tulipaners og Narcissers Vedkommende staar fuldt paa Højde med de hollandske.

De danske Convaldrivspirer anses for at være af allerbedste Kvalitet og er meget efterspurgt i Udlandet.

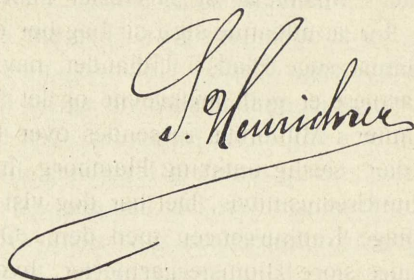
Iøvrigt er ogsaa det danske Gartneri indrettet paa Eksport. Vi producerer en Masse Planter: Frugttræer, Roser, Sirbuske og stedsegrønne Træer. Jeg har paa mine Rejser aldrig set smukkere og bedre behandlede Frugttræer end de danske, og Svenskerne og Nordmændene, som aftager Størstedelen af vor Udførsel af denne Art, betaler gerne den lidt højere Pris for de danske Planter.

Ogsaa Frøproduktionen er gaaet uhyre frem, og her er et Felt, som maa kunne dyrkes yderligere op. Vi producerer baade Markfrø, Rodfrugtfrø og Havefrø, navnlig har vi stor Handel paa Amerika og Tyskland med Hvidkaalsfrø og Blomkaalsfrø.

Det kræver ikke særlig stor Kapital at begynde et lille Gartneri. Dels kan der købes Jord med en forholdsvis mindre Udbetaling, dels kan man leje Jord. Køkkenurter giver det hurtigste Udbytte; efterhaanden kan man jo udvide og eventuelt optage andre Kulturer.

Til Drivhuskulturer og Planteskole er større Kapitaler fornødne, idet f. Eks. Rosenkulturer kræver to Aar, Frugttræer fire Aar, før de kan bringes i Handelen, ligeledes koster det mange Penge at bygge Drivhuse, anskaffe Mistbænkvinduer m. v. Størst Udbytte opnaas ved at kaste sig over en Specialitet; Agurker og Tomater f. Eks. har saaledes givet særlig god Fortjeneste til sine Dyrkere. Vil man videre frem udover det lokale Marked, maa man være i Besiddelse af særlige Kundskaber, Erfaring og Held til at opdyrke en speciel Gren af Gartnervirksomheden, den eneste Maade, hvorpaa en større Virksomhed indenfor det egentlige Gartneri kan baseres.

Bekræftet af

MEJERIST

I 1890, da den første Udgave af min Bog „Mælkeribruget i Danmark“, hvoraf fjerde Udgave er fremkommet i 1916, kunde jeg i Indledningen meddele, at der fra Danmark, paa hvis 39 000 km² der levede ca. 2 Millioner Mennesker, i Aaret 1888—89 havde været en Overskudsudførsel af Kvæg og Svineholdsprodukter til en Værdi af over 100 Millioner Kroner. Nu 25 Aar senere, da Befolkningen er steget til næsten 3 Millioner, kan det meddeles, at Danmark i Kalenderaaret 1913 har haft en Overskudsudførsel af nævnte Produkter til en Værdi af 445 Millioner Kr., hvoraf Mælkeriprodukterne alene repræsenterer en Værdi af 218,8 Millioner Kr.

Det er først efter Andelsmælkeriernes Fremkomst, at Udførselen af Mælkeriprodukter er kommet rigtig i Vækst. Indtil 1882 naaede den aarlige Overskudsudførsel af Smør ikke 10 Millioner Kg; i 1888—89 var den oppe paa 26 Mill. Kg., og i 1913 havde den naaet 89 Mill. Kg til en Værdi af 195,5 Millioner Kr. foruden den samtidige Eksport af Fløde.

I Herregaardsmælkeriernes Tid, før Firserne, var det næsten udelukkende Kvinder, som arbejdede i Mælkerierne; men med Centrifugernes og Fællesmælkeriernes Fremkomst forandredes Forholdene. Nu arbejder der i Danmarks 14—1500 Mælkerier ca. 4000 Mænd som Bestyrere og Undermejerister, medens der kun er ca. 2000 Kvinder, der arbejder som Mejersker og kvindelige Lærlinge. At Forholdene har udviklet sig saa sundt og solidt, skyldes utvivlsomt i væsentlig Grad „Dansk Mejeristforening“, der blev oprettet i 1887

og nu har ca. 1900 Medlemmer, hvoriblandt næsten alle Bestyrere for Landets Andelsmælkerier.

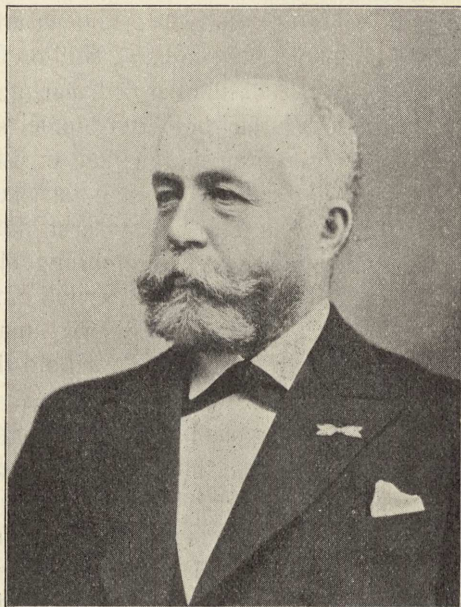
Ikke alle, der kalder sig Mejerister, er imidlertid værdige til Benævnelsen, i Byerne er f. Eks. adskillige „Mejerister“ blot Mælkehandlere, som ikke har meget Kendskab til Mejerivæsen. I det maskindrevne Mejeris Barndom var der jo ingen uddannede Mejerister, og blandt dem, der meldte sig til Pladser som Mejeribestyrere, fandtes Folk fra alle Lag: Fyrbødere, mislykkede Seminarister, fallerede Købmænd osv. Man maatte dengang tage, hvad der var, og lade Erfaringen gøre Resten. Nu er der med Mejerivæsenets stærke Udvikling kommet temmelig god Orden i Forholdene.

Det er min Overbevisning, at en ung Mand, der skal være Mejerist, helst maa være bondefødt, og dermed mener jeg, at han skal være opfødt i et Hjem, hvor der er Kvæg. Han maa være vant til at omgaas Husdyrene og vide, hvorledes de skal behandles, at man ikke maa slaa Dyrene, men skal pleje dem godt og faa dem til at holde af sig. Det er kun rent undtagelsesvis, at Købstadfolk kan gøre sig gældende. Det Indtryk, et Købstadbarn eller en ung byfødt Mand faar ved at være paa Landet en pæn Sommersøndag, forsvinder snart, naar han skal til at arbejde. En bondefødt Dreng ved, at Aaret har 365 Arbejdsdage, Køerne skal malkes hver Dag, og Mælken skal behandles hver Dag. Det er for ham en ganske selvfølgelig Sag, og det falder ham ikke ind, at det kan være anderledes.

Man behøver ingen Penge for at uddanne sig som Mejerist. En sund og kraftig Bondedreng med gode Skolekundskaber kan gaa til Faget noget efter Konfirmationen; men det er dog selvfølgelig et Plus, at han har en Real- eller Middelskoleeksamen, thi han maa kunne læse, regne og skrive godt. Der føres paa et Mejeri et temmelig stort Regnskab, og Mejeristen har ikke Tid til at undervise Lærlingen i at stave og lægge sammen.

Den, som ikke er bondefødt, maa først ud i en Kostald.

Efter dansk Mejeristforenings Lærlingeregler er Læretiden fire Aar, som tilbringes paa to—tre Mejerier. For disse fire Aar faar Lærlingen foruden Kost og Logi en Løn, der i de fleste Tilfælde er 100—200—300 indtil 400 Kr. for det sidste Aar, alt efter vedkommendes Dygtighed. Efter Læretiden kan den unge Mand faa Plads paa et Mejeri som Undermejerist, en Titel, der

Professor BERNHARD BØGGILD.

forøvrigt som oftest ogsaa benyttes i en Del af Læretiden, og han kan da faa fra 25 til 50 Kr. i maanedlig Løn. Naar han har været fem Aar ved Faget som Lærling og Undermejerist bør han gennemgaa en af de to store Mejeriskoler, Dalum eller Ladelund. Undervisningen varer i otte Maaneder fra 1. September til 1. Maj, og de fleste af Eleverne, som skal være mellem 20 og 30 Aar, faar en Statsunderstøttelse paa ca. 20—25 Kr. maanedlig efter Ansøgning.

Efter Udgangen fra Skolen kan han da faa Plads paa et Mejeri med Løn fra 40 til 60 Kroner om Maaneden. Lønnen er dels afhængig af vedkommendes Dygtighed — dygtige Ostemejerister er saaledes højst lønnede —, dels af Mejeriets Størrelse, som er meget varierende. Der er smaa Mejerier, som kun behandler under 1 Million Pd. Mælk om Aaret, og store, som behandler over 10 Millioner Pd. aarlig.

Det gælder saa om efter nogle Aars Erfaring at faa Plads som Mejeribestyrer paa et Mejeri, og her er Lønningen selvfølgelig ogsaa afhængig af Mejeriets Størrelse. Den kan variere fra 1000 til 7—8000 Kroner; men af denne Løn maa Mejeribestyreren koste og lønne Undermejerister og Lærlinge, saa hans egen Nettolønning bliver fra nogle faa Hundrede til mellem 2000 og 3000 Kr. aarlig. Dertil kommer desuden fri Bolig med Have, Lys og Brændsel. Saafremt Mejeriet har Osteproduktion eller Detailhandel, er Lønnen som Regel større i Forhold til Mælkemængden.

I Udlandet er der for en dansk Mejerist ikke meget at lære. Dog kan de, der vil sætte sig ind i Osteproduktionen, have Gavn af Rejser til en Del evropæiske Lande: Holland, Sverige, Schweiz, Frankrig osv. I Amerika er der flere gode Mejeriskoler.

Der har af og til gaaet Rygter om de glimrende Stillinger, danske Mejerister har opnaaet i Udlandet. Disse Rygter er stærkt overdrevne. Nogle enkelte Dygtigheder er kommet godt efter det, bl. a. i Kanada, Flertallet ikke; men det uheldige Flertal hører man jo af gode Grunde ikke noget om. Det gælder som Regel, at de, der gaar til Udlandet, ikke alle er særlig dygtige, mange har slet ikke været paa Skole, og dersom de kommer hjem igen, kan det være vanskeligt for dem at finde Ansættelse.

Bekræftet af

Bernhard Boggild.

FISKER

MEDENS Fiskeriet her i Landet indtil den nyeste Tid de fleste Steder maatte regnes for at have været et Bierhverv, eller rettere et Sæsonerhverv, er det indenfor den sidste Menneskealder gaaet over til at blive et selvstændigt Erhverv. Dette skyldes i første Linje Udvidelsen af Fiskeriet fra Kystfiskeri til

søgaaende Fiskeri, idet Anvendelsen af Eksplosionsmotoren til Fremdrift af Fiskefartøjer og til Indhaling af Redskaber ikke alene har givet Fiskerne et Middel til en mægtig Udvidelse af Kystfiskeriet, men tillige har sat dem istand til at optage Konkurrencen med Udlandets søgaaende Fiskerflaader i de vort Land omgivende Have. Den vældige Fremdrift i Fiskeriet illustreres bedst ved blot et enkelt Tal som dette, at medens Fiskeriet i Danmark (Færøerne medregnet) i 1896 kun gav ca. 7 Millioner Kr. i Indtægt, gav det i Aaret før Krigen ca. 20 Millioner Kroner. I Parentes bemærket har Krigen givet Fiskerne meget store Indtægter, men ogsaa meget stærkt forøgede Udgifter saavel til Redskaber som til Proviant, Smøreolje, Benzin, Petroleum, Transport o. s. v.

Fiskeriet i Nordsøen indbragte før Verdenskrigen ca. 200 Millioner Kroner, men knap to Procent deraf er danske Fiskeres Fortjeneste. Og det er ikke fordi vore Fiskere er ringere, tværtimod, det er udelukkende fordi de mangler Havne med Jernbaneforbindelse, hvor de kan ty ind med store motordrevne Baade og faa Fiskene afsat og transporteret til Verdensmarkederne. Thi det er de store Markeder og den lette og hurtige Forbindelse med dem, som er en Betingelse for Fiskeriudbyttet, ligesom det er disse Markeder, der bestemmer Priserne paa Fisken til det indenlandske Forbrug.

Sekretær J. VIDEBÆK.

Der er den Ejendommelighed ved Fiskerierhvervet, at det saa godt som udelukkende rekrutteres indefra, d. v. s. at Sønner af Fiskere ogsaa bliver Fiskere og at meget faa Folk kommer til Faget udefra; det er i saa Fald saa godt som altid Søfolk, som „er blevet hængende ved et Skørt“, vil stifte Familie eller af anden Grund ikke længere vil paa Langfarten. Og andre vil heller ikke egne sig for det, thi det er et Arbejde, som kræver Egenskaber, der maa erhverves fra Barnsben. Den Fatalisme og Mangel paa Frygt, som kendetegner Havfiskeren, kræver en aarelang Opdragelse, og trods de smaa Kaar og det utroligt haarde Arbejde ofte Nætter og Dage i Træk, trods Farerne og Besværet, forstaar man at Fiskerbørnene gaar ind i Faderens Erhverv; dels er der Baadene og Redskaberne eller Part i disse som Arv, dels lokker Eventyret, Lotteriet, som Fiskeriet stadig vil være: lange Tiders Smalhans kan afløses af Held og gode Indtægter, som kan holde skadesløs for de onde Tider.

Og med denne Eventyrlighed er vore Fiskere, særlig vore Havfiskere, fortrinlige Folk. De er absolut et Plus for vor Folkekarakter, de har ved deres Nøjsomhed, deres godlidende, reelle Karakter en stor moralsk Betydning for

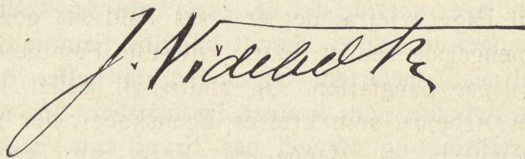
Landet. Bedre Folk findes ikke i Danmark. Fiskeriet kan kun bruge Mandfolk, virkelige Mandfolk med Rygrad, Kræfter og Mod, Skulkere kan ikke begaa sig. Den indbyrdes Hjælpsomhed er rørende og eksemplarisk, og Tugten imellem dem er lige saa mønsterværdig, som den er ærlig og retfærdig; dersom en Mand unddrager sig for at gaa ud med Kammeraterne paa Fangst eller paa Redningsfærd, vil han faa det at mærke paa deres Adfærd overfor ham.

Skønt Udgifterne til Anskaffelse af Baad og Redskaber er større end nogensinde, beror det dog udelukkende paa Energi og Dygtighed for en Mand, dersom han vil naa til Selvstændighed. Staten yder Laan, dels direkte, dels til solidariske Laaneforeninger; og det er betegnende for de danske Fiskeres indbyrdes Sammenhold og Disciplin, at Staten endnu ikke har tabt en Øre ved Laan til Laaneforeningerne.

Fiskere, som fører søgaaende Kuttere, maa tage Fiskeskippereksamen, der erhverves paa Navigationsskolerne eller paa Fiskerhøjskolen ved Snoghøj, som til Gavn for Standen vinder mere og mere Tilslutning. Der findes i Danmark ca. 17,000 Fiskere, som har Fiskeriet til Hoved- eller Enehverv. De har heldigt undgaaet at komme ind under Stordriften, som det enkelte Steder i Udlandet har været Tilfældet. De danske Fiskere er selvstændige Folk og vil ikke tjene andre Herrer. Der er nu under Krigen startet en Del Aktieselskaber, som har opkøbt en Mængde Fiskerkuttere, men dette er sikkert kun en forbigaaende Spekulationsperiode. — Efter Krigen vil Fiskerne rimeligvis igen blive Herrer i deres egne Baade.

Fiskernes Nettoindtægt er efter Statistikken (før Krigen) ansat til $\approx$ 1200 Kr. i Gennemsnit; men særlig driftige Fiskere, der i Indvandene har anbragt mange faste Redskaber eller med egne Kuttere driver søgaaende Havfiskeri, bringer det ofte til en flere Gange større Fortjeneste. Under Krigen er der „enkelte“ Fiskere, som efter vore Fiskeriforhold har tjent smaa Formuer. Disse Penge vil forhaabentlig efter Krigen for en stor Del blive sat i Fartøjer og Redskaber, og saaledes medvirke til Erhvervets Udvikling og Fremgang.

Bekræftet af

SØMAND

VOR Søfarts Udvikling er foregaaet langsomt, stigende fra de smaa Forhold til de større. Før de store Dampskibs-Aktieselskabers Tid fandtes der mange mindre Rhederier med faa Parthavere, og den samme Rhederidrift findes endnu væsentlig udbredt særlig for Sejlskibenes Vedkommende i

Sejlskibsrhederiernes Centrum, Svendborg Amt. Det er gaaet til paa den almindelige Maade, at en Skibsfører paa Søen har tjent sig tilstrækkelig Kapital til med nogle andre Interessenter at starte et Rhederi, hvor ogsaa Leverandørerne: Værftsejer, Sejlmager, Skibshandler o. s. v. havde Part i Skibene.

Denne efter Landets Forhold store og gode Sejlskibsflaade nævner jeg, fordi den har haft Betydning for vor Skibsfart, ikke alene ved, at den med Smaaskibe, ofte endog blot paa 100 Tons og derunder, har kunnet befare Verdenshavene og i Tider, hvor vor Dampskibsflaade sejlede med Tab, bragte Penge til Landet, men navnlig fordi den er uvurderlig for Opdragelse af vore Søfolk.

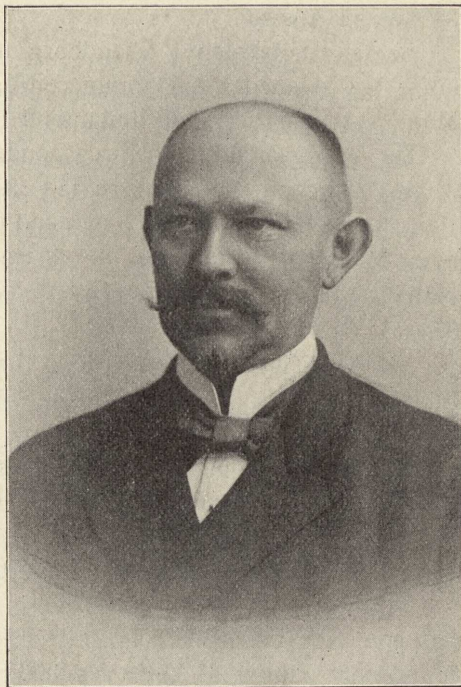
En meget betydelig Del af vore Søfolk kommer da ogsaa fra dette Sejlskibscentrum i Svendborg Amt, omend selvfølgelig unge Mennesker fra hele Landet og af alle Samfundsklasser er med til at danne den Stab af danske Sømænd, som overalt i Udlandet har et godt Navn paa sig og er overordentlig efterspurgt.

Det er i Søfarten uomgængelig nødvendigt, at man begynder fra neden, og det fordres i Loven om Navigationsundervisningen, at den, der indstiller sig til Styrmands- og Skibsførereksamen, „efter det fyldte 15de Aar har fareet til Søs og forrettet Sømands-tjeneste i mindst fire Aar, hvoraf mindst 2 Aar i søgaaende Sejlskibe af over 60 Tons og heraf mindst 1 Aar som Matros“.

De fleste begynder som Skibsdrenge allerede i 14 à 15 Aars Alderen, men det vilde være heldigere om Drengen var et eller to Aar ældre. En god Barne-skoleundervisning, f. Eks. Realeksamen er en Støtte for de senere nødvendige Eksamina, og den legemlige Udvikling i 15—16 Aars Alderen ogsaa mere fremskreden og egnet for det undertiden anstrengende Liv ombord.

En stor Fordel for Uddannelsen af vore Søfolk er det, at vi i de senere Aar har faaet en Del Skoleskibe gammelkendt er jo „Georg Stage“, hvor Drengene uden Vederlag (kun Udgift til Klæder) faar en udmærket Opdragelse og Undervisning i et Kursus om Sommeren. Togtet er i Regelen 4 à 5 Maaneder; men flere af Eleverne bliver paa Togtet afgivet til danske og fremmede Skibe.

At holde en Dreng, som har Lyst til Søen, fra at komme til Søs, er en stor Fejl; det vil ved den første Tur vise sig, om han egner sig for Søen, og den

Kommandør I. A. D. J. BILDSØE.

Tid, han har brugt til at forsøge sig, er ihvertfald ikke spildt, selv om han skulde opgive Sømandsskabet.

Ængstelige Forældre har i Skoleskibene en Garanti for, at Drengen er i god Varetægt, og ellers bør det tilraades til en Begyndelse at søge ham anbragt i et mindre Sejlskib, hvor han er under bedre Opsigt og bliver bedre belært end i større Skibe, hvor han kun bliver et Nummer blandt det øvrige Mandskab, medens han i et lille Skib meget snart kan yde Bidrag til Skibets Navigering og føle sit Ansvar.

Sømandshøjskolen i Svendborg uddanner ogsaa Elever ved Kursus paa nogle faa Maaneder om Sommeren og om Vinteren, og søger derfra de unge Mennesker anbragt som Jungmænd i gode Skibe.

De, som gaar ud uden foregaaende Uddannelse, tjener i Reglen som Skibsdrenge i kortere eller længere Tid efter deres Udvikling for 15 Kr. maanedlig Løn; for at faa Hyre som Jungmand med en Løn af 30 Kr. maanedlig maa det unge Menneske have naaet en vis legemlig Udvikling; det næste Trin er Letmatrosen, som faar ca. 35—45 Kr. maanedlig, medens Matrosernes Løn er ca. 65—70 Kr. maanedlig.

Verdenskrigen, som foreløbig har skabt ganske forandrede Tilstande i Skibsfarten og Sømandsforholdene, maa man i denne almindelige Omtale ganske se bort fra.

Iøvrigt er Lønningerne meget varierende og forskellige i de forskellige Lande, og det kan godt hælde, at en Mand, der har sejlet som Matros, maa tage Hyre som Letmatros, fordi der ikke er nogen anden Hyre at faa, men som Regel er Efterspørgslen efter Søfolk større end Tilbudet.

Som en Følge af, at Sømanden jo har Kost og Ophold ombord, foruden at han som Regel allerede som Skibsdreng faar Løn, er det for uformuende unge Mennesker muligt at klare sig igennem paa Vejen fremad uden Hjælp fra Hjemmet. Med nogen Sparsommelighed i Læreaarene og Matrosaarene, i hvilke han baade for Oplæringens og for den undertiden bedre Lønnings Skyld bør søge Hyre med fremmede Skibe, kan han naa frem til Styrmands-eksamen, hvorved desuden Stipendier og Fripladser staar til Raadighed for dygtige og uformuende Elever paa Navigationsskolerne.

Vi har her i Landet syv, dels private, dels kommunale, statsunderstøttede og statskontrollerede Navigationsskoler. Den Tid, Navigationsskolen maa frekventeres, før man kan indstille sig til Styrmandseksamen, varierer meget, bl. a. efter den Barneskoleundervisning, Eleven har nydt; men i Gennemsnit venter man, at det vil dreje sig om 15 Maaneder. Da nye skærpede Bestemmelser er indført, har man endnu ingen Erfaring i denne Henseende. Skibsførereksamen vil muligvis oftest blive taget straks efter Styrmandseksamen og er beregnet paa at kunne opnaas efter en yderligere Undervisningstid paa $1\frac{1}{2}$ Aar.

Om Lønninger for Styr mænd og Skibsførere er det vanskeligt at give bestemte Oplysninger, de er i høj Grad fluktuerende og desuden afhængige af Skibenes Størrelse, Fragt og Fart; de varierer fra ca. tolv Hundrede Kroner

aarlig for en yngre Styrmand op til maaske lige saa mange Tusinde for Skibsførere paa store Passagerdampere i oversøisk Fart.

Som et Resumé kan man sige, at den Søfarende altid kan opnaa en Stilling, der kan yde sin Mand et godt Levebrød, at en dygtig og energisk Mand, selv uden Kapital, kan tjene sig frem til betroede og højt lønnede Stillinger, og at hans Virksomhed ikke er begrænset til vort Omraade, men at hele Verden staar ham aaben.

Bekræftet af

Yng. Bildsøe

HANDEL OG KONTORERHVERV

BANKVÆSEN OG VEKSELLERER

I gamle Dage var der ingen større Forskel paa Bank- og Veksellerervirksomhed, idet den Forretning, som Privatbankiererne drev, omfattede alle de Emner, som staar i Forbindelse med Finansvæsenet. Privatbankiererne dengang drev baade Laaneforretning (Byggelaan, Vekseldiskonteringer etc.), handlede med Værdipapirer og modtog Indlaan fra Folk til Forrentning. Den Fondsforretning, som der dengang var Tale om, var ikke af nogen større Betydning, fordi Aktieselskaberne ikke var kommet ud over deres første Barn-dom og kun fandtes i meget ringe Antal. Men efterhaanden som Udviklingen skred fremad og vore store private Banker saa Dagens Lys, specialiseredes Forretningen mere og mere, og der blev med Tiden dannet et stærkt Skel mellem Bankvirksomhed og Børsvirksomhed. Det var ret naturligt, at Aktieselskaberne, som navnlig under Tietgens Periode voksede sig store og blev talrigere, søgte hen til Bankerne naar de skulde have Driftslaan og anden større finansiel Støtte, fordi den enkelte private Bankiers Midler sjældent strakte til overfor de store Krav, som de forskellige Aktieforetagender stillede. Ogsaa de større Forretningsfolk med betydeligere Pengeomsætning tyede mere og mere til Aktiebankerne, fordi disse efterhaanden som de kom til at raade over betydeligere Kapitaler baade lettere og billigere kunde forstrække de store, solide Købmænd med fornødne Penge. Men alligevel beholdt de ældre Bankierfirmaer, som mere og mere benævnedes sig Veksellerere, en væsentlig Del af deres gamle Handelskunder, som de vedvarende diskonterede Veksler for, ydede Driftslaan, solgte Checks og udførte andre af de Forretninger, som en Købmand sædvanlig nu foretager gennem sin Bank. Men af det foranførte er det klart, at det kun var de oprindelige Veksellererfirmaer, som fra gammel Tid havde drevet Bankforretning, der betød noget i Banklivet ved Siden af de store Aktiebanker, som fra Dag til Dag voksede sig stærkere og blev mere myndige og vanskelige at komme udenom for enhver ny Købmand, der skulde grundlægge sin egen Forretning.

De Veksellererfirmaer, der med Aarene stiftedes, gik da mere og mere bort fra Bankvirksomheden, fordi de ikke kunde klare sig i Konkurrencen med de store, stærkere og ikke altid lige hensynsfulde Aktiebanker. Eksempelvis skal anføres, at en Forretningsgren, som tidligere var blevet dyrket meget stærkt af de private Bankiers, og som havde givet særdeles gode Indtægter — In-

cassoforretningen — af enkelte store Banker blev konkurreret ned til en ren Minimumsfortjeneste, saaledes at det til Slut ikke mere kunde betale sig for Veksellererne at holde noget Maskineri igang for at paatage sig denne Gren af Bankvæsenet. Ogsaa Valutaforretningen, Handel med Checks og Arbitrage med disse (Udveksling fra Land til Land) blev af de store Banker gjort med en saa ubetydelig Fortjeneste, at de private Veksellerere heller ikke saa nogen Fordel ved disse Forretninger, hvor der samtidig blev løbet en vis Risiko. Forholdet er da dette, at idag drives de ni Tiendedele af al Bankvirksomhed af Bankerne, medens Veksellererne foruden lidt Handel med Mønter og Valuta ellers saa godt som udelukkende er henvist til Om-sætningen i Obligationer og Aktier paa Børsen. Og der er vel overvejende Sand-synlighed for, at de faar Lov til at be-holde denne Art Pengeomsætning, fordi det personlige Moment ved Fondsforret-ningen spiller en saa afgørende Rolle.

Naar Folk vil købe Aktier eller Obligationer, holder de mest af i Ro og Mag med en Veksellerer at kunne drøfte de mulige Chancer ved den Art Kapitalan-bringelser, og man gaar ikke saa gerne ind i en Bank, hvor man ofte bliver be-tjent ved en Skranke af en underordnet Funktionær. Alligevel har Bankerne, ikke mindst under Krigen, drevet en ganske betydelig Fondsforretning, fordi de med deres mange Filialer i Hovedstaden og Provinserne suger den store, jævne Befolkning ind til sig, og som bekendt var det ikke mindst „Manden fra Gaden“, som var særlig ivrig i det hal-sende Kapløb, der i 1916 fandt Sted paa Københavns Fondsbørs. Ydermere har de Veksellerere, som har Adgang til Noteringen, den store Fordel, at alle Fondsforretninger — ogsaa de, der gaar gennem Bankerne — maa ud-føres af dem, fordi Bankerne ikke selv har Ret til at handle ved Noterin-gen. Om dette Privilegium i Længden vil kunne opretholdes, er vanskeligt i Øjeblikket at afgøre, og vil maaske komme til at afhænge af den Maade, paa hvilken Veksellererne varetager deres Kunders Interesser. Der er næppe nogen Tvivl om, at hvis Forholdet blev forandret derhen, at ogsaa Bankerne fik Ret til at handle ved Noteringen, vil alle danske Veksellere-res Stilling blive i høj Grad truet, og dette vilde sikkert i sidste Instans komme til at skade Publikum. Naar Publikum nemlig nu gennem hæderlige og uinteresserede Veksellerere kan faa sine Forretninger paa Børsen udførte samvittighedsfuldt og uden Biinteresser, vil det selvfølgelig staa sig langt bedre end om det eventuelt senere skulde bruges af store Finansgrupper til at optage alle mulige Værdier, baade godt og daarligt mellem hinanden,

Veksellerer ALFRED HORWITZ.

uden at Veksellererne, som dog idag er i Stand til at udøve en Kritik, fik Lejlighed til at sige deres Mening.

Dette har i andre Lande givet Anledning til megen Ulykke. Før Krigen brød ud, havde de franske Banker saaledes „lyksaliggjort“ det store franske sparende Kapitalistpublikum med en Masse risikable, ikke mindst exotiske Værdier, som maaske vil vise sig at blive en slem Bête for den franske Nationalformue. I denne Sammenhæng vil jeg gerne benytte Lejligheden til at henvise til et Punkt, som maaske for Veksellererne kan blive et Spørgsmaal om „være eller ikke være“ i Fremtiden. Det er deres nuværende Ret til at optræde som Selvkontrahenter, til at spekulere for egen Regning, som de har fælles med Aktiebankerne, men som er et Minus i deres Stilling overfor Publikum, fordi dette ikke derved faar en betryggende Garanti for en fuldkommen uegennyttig Varetagelse af dets Interesser. Imidlertid har man fuldtud været klar over dette Punkt og har fornylig truffet den Foranstaltning, at ingen Aktiemægler, hverken direkte eller indirekte har Lov til at gøre Forretninger for egen Regning. Hvis de københavnske Veksellerere havde tilstrækkelig Resignation til at gennemføre en lignende Foranstaltning og i Fremtiden førte deres Forretning som den engelske stock-broker, der fuldtud kan sidestilles med vort Begreb: Veksellerer, er jeg forvisset om, at Publikum ikke kunde ønske sig nogen bedre Ordning, og Bankerne vilde saa heller ikke have det mindste Paaskud til at søge de nuværende Forhold forandret, hvorved en dygtig og uafhængig Veksellererstand maaske kunde blive ruineret og ødelagt. Naar Talen hidtil var om Veksellerere, tænkte jeg udelukkende paa de Folk, som har Adgang til Kursnoteringen og staar under Kontrol af Kursnoteringsudvalget og Grosserersocietetets Komité. For at blive Kursnoteringsdeltager kræves visse Kavgter, i Henhold til Fondsbørsens Vedtægter § 3.

Til at blive Kursnoteringsdeltager kræves, at Vedkommende skal have Borgerskab som Veksellerer, at nævnte Stilling er hans Hovedvirksomhed, at han er uberygtet i almindeligt borgerligt Omdømme, og at der iøvrigt ikke, efter hvad der er Kursnoteringsudvalget bekendt, i hans personlige Forhold er noget til Hinder for hans Optagelse.

- a) at han har den fornødne Uddannelse og passende Forkundskaber, i hvilken Henseende det som Regel fordres, at han har haft fast Ansættelse hos en eller flere Kursnoteringsdeltagere i mindst 3 Aar;
- b) at han for Kursnoteringsudvalget godtgør at have fornødne Midler til at begynde selvstændig Virksomhed;
- c) at han ikke er ansat i eller kommanditeret af anden konkurrerende Virksomhed;
- d) at han løser Borgerskab som Grosserer.

Men foruden disse Kursnoteringsdeltagere findes der ikke saa ganske faa „Outsiders“, som ogsaa driver Veksellererforretning, men uden at de byder nogen særlig Garanti udover deres gode Navn og Rygte, fordi de staar udenfor Fondsbørsens Vedtægter og Love. Veksellererforretningen er nemlig fri Næring, og enhver har saaledes Ret til at løse Veksellererborgerskab. I Ti-

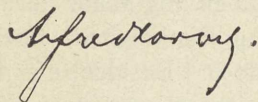
dernes Løb har denne Frihed desværre givet sig Udslag i nogle kedelige Misbrug, som Pressen og Kriminalretten har haft al for megen Anledning til at beskæftige sig med. Men saavidt man kender Forholdene i Øjeblikket, er de værste Udvækster bortamputerede og den nuværende Veksellererstand baade „indenfor og udenfor Snoren“ er hæderlige og ansete Folk. Forøvrigt skulde man mene, at Outsiderveksellererne selv havde den største Interesse i at danne en Forening og komme under ordnede Forhold, saaledes at de frigjorde sig for de mulig mindre hæderlige Elementer, som endnu maatte være til Stede.

For den unge Mand, som idag har Lyst til at gaa ind i Bank- eller Børs- væsen, er det vist nærmest at anbefale, at han begynder med Børsen, for eventuelt senere at gaa ind i Banken. Hvis han nemlig ikke har særlig gode Fortalere, risikerer han i det store Finansinstitut at blive sat paa en Post, hvor han bliver siddende Størstedelen af sit Liv som en Maskine og „aandelig mugner“. Hvis han derimod begynder sin Livsvirksomhed i en mindre Veksellererforretning, kommer han lettere ind ikke blot i alle de Forhold, der vedrører Fondsforretningen, men ogsaa i mange Sager, som er rent banktekniske.

Om han overhovedet gør Skridtet til Bank fra Veksellerer afhænger vel ikke mindst af hans individuelle Anlæg, som i Veksellererforretningen kræver en vis Aarvaagenhed og Livlighed parret med Orden og Akkuratesse, hvorimod man med Hensyn til den underordnede Bankmand i de fleste Tilfælde kan være tilfreds med de to sidstnævnte Egenskaber. Kommer man i Banken først op ad Rangstigen, forlanges naturligvis ikke saa ganske faa andre Egenskaber foruden den almindelige Pligtopfyldelse, men saadan gaar det jo overalt i Livet: jo bedre Uddannelse og desto mere Viden, jo bedre Chance for en ledende Stilling. For den unge, fremadstræbende Bank- eller Børsmand vil da en alsidig Uddannelse, ikke mindst paa det sproglige Omraade, være at anbefale — og helst nogle Aars Ophold i Udlandet. Men en dygtig Bankdirektør kan ogsaa skabes af en fattig og beskeden Kommuneskoledreng, hans Skolekundskaaber er ihvertfald tilstrækkelige paa Banen der fører opad og fremad.

Med Hensyn til Gageforholdene stiller disse sig i Bank- og Børsverdenen paa lignende Maade som i større Handelshuse og nogen fastsat Læretid findes ikke.

Bekræftet af

BOGHANDLER

DEN Brydningstid, hvori Boghandelen befinder sig, har sin Oprindelse flere Aar tilbage, og er ikke noget akut Fænomen. Uden at komme ind paa de øjeblikkelige Forhold tør man nok sige, at Rammerne for den privile-

gerede Boghandel var blevet for snevre for Kravene til Bogafsætning. Til trods for, at Boghandelen har været opretholdt som et Monopolssystem, har kun meget faa Boghandlere udelukkende handlet med Bøger. Selv i København findes kun ganske enkelte „rene“ Boglader, og i Provinsen har Boghandlerne næsten overalt Papir- og Musikhandel, ofte Tapetlager, i de mindre Byer endogsaa Galanteri- Tobaks- og Parfumeriudsalg. Det kan ikke nægtes, at Interessen for selve Boghandelen derved ofte er traadt noget i Baggrunden.

Boghandler I. FRIMODT.

Saalænge Læselysten og Interessen for at eje Bøger ikke i saa stærk Grad var naaet ud til det store Publikum, fungerede den monopoliserede Boghandel forholdsvis tilfredsstillende, men efterhaanden som Litteraturinteressen, særlig ved Folkebibliotekernes Virksomhed, fik Tag i de bredere Lag, steg Mulighederne for Bogafsætning saa betydeligt, at en Udvidelse af Markedet blev nødvendig.

Den Forøgelse af Bogudsalgsstederne, som allerede er sket, og den udvidede Kolportagevirksomhed, som rimeligvis vil blive sat igang, vil dog ingenlunde overflødiggøre den faglærte Boghandler. Til Kolportage af Standardværker og til Salg af billig Underholdningslitteratur kræves ingen Forbundskaber, men til at vejlede Publi-

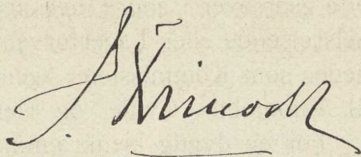
kum ved Valget af de Bøger indenfor nordisk og fremmed Litteratur, ældre og moderne, og til at give Raad ved Køb af Bøger til forskellige Formaal og i forskellige Anledninger kan Fagkundskab ikke undværes.

Skal en ung Mand være Boghandler, maa han være i Besiddelse af Ordenssans og Punktlighed, Egenskaber som næppe kan bibringes den, der ikke allerede er i Besiddelse af dem, naar han gaar ind i en Lære. Med disse Egenskaber saa at sige staar eller falder hans Anvendelighed i en Boglade. Gode Skolekundskaber, særlig i Modersmaalet, en pyntelig og tydelig Haandskrift og et belevent Væsen er desuden nødvendig. I Læretiden kan en københavnsk Elev nogle Aftener om Ugen besøge Boghandlerfagskolen, i Provinsen maa Handelsskoleundervisning træde i Stedet og bør ikke forsømmes.

Forholdene i Provinsen og i København er noget forskellige, saa det maa tilraades at gaa i Lære der, hvor man ønsker at have sin Virksomhed. Det hænder ikke særlig hyppigt, at Medhjælpere fra Provinsen søger Plads i Kø-

benhavn, eller omvendt, selv om det utvivlsomt vilde være nyttigt for mangan Provinsmand en Tid at virke under Hovedstadsforhold. Endnu mere paa krævet turde det dog være, at yngre Medhjælpere søgte til Udlandet, for der at erhverve sig Sprogkundskaber og sætte sig ind i de store Forlags- og Kommissionsforretninger. Glædeligvis har danske Boghandlermedhjælpere i de senere Aar før Krigen i stærkt stigende Tal begivet sig paa saadanne Udenlandsrejser til Tyskland, Schweitz, Frankrig og England. Gagerne paa saadanne Lærepladser i Udlandet er selvfølgelig grumme beskedne; men Boghandlerne er jo ikke hjemmefra forvænt med høje Gager. Lærlingen faar fra 25 til 50 Kr. maanedlig i de fire Aar, han staar i Lære, en ung Medhjælper begynder med 90—100 Kr. og først midt i Tyverne kan Medhjælperen vente at komme op paa en Gage fra 125 til 150 Kroner om Maaneden. Højere stiger den almindelige Medhjælpergage kun i sjældnere Tilfælde; og for ældre Medhjælpere er Forholdene saaledes, at de paa lempelige Betingelser kan blive antagne som selvstændige rabatberettigede Boghandlere. Pladser som Bestyrere og Afdelingschefer staar jo nok aabne for en Del, men Maalet for Boghandlerne er dog som Regel at komme i Besiddelse af en selvstændig Forretning og til Starten eller Købet af denne kræves der Kapital: mindst 5000 til 10000 Kr. For at blive selvstændig Boghandler krævede man tidligere 10 à 12 Aars Uddannelse, men nu kan man som Regel opnaa det samme efter 8 à 10 Aars Forløb. For unge Mennesker uden pekuniært Rygstød, er Fremtidsmulighederne indenfor Boghandelen jo ikke særlig storartede, omend Dygtighed og Interesse for dette specielle Handelsfag altid vil kunne gøre sig gældende og skaffe sig Vej!

Bekræftet af

ISENKRÆMMER

EN Isenkræmmer maa helst være sund og kraftig, han vil jo i mange Tilfælde komme til at haandtere ret grove og tunge Varer: Traadruller, Værktøj, Jærnplader o. desl., han maa ikke have „fine Fornemmelser“, det kan meget vel hælde, at han maa tage Kurven paa Nakken eller arbejde med ved Af- og Paalæsning af Varer, som ikke skaaner hverken Hænder eller Klæder. Da der ogsaa kan blive Tale om Lagerarbejde i kolde Lokaler, maa han altsaa ikke være af en for sart Konstitution.

Den bedste Uddannelse for en Isenkræmmerlærling faas i København i de større Isenkramforretninger, der omfatter hele Faget eller i lignende Forretninger i Provinsen. Der er indenfor Faget Specialforretninger i Køkkenudstyr, i Knive og i Værktøj, men det tør næppe tilraades at søge Uddannelse i dem.

Grosserer SIGVART WERNER.

Det særlig udvidede Kendskab, Specialforretninger kræver, kan han hurtig erhverve sig, dersom han senere skulde faa Beskæftigelse ved en saadan. De flinke Folk er gennemgaaende dem, der kommer ind i Faget fra Kommuneskolerne som Bydrenge eller Lærlinge, eller Folk uddannede i Provinsforretninger under en dygtig Principals personlige Opsigt.

Er det nu et opvakt og interesseret ungt Menneske, som i sin Læretid, 4—5 Aar, omhyggeligt passer sin Aftenskoleundervisning paa Handelsskolen og lægger Vægt paa sin Uddannelse i Sprog, særlig Engelsk, vil han være vel udrustet for Fremtiden.

Fagets halvt tekniske Karakter gør, at dets veluddannede og intelligente Folk

ofte gaar over i andre merkantile Stillinger som merkantile Driftsledere, Handelsrejsende eller Lagerforvaltere i alle mulige tekniske Fabriker og Virksomheder som Kommissions-Agenter for Specialiteter fra Udlandet, og endvidere til Automobil-, Cykle- og Elektricitetsbranchen.

For en dygtig Isenkræmmer er der udmærkede Chancer i Udlandet. Medens man ellers fraraader Handelsfolk at emigrere til Amerika, har det vist sig, at Isenkræmmere altid har faaet Plads i De forenede Stater. Der er Eksempler paa, at de har maattet begynde som Lagerarbejdsmand, men naar de har vist deres Duelighed, stiger de hurtigt, og mange af dem, som er rejst derover, skaffer Pladser til deres gamle Kammerater og skriver efter dem. I Kanada og Sydamerika er der ogsaa gode Chancer, særlig vistnok det sidste Sted. Ordentlige Sprogkundskaber er selvfølgelig nødvendige for dem, som vil søge Pladser i Udlandet.

Da Faget ikke er overbebyrdet med Tilgang, og da Afgangen fra det til andre sideordnede Virksomheder, i Forbindelse med de gode Chancer i Udlandet, tager mange af dets bedste Folk, da det endvidere ikke er svært for en dygtig Mand med en ringe Driftskapital af 6—7000 Kr. at skaffe sig en selvstændig Forretning, kan det siges, at Faget ikke er overfyldt. Det er ofte vanskeligt at finde passende Folk til Ekspedienter, og man træffer meget sjældent indenfor

Isenkræmmerbranchen gamle Kommisser i underordnede Stillinger ved Disken. Disse er heller ikke eftertragtellesværdige, da Lønnen sjældent stiger over 15—1800. En Lærling lønnes gennemsnitlig i det første Aar med 240 Kr. En ung Kommis faar som Regel i Begyndelsesgage 1200 Kr. Der er udprægede Tendenser til Stigning i Lønninger.

Bekræftet af

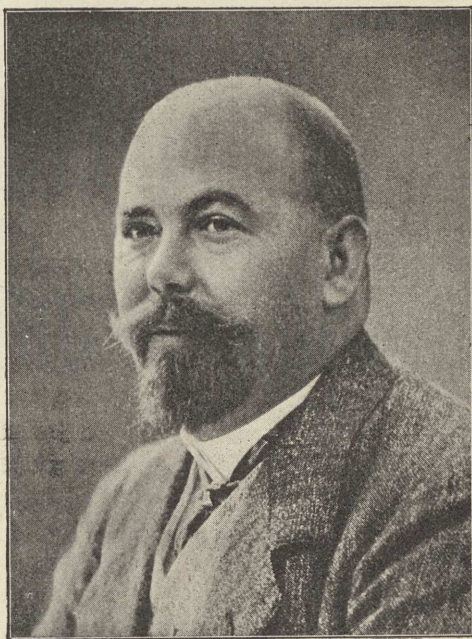
L. J. J. J. J.

MANUFAKTURHANDLER

FOR den, som skal til Handelen, gælder det først og fremmest om at kunne regne. Det er vel af Betydning i de fleste Virksomheder, men det er ganske afgørende indenfor Handelen. En god Skolegang giver større Sikkerhed og Modenhed. Den unge, som har Præliminæreksamen eller har gennemgaaet en Handelsdagsskole, er at foretrække for den nykonfirmerede, som lige fra Almenskolen søger ind i en Læreplads. Hvad særlig Manufakturfaget angaar, maa det unge Menneske være opvakt og have et tiltalende Væsen.

Den bedste Uddannelse faas i Provinsens blandede Forretninger, i København forsvinder de blandede Forretninger efterhaanden ganske og deles i Stormagasiner og Specialforretninger. Det vil være rigtigst at skaffe Lærlingen den mest alsidige Forhaandsuddannelse, senere kan han saa vælge og eventuelt uddanne sig videre i en Specialforretning, hvoraf der jo ogsaa i Provinsens større Byer findes flere: i Herreekvipering, Kjøletøjer, Trikotage o. s. v.

For Øjeblikket lider Manufakturfagene af Mangel paa uddannede mandlige Ekspedienter. Det hænger sammen med, at Kvinderne benyttes saameget; de er begyndt at overtage de fleste Pladser som Ekspedienter i Forretningerne.

Grosserer A. C. ILLUM.

Og kun faa Forretningsfolk bryder sig om at uddanne Lærlinge, fordi den kvindelige Hjælp er nærmere for Haanden og som oftest billigere. Kvinderne gør som Regel god Fyldest. Paa visse Poster er de endog, paa Grund af deres særlige Evner og Interesser, bedre end Mændene, men der er jo dog ikke faa Pladser, hvor kun Mænd kan anvendes.

Ligesom det altsaa for Tiden er vanskeligt at faa en ung Mand anbragt som Lærling i en Manufakturforretning, er det vanskeligt at skaffe dygtige mandlige Ekspedienter. Men dette Forhold vil muligvis efterhaanden regulere sig selv.

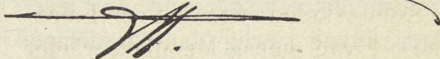
Hvor en Lærling faar Kosten hos Principalen, maa han som Regel betale sin Uddannelse med ca. 400 Kr. det første Aar, 200 Kr. det andet. Fra det tredje Aar kan han faa en mindre Løn.

En udlært Manufakturekspedients Løn er fra 1200 til 1800 Kr. i de større Forretninger, i de mindre er Lønnen noget ringere, og i Specialforretninger noget større for bedre uddannede Folk. Kvindernes Løn er som Regel noget lavere, men ogsaa her vil altid den personlige Dygtighed være afgørende.

For Kvinder maa Manufakturbranchen da siges at være en ganske god Fremtidsvej. Indenfor Stormagasinerne beklædes flere af de ledende Stillinger af Kvinder, som er udmærket gagerede, men de største Afdelinger magter de som Regel ikke.

En dygtig Manufakturekspedient med gode Sprogkundskaaber kan overalt i Verden finde Beskæftigelse. Der er endog Eksempler paa, at Mennesker, som ikke har kunnet komme frem herhjemme, i Amerika eller andre Steder i Udlandet har opnaaet gode Pladser.

Bekræftet af

A. E. Illum

DANMARK er et Embedsland. Folk foretrækker at sætte deres Børn i Funktionær- og Embedsstillinger, hvor de med smaa Lønninger og Pension er nogenlunde forsørgede for Livstid, fremfor at styrte dem ud i Konkurrencen. Naar en ung Mand gaar ind i en af vore Institutioner, har han med det samme skrevet sit Liv. Dersom han ikke begaar svære Forsyndelser, kan han der ganske maskinmæssigt gennemløbe sin Tilværelse.

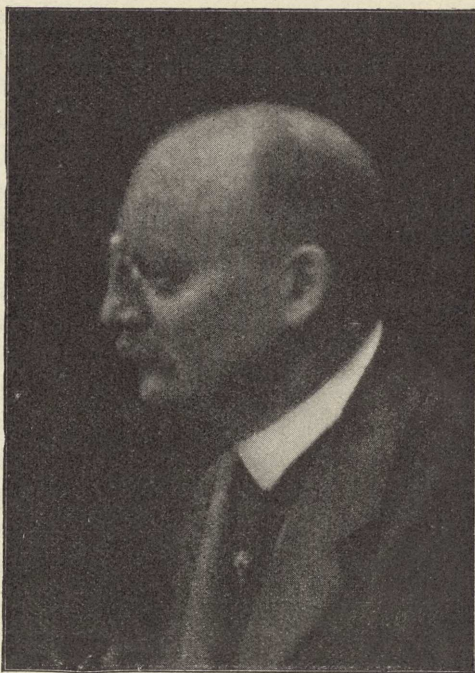
Man savner i Forretningsverdenen en Tilgang af Lærlinge fra de bedre Hjem: unge Mennesker med en god Opdragelse, gode Kundskaaber og en solid Dannelsesgrund. Men her er der Fordomme at overvinde. En Professor, som har en kvik Søn, der imidlertid ikke har Lyst til den studerende Vej, sætter

ham hellere paa et eller andet offentligt Kontor end bag en Disk, hvor det unge Menneske maaske vilde have store Chancer, det er nemlig ikke fint at arbejde i en Butik. Ingen vil kunne overse de Fortrin, han med sin bedre Udrustning har fremfor Sønnen fra et lille Arbejderhjem.

Der maa komme en Reaktion mod denne Ængstelse og disse Fordomme. Baade indenfor Stormagasinerne og indenfor Specialitetsforretningerne findes der Ledere, som har fra 5—6000 Kroner til mere end dobbelt Ministergage. En dygtig Mand vil altid kunne komme frem. Men Rekrutteringen maa forskydes opefter. En Mængde Handelsrejsende har glimrende Stillinger. „Probenreuter!“ siger man. Nej! ikke mere. Ogsaa der er det Personen, det gælder. Et dannet og dygtigt Menneske kan desuden gennem nogle Aars Virksomhed som Handelsrejsende skaffe sig et enestaaende Overblik, ikke alene over sit Fag, men over Forretningsforhold i sin Helhed, og kommer derved til at sidde inde med de bedste Betingelser for at blive Leder eller Grundlægger af større Forretninger.

Der sidder sikkert rundt omkring paa vore Kontorer mange evnerige Kræfter, som blot aldrig har haft eller faar nogen Kommando. I Umyndighedsalderen blev de puttet ind i en Institution, der i de fleste Tilfælde reducerede dem til at være et Maskinerihjul. Det er Synd for dem, og det er Synd for det danske Erhvervsliv — som har Brug for dem.

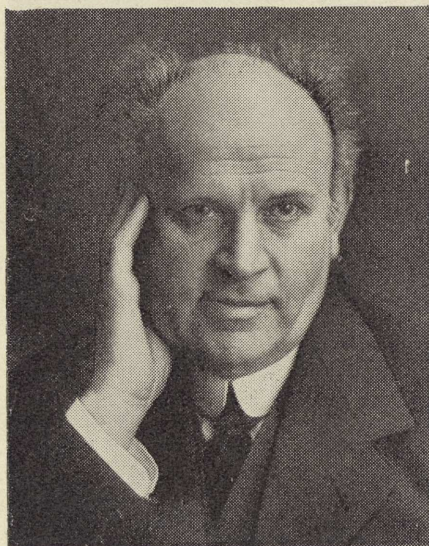
Bekræftet af

Grosserer OTTO RINGBERG.

KONTORERHVERV (KONTORIST)

TIDEN tenderer i to Retninger: Stordriften og Specialiseringen, og Udviklingen i Handelsverdenen præges stærkt deraf baade udadtil og indadtil. Selve Stordriften gør det indenfor det enkelte Handelshus nødvendigt at have Specialister til de forskellige Arbejder, og derved er Kontorvirksomheden

Inspektør EMIL B. SACHS.

blevet stærkt udstykket i forskellige Grene. Man er ikke længere blot og bar Kontorist, man er Bogholder og Kasserer, Kalkulator, Stenograf og Maskinskriver, Statistiker eller Korrespondent. De store Krav til Dygtighed, der stilles til den, som vil naa frem ad Kontorvejen, nødvendiggør først og fremmest en god Børnelærdom, som nødigt bør afsluttes før Realeksamen. Efter denne kan der gaas to Veje, ved enten lige fra Skolen at søge Stilling paa et Kontor og samtidig supplere sin Viden i en Aftenskole eller straks at gaa ind paa en rationel Handelsdagsskole og efter dennes Afslutning søge ud i Praksis.

Den herhjemme hyppigst benyttede Vej er den førstnævnte. Den er sikkert ogsaa den billigste, men den kræver af

de unge Mennesker et ret intensivt Arbejde i de Aar, hvori Uddannelsen staar paa. Til Fordel for denne Vej kan endvidere anføres, at mange unge Mennesker lige efter Børneskolen er trætte af Læsning, medens Lysten til Kundskabserhvervelse senere atter melder sig sammen med Forstaaelsen af dennes Værd, og endvidere, at selve Tilegnelsen af Kundskaberne efter nogen Læretid har faaet en Baggrund af Realitet, som den fortsatte umiddelbare Skoleundervisning delvis savner.

Naar et ungt Menneske herhjemme bliver ansat som Lærling paa et Kontor, beskæftiges han i Begyndelsen med det rent elementære Arbejde som Kopiering og Registrering, Pasning af Kartotek, Føring af Lagerbøger og lignende; og det gælder da for ham om at bruge Øjne og Øren, saa at han kan afgøre, i hvilken Retning hans Evner og Lyst gaar, for at han kan lade sin teoretiske Uddannelse bestemme deraf.

Af Skoler findes der den toaarige højere Handelsskole, Niels Brocks Handelsskole i København. Den ejes af Grossererersocietetet og drives af „Foreningen til unge Handelsmænds Uddannelse“. Skolen bygger paa Realeksamen,

Driften støttes af Grosserersocietetet, og Staten yder et Beløb, der benyttes til Fripladser og Bogstipendier. Skolen staar under Tilsyn af Handelsministeriets Undervisningsinspektør, og Afgangsprøven er statskontrolleret. Dernæst findes i København og Landets større Byer etaarige Dagskoler under Handelsministeriets Kontrol.

Paa de etaarige — ligesom paa den toaarige — Handelsskoler koster Undervisningen 24 Kr. maanedlig. Dygtige, trængende unge Mennesker, som forud har gennemgaaet en god praktisk Uddannelse, kan i Reglen gøre Regning paa et Statsstipendium paa 384 Kr. aarlig foruden halv Friplads fra Skolens Side. Skolerne søger i størst mulig Udstrækning at faa Eleverne godt anbragte efter Undervisningens Ophør, og i mange Tilfælde henvender Forretningerne sig til Skolerne for at søge Kontorassistance.

Af Handelsaftenskoler er der ialt 62, som underviser i elementære Fag og Handelsfag. De fleste drives af de stedlige Handelsforeninger, og enkelte af dem underviser ogsaa i fremmede Sprog. Aftenskolerne er i Reglen treaarige.

En Særstilling indtager Købmandsskolen i København, idet den foruden Lærlingeskolen omfatter særlige Afdelinger for Bank- og Forsikringsvæsen og desuden yder Undervisning i en Række valgfri Fag, dels Sprog, dels Handelsfag. Skolen er oprettet af „Foreningen til unge Handelsmænds Uddannelse“ og modtager Støtte af Stat og Kommune, som er repræsenterede i dens Bestyrelse, ligesom den staar under Tilsyn af Handelsministeriets Undervisningsinspektør.

Undervisningen paa Aftenskolerne er meget billig. Statens Tilskud bruges til Uddeling af halve Fripladser, men det bliver mere og mere almindeligt, at Aftenskoleundervisningen bekostes af Principalerne.

Handelsskoleundervisningen har i vore Dage faaet en overordentlig stor Betydning, idet man paa Kontorerne ikke længere kan afse megen Tid til at beskæftige sig med de unges Oplæring. Derfor gælder det ogsaa for Eleverne om at benytte Skoletiden til at tilegne sig saa solide og alsidige Kundskaber som muligt. Valget af Speciale og særlig Uddannelse i dette kan saa komme senere. Under selve Læretiden eller i de første Aar i Praksis vil det ogsaa være af Vigtighed for Kontoristen i saa stor Udstrækning som muligt at lære de Varer at kende, hvormed der handles, og dette kan opnaas ved at søge Lejlighed til for en Tid indenfor den Forretning, hvori han er ansat, at beskæftige sig ved det praktiske Arbejde som Ekspedient, Lagermedhjælper eller Klarerer. En Kontormand, hvad Stilling han end indtager i Forretningen, vil aldrig være til saa megen Nytte, naar han maskinmæssigt beskæftiger sig med en Række Begreber, der for ham er uden Realitet, som naar han har et godt Kendskab til Varer, Forretningsliv og Forretningsdrift, ligesom det ogsaa forøger hans personlige Interesse for Arbejdet.

Af Specialiteterne indenfor Kontorbranchen skal først nævnes Bogholderiet. Den, der har svært ved at tilegne sig Bogholderikundskaber, bliver sjældent nogen dygtig Bogholder, det er ganske særlige Evner, som her gør sig

gældende, i udvidet Forstand Evnen til at tænke logisk, i snevrere Forstand Evnen til at tænke „bogholderisk“, og medens man af og til træffer paa rene Genier i den Retning, forekommer det heller ikke sjældent, at ellers dygtige Mennesker er ret uimodtagelige for Bogholderilære. Stillingen som Bogholder er ofte forbundet med Kasserervæsenet, og en dygtig Mand kan i en voksende Forretning paa den Maade lidt efter lidt svinge sig op til at blive ledende af dennes finansielle Afdeling.

Kalkulatoren er den, der udregner Varernes Pris, det vil sige den Pris, Varerne staar Forretningen i, og i mange Tilfælde bliver han ogsaa den, der beregner Udsalgsprisen. Han maa være en sikker og hurtig Regnemester og helst have et indgaaende Varekendskab.

Statistikeren er en forholdsvis ny Mand i Handelsverdenen, og nu ganske uundværlig i enhver større Forretning. Han maa særlig være uddannet i Samfundsøkonomi og Samfundsstatistik, maa være alment interesseret og have en klar Hjerne, saa han ud af Tallene kan drage Slutninger. Hans Arbejde er at føre Statistik over Prissvingninger, Konjunkturer, Omsætning, Arbejdsløn o. s. v. Dygtige Folk har ogsaa her Chancer for at svinge sig op til ledende Stillinger.

Stenografi og Maskinskrivning er ganske vist Fag for sig, og mange, navnlig Kvinder, naar aldrig videre end til at være Reproduktionsmaskiner for de ledendes Tanker; men disse Fag er ogsaa en absolut Nødvendighed for Korrespondenten, idet en ung Korrespondent i Begyndelsen hverken kan eller vil faa Lov til at arbejde selvstændigt. Korrespondenten er indenfor Kontorverdenen den, som forholdsmæssig betales bedst og temmelig sikkert ogsaa den, som har de største Chancer for at komme frem, dersom han besidder den dertil fornødne Dygtighed og Selvstændighed. Men det er ogsaa den Stilling, der kræver de største og vanskeligste Forstudier, ikke alene af Sprogene og deres Handelsudtryk, men ogsaa af hele Forretningsverdenens Maskineri.

Den stadig omsiggribende Centralisation giver vel færre Chancer for at blive selvstændig Forretningsindehaver, men i samme Maalestok bliver der flere overordnede ledende Stillinger indenfor de store Forretninger.

Medens det maa siges, at de underordnede Pladser paa Kontorerne gennemgaaende lønnes smaat, kan virkelige Dygtigheder nu til Gengæld opnaa ganske gode Gager. I Modsætning til Haandværkets Arbejdere har Handelens Medhjælpere ingen fastsatte Minimumslønninger, men der arbejdes af Organisationerne stærkt paa at faa en saadan Ordning tilvejebragt. Arbejdskraften er en Handelsvare, som Medhjælperen udbyder, men medens Arbejdssælgeren i alle andre Forhold har Indflydelse paa Varens Pris, har det i Forholdet: Principal—Medhjælper fra de gamle patriarkalske Tider været Kutyme, at Køberen — Principalen — udelukkende bestemte Prisen. Disse Forhold vil Udviklingen naturnødvendigt ogsaa regulere herhjemme.

De mindre Forhold og delvis ogsaa deraf følgende mindre Lønninger har ført til, at unge Handels- og Kontorfolk, og man tør nok sige blandt dem mange af de dygtigste, i ret stort Tal har søgt og faaet Ansættelse i gode Pladser

i Udlandet. Det er særlig Bogholdere og Korrespondenter, som er draget ud. En dygtig Kontormand har Chancer i Udlandet overalt i Europa og paa oversøiske Pladser; i Amerika derimod kun, dersom han er en meget hurtig Arbejder. Vi er mere alsidigt uddannede end Amerikanerne, der er ensidige, men ofte fænomenalt hurtige; og naar europæiske Kontorfolk har vanskeligt ved at faa Pladser i Amerika, er det fordi de ikke kan følge med i det rasende Tempo. Man behøver næppe at frygte for, at Udviklingen vil gaa i samme Retning herhjemme, vor Natur vil reagere derimod, og desuden turde ogsaa alsidige, aandslivlige Medhjælpere være værdifuldere baade som Mennesker og som Medarbejdere, end de snevert indstillede Maskinpassere, som er Resultatet af den videst drevne Specialisering.

Til de Handels- og Kontorfolk, som tager Plads i Udlandet for deres Uddannelses Skyld, uddeler Staten i Legater aarligt 20,000 Kroner og Grosserer-Societetet, Handels- og Kontorist-Foreningen, Foreningen til unge Handelsmænds Uddannelse samt Johan Frantz Ronges Legat i Forening ca. 8000 Kroner. Disse Legater gives fortrinsvis til Folk, som har sikret sig Plads til en anstændig Løn, uden at denne dog er istand til helt at dække deres Udgifter.

Kvinderne er ypperlige Kontorarbejdere og finder særlig Anvendelse som Stenografer og Maskinskrivere. De er som oftest mindre egnede til at handle paa eget Initiativ, men de yder til Gengæld et bedre og solidere mekanisk Arbejde end Mændene; deres Orden og Akkuratesse er paalideligere og deres Udholdenhed betydeligt større, navnlig fordi de paa Grund af deres Naturel trættes mindre af det regelbundne Arbejde.

Desværre er Kvinderne som Regel lavere gagerede end Mændene, men Udviklingen vil sikkert gaa i den Retning, at de ved at yde det samme som Mændene faar samme Gage, dog Betingelsen derfor er til Gengæld, at de søger den samme Uddannelse.

Bekræftet af

Civilingeniør

FORSIKRINGSVÆSEN

FORSIKRINGSVÆSENETS Historie er ikke en enkelt, men en flergrenet Historie, alt efter de forskellige Forsikringsbrancher og da navnlig efter de to Hovedgrupper: Personforsikring (Livs- og Ulykkesforsikring) og Skadeforsikring (Brand-, Sø- og Transport-, Vandskadeforsikring o. s. v.). Forsikringstanken kan man følge helt tilbage til Oldtiden, og selv om det maa betragtes som en Vittighed, hvad min gamle Direktør Ramm sagde, at „den

første Forsikringsmand, det var ham, Farao, der gemte fra de syv fede Aar til de syv magre“, saa kan man ihvertfald finde Spor af Forsikringsvæsen allerede i Oldtidens Røm — f. Eks. en Slags Forsikring af Slaverne, der dog

i denne som i andre Henseender snarest behandledes som en Vare end som Mennesker.

Selve Livsforsikringen fik først Betydning da den kunde tage Matematikken i sin Tjeneste.

England er Livsforsikringens Moderland og iøvrigt det Land, hvor Forsikringsvæsenet har naaet sin højeste Udvikling, ligesom den forsikringsvidenskabelige Uddannelse har sin stærkeste Borg i det engelske „Institute of Actuaries“.

Herhjemme arbejdede Staten igennem et Par Aarhundreder, men uden Held paa Livsforsikringens Indførelse.

Statens manglende Held førte til, at udenlandske Selskaber i stort Tal oprettede Agenturer i Danmark og gjorde betydelige Forretninger. Saa startedes endelig i 1872 først „Hafnia“ og senere „Danmark“s Livsforsikringsafdeling — det første som Aktieselskab, det sidste som gensidigt — og dermed fik endelig Livsforsikringen herhjemme Vind i Sejlene.

Senere er der kommet flere, baade større og mindre Livsforsikringsselska-

ber til, saa at indenlandske Selskaber nu tager langt den overvejende Del af danske Forsikringer. De fleste af disse Selskaber har Hovedkontor i København, Selskaberne i Provinsen er faa og med en enkelt Undtagelse smaa. De smaa Forsikringsselskaber, som forbliver smaa, har ikke nogen videre Eksistensberettigelse. Hele Forsikringsvæsenets Berettigelse ligger i Sammenhobningen af Mængderne — af Forsikringer og dermed af Kapital —, og kun de store Selskaber har Mulighed for at arbejde paa den videnskabelige Udvikling, som bør løbe sideordnet med den forretningsmæssige, ligesom ogsaa de store Selskaber byder større Sikkerhed end de smaa, idet disse sidste ikke har tilstrækkelig Fordeling af Risikoen.

Med den videnskabelige Uddannelse har det herhjemme i mange Aar staaet vanskeligt til. Følgen deraf er, at en Del af vore Selskaber vel er forretningsmæssigt dygtigt ledede, men paa Ledelsens Indsigt i Forsikringsvæsenets Teorier har det ofte skortet. Ganske vist har vi haft endog særlig fremragende

Direktør V. E. GAMBORG.

Forsikringsmatematikere: *Oppermann, Thiele, Bing, Gram* m. fl.; men hvad vi lige indtil nu har savnet, var en Universitetsuddannelse; det Docentur i Forsikringsmatematik, som ved Nytaarstid oprettedes ved Københavns Universitet, er en god Begyndelse dertil. Aarelangt Arbejde ligger bag Oprettelsen af denne Lærestol. Hidtil har Forsikringsselskaberne i deres Beregnerkontorer maattet anbringe cand. mag.'er i Matematik, der var særligt anlagte for Regning, hvorpaa den videre Uddannelse fandt Sted dør; men naar den nye Eksamen, Aktuareksamen, der ligesom de andre Embeds-Eksamener vil tage 5—6 Aar, og hvis første Del første Gang vil blive afholdt i 1917, endelig fremkommer, vil der foreligge et fast Grundlag for Udviklingen af vor hjemlige Forsikringsvidenskab. Sandsynligvis bliver der ogsaa oprettet en Magisterkonferens for dem, som er særlig videnskabeligt anlagte. Eksamenen kræver ret vidtgaende, matematiske Studier af almindelig og af særegen Art, samt bl. a. Studium af Nationaløkonomi, Statistik og Jura.

Paa Aktuarernes Arbejde hviler i første Række Selskabernes økonomiske Sikkerhed. Deres Hovedopgaver — Statusopgørelsen, Dødelighedsundersøgelser o. s. v. — er Hovedhjørnestene for hele Virksomheden. Jeg skal ogsaa minde om, at Aktuaren ved et Selskab overfor Lovgivningen bærer sit særlige Ansvar for Selskabets Beregninger, uafhængigt af Direktionen.

Ulykkesforsikringen (og Sygeforsikringen ligeledes) er en langt yngre Opfindelse — den har endnu ikke — i dens udviklede Skikkelse — 50 Aar paa Bagen.

Om Skadeforsikringen, der for f. Eks. Brandforsikringens Vedkommende har sine Rødder Aarhundreder tilbage, gælder det samme som for Ulykkesforsikringen, at den hviler paa empirisk Grund og ikke som Livsforsikringen kan støtte sig til en videnskabelig fasttømret Teori.

En særlig Gren af Forsikringsvæsenet danner Genforsikringen. Det enkelte Selskab — og dette gælder alle Brancher — tør kun selv løbe en begrænset Risiko, men afgiver Resten i Genforsikring.

For Livsforsikringen gælder det, at den udenlandske Virksomhed er ganske trængt tilbage. Naar undtages et enkelt — svensk — Selskab, spiller de udenlandske Selskaber ingen Rolle herhjemme. Hvorfor skulde ogsaa danske Borgere forsikre sig i f. Eks. et tysk Selskab? Tyskland giver saa vist ikke danske Selskaber Adgang til sine fede Græsgange; og vi har jo da ogsaa god Brug for at beholde Pengene herhjemme. I Ulykkesforsikring arbejder allerede fra gammel Tid nogle store fremmede Selskaber hos os, og nogle — dog ret faa — af dem, der her i Landet ledes af særdeles dygtige Folk, har en ret betydelig Forretning. Dette gælder ogsaa om nogle Skadeforsikringsselskaber.

Oplæringen af Forsikringsselskabernes almindelige Kontorpersonale har ogsaa hidtil udelukkende fundet Sted paa Kontorerne; men nu er der, ved Forsikringsforeningens Arbejde, paa Købmandsskolen oprettet et to- à treaarigt Kursus, som dog foreløbig kun har virket i et Aar. Forsikringsforeningen har udpeget et Tilsynsraad for dette Kursus, hvor der undervises i Forsikrings-teori og -Praksis, Nationaløkonomi, Statistik og Bogholderi m. m. Forudsæt-

ningen for at komme ind paa dette Kursus er Kundskaber i Lighed med Real-eksamens, et Par Aars Praksis paa et Forsikringskontor og helst Afgangsprøve fra Købmandsskolens almindelige Aftenskole. Selskaberne betaler i Reglen de unge Menneskers Uddannelse, der foregaar i Aftentimerne. Forsikringsforeningen søger iøvrigt ogsaa paa anden Maade at opmuntre Kontorpersonalernes Lærelyst, navnlig gennem sit Bibliotek, der indeholder en stor Samling af saavel Skønlitteratur som Faglitteratur, og som byder paa gode Lokaler til Læsning o. s. v.

Forsikringsvæsenet frembyder en stor Arbejdsmark; de i Kontorerne beskæftigede Personer tælles i Tusindtal. Aktuarerne danner en meget lille Klasse indenfor disse; Foreningen af danske Aktuarer, der rummer dem alle, tæller ca. 45 Medlemmer. Dertil kommer endelig de udendørs Medarbejdere, Agenterne. Jeg tror nok man tør sige, at Forsikringsvæsenet i det hele og store lønner sine Medarbejdere pænt, selvom jeg godt ved, at der i denne Henseende er betydelig Forskel paa Selskaberne. Der bydes Personalet Behageligheden af en forholdsvis kort Kontortid; men i denne kræves der sikkert overalt et intensivt Arbejde. Men jeg maa gøre opmærksom paa, at man ikke bør møde som Ansøger til Stillingen i Forsikringskontorerne uden at møde med rimelige Kvalifikationer. Man bør selvfølgelig kunne skrive ordentlig Dansk — ak, kun saa faa kan det! man skal kunne skrive og regne ordentlig, og man tjener sig selv bedst ved ogsaa at være dreven i Maskinskrivning og Stenografi. I de Selskaber, der driver udenlandsk Virksomhed, giver naturligvis Sprogkundskaber særlige Chancer. Saa meget er sikkert, at Forsikringsvæsenet giver store Muligheder til enhver, der møder vel kvalificeret, som har Lyst og Energi til at skaffe sig Faguddannelse — og især hvis han, eller hun, hører til den Minoritet, der har Øjne og Øren med sig og ikke vil nøjes med at se og høre, hvad der passerer netop hans bestemte Pult.

Han eller hun — ja, for Forsikringsselskaberne benytter i udstrakt Grad kvindelig Arbejdskraft. Jeg har egentlig kun godt at sige om Kontorets Damer. De er flittige, paalidelige, interesserede. De har en noget større Sygelighed end Mændene. Og navnlig har jeg i denne Henseende daarlige Erfaringer om de helt unge. Man bør ikke anbringe en 16-Aars Pige paa Kontor. Hun bliver oftest blodfattig, rundrygget, medtaget af Kontorarbejde.

En ganske særlig Klasse blandt os Arbejdere i Forsikringsvæsenets Tjeneste udgøres af Agenterne. Det er et ganske internationalt Faktum, at der til Tegning af en Forsikring udkræves en Agent. Folk kommer, som sagt, ikke af sig selv. Det er dog særlig Personforsikringens Agenter, hvis Arbejde frembyder Vanskeligheder. Selv den Mand, der, som de fleste nuomstunder, er paa det rene med, at hans Indbo bør brandforsikres (i hvert Fald en Dag ved Lejlighed, naar han faar Tid og Kræfter til det), selv han skal overtales til at livsforsikre sig eller til at tegne en Ulykkesforsikring. Men det er klart, at der hører ganske særlige Evner til dette Overtalelsesarbejde; at der skal specielle Betingelser opfyldes for at man skal egne sig til det. Hvilke Egenskaber skal da f. Eks. den gode Livsforsikringsagent have? Ja, jeg vil svare paa dette ved

at læse op for Dem, hvad jeg nylig har skrevet om en Mand, der er død efter 40 Aars Virksomhed for Tegning af Livsforsikringer:

„Der hører mange gode Egenskaber til, for at en Mand skal kunne kaldes for en fremragende Livsforsikringsagent. Taktfuld Optræden skal forenes med en vis Paagaahenhed, utrættelig Energi i Agitationen med Følelse for, naar Energien skal give tabt — foreløbig; en sikker Overbevisning om, at man arbejder i Samfundets direkte Tjeneste, naar man virker for sit Selskabs og sin egen Fremgang, skal parres med en fin Forstaaelse af Menneskers Karakter, med Evne til at bedømme Menneskers Forhold og til at vække deres Tillid.

Og saa hører der en ikke ringe Portion Resignation til — i hvert Fald saa længe til man opdager, at man i Tidens Løb skaber sig en Flok af gode Venner i alle dem, der høster Gavn af ens Arbejde: de forsikrede selv eller deres efterladte“

Jeg vurderer den dygtige Forsikringsagent og hans Arbejde overordentlig højt. Jeg anser ham i Virkeligheden for en ualmindelig nyttig Samfundsborger: han bygger et solidt Grundlag under Hjemmenes Økonomi og under sit Lands økonomiske Fremtid.

Sagen er for mig den, at Forsikringsvæsenet, der er det moderne Samfundslivs allervigtigste økonomiske Institution, ikke bør behandles som en blot og bar Forretning, men altid i første Række bør ses som den Samfundssag, det er. Tænk Dem blot — som en fremragende Forsikringsmand en Gang sagde — Forsikringsvæsenet sat ud af Kraft én eneste Dag! Der udbetales intet ved Dødsfald, intet ved Ulykkestilfælde, intet ved Ildebrand, ved Forlis, ved Stormskade, ved Tyveri o. s. v. o. s. v. Giver ikke denne Tanke som i et Lynglimt et Begreb om Forsikringsvæsenets Betydning for Samfundet?

Om det er en meget indbringende Gerning? Det *kan* være det. For de allerdygtigste er det et Levebrød saa godt som noget. For de jevnt dygtige er det saa som saa, og ikke saa godt som det burde være.

Hvorledes man bliver en god Agent? Ja, dertil kræves først og fremmest, at man ser paa Forsikringsvæsenet med Øjne som mine. Dernæst maa man lære sin Branches Hemmeligheder at kende ud og ind: man skal kunne besvare alle de mange Spørgsmaal, kloge og taabelige, der stilles, og man maa aldrig — aldrig — give forkert Besked. Man maa sørge for at faa det Lov paa sig, at man er Paalideligheden i egen Person. Og vil man høre til de allerdygtigste, maa man være født med Købmandsblodet i Aarerne.

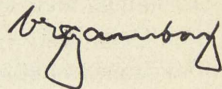
Uddannelsen som Agent? En saadan findes desværre endnu ikke i nogen systematisk Form. Allerede for mange Aar siden har jeg foreslaaet mine Kolleger Oprettelsen af Agentkursus. Men endnu er ikke noget gennemført. Forhaabentlig kommer det en Gang. Og saa skulde gerne en dygtig Ungdom melde sig til Fanerne, klar paa, at man ikke kan handle med en bedre Vare end Forsikringer. Men endnu sker Rekrutteringen til Agentstaben ikke ved at unge raske Mænd har set den Opgave, der er gemt i dette Arbejde, og af Lyst dertil melder sig til Tjeneste. Jeg haaber dog at opleve den Tid, da vi er naaet saa

vidt i Intelligens og Kultur. Livsforsikringens Udbredelse er ingen daarlig Maalestok for et Lands Kulturstade.

Der er iøvrigt ogsaa paa dette Omraade et Arbejdsfelt for Kvinder — ikke mindst til Arbejde blandt Kvinder. Det er mig bekendt, at en enkelt Dame herhjemme allerede i en lang Aarrække har haft, og skabt sig selv en stor og lønnende Forretning i Brandforsikring. Men hvorfor kun en enkelt? Der er Plads for mange. Og efterhaanden som flere og flere Kvinder bliver selverhvervende, bør, og vil, stadig flere og flere Kvinder forsikre sig. Var det ikke naturligt, om Kvinder tog det Arbejde op at faa tegnet disse Forsikringer.

Jeg nærer ikke Tvivl om, at Forsikringsvæsnets endnu gaar en storstilet Udvikling i Møde. Ganske vist er vi naaet godt frem: alene i Livsforsikringspræmier udredes der aarlig herhjemme op imod 30 Millioner Kr. Hvilken Opsparing til fremtidige Formaal repræsenterer ikke dette Beløb. Men dog forsikrer man sig endnu for lavt her i Danmark. Ikke mindst Pengenes synkende Værdi vil tvinge Forsikringssummerne i Vejret indenfor alle Forsikringsbrancher. Og ydermere vil Antallet af forsikrede Personer stige. Der er langt igen til hver Mand har sin Police i Skrivebordsskuffen; og at dette en Gang maa blive Tilfældet, er et langt bedre Ønske end det Anekdoten tillægger den franske Konge som Udtryk for Landets Velstand: at hver Mand skulde have sin Høne i Gryden.

Bekræftet af

CIVILETATERNE

DET er de gamle, simple Dyder, som gør en god Tjenestemand: Ordenssans først og sidst, og man kan jo gerne remse op de dertil hørende Egenskaber: Punktlighed, Nøjagtighed, Samvittighedsfuldhed, Lydighed. Det er disse Egenskaber, som er det absolut afgørende, derefter kommer Eksamina og Intelligens.

En virkelig systematisk Uddannelse i Orden og Omhyggelighed er de unge Tjenestemænd desværre ikke altid Genstand for *efter* deres Indtræden i Stats-tjenesten — tværtimod ødelægger man dem i saa Henseende ofte ved et altfor intensivt og forceret Arbejde. Og dette vil selvfølgelig hævne sig senere, naar de enkelte skal rykke ind i ansvarsfulde Embeder. Den, der har faaet sin Søn eller Datter anbragt i en af Civiletaterne, vil derfor gøre vel i at have Øjet opladt for denne Fare og om muligt hjælpe sit Barn igennem med uskadte Barndomsdyder. Det er min faste Overbevisning, at den, der trofast holder disse i Hævd, vil høste Frugten senere paa Embedsvejen.

Der kræves ikke store Kundskaber eller høj Intelligens for at kunne varetage det underordnede Arbejde, der i de allerfleste Tilfælde er ret maskinmæssigt og ganske uindviklet, og Centralisationen har medført, at der er saa faa overordnede Stillinger, at langt den største Del af de Mennesker, der gaar ind i Civiletaterne, som en Følge deraf hele Livet vedbliver at være i underordnede Stillinger.

Der har altid været et overvældende stort Tilbud af unge Mennesker, som vilde ind i Etaterne. Grundene er ikke vanskelige at forstaa. Det er de faste Stillinger, hvor man er mindre udsat for Vilkaarlighed og Omskiftelser end i private Beskæftigelser, og man er sikret med Pension i Tilfælde af Sygdom og Alder. Paa Grund af det store Tilbud har det imidlertid været muligt for Administrationen at sætte Fordringerne til Uddannelse op, og man kunde vælge Folk, der havde bedre Kvalifikationer end nødvendigt.

For at gaa lige løs paa Sagen: det er min Mening, at Statens Tjenestemænd hidtil for en stor Del er udvalgt af for høj en Dannelsesklasse, at der kræves for store Kundskaber og ofres for megen Uddannelse paa dem. Derved kommer der til at mangle Harmoni mellem de Fordringer, man stiller, og de Kaar, man byder. Med en vis Dannelse følger nemlig uvægerlig visse Behov. Men naar Staten ikke kan eller ikke vil tilfredsstille disse Behov, maa den finde

sig i at sætte sine Fordringer ned, saa at Harmoni tilvejebringes paa den Maade.

Imidlertid modarbejdes en saadan Niveausænkning indenfor Etaterne af dens egne Folk. Navnlig Funktionærklasserne arbejder i Øjeblikket netop for en Hævelse af Niveauet, de etablerer Kursus og kræver Eksamina indført. Det vil være galt at give efter for deres Krav, det rummer en Fare, thi i Køl-

Kontorchef L. C. SCHOU.

vandet paa en saadan forøget Uddannelse følger Lønkrav, som Staten maaske ikke kan eller ikke vil svare til, og det er nu en Gang ikke nødvendigt at have en Eksamen for at kunne bære et Brev, tømme en Kasse, skifte et Spor eller holde Vagt ved en Damper.

Det kan næppe tilraades at sætte intelligente, fremadstræbende unge Mennesker fra dannede Middelstandshjem ind i Civiletaterne. Før eller senere vil de komme til at føle sig utilfredse, dels med den bestandig underordnede Stilling og det maskinmæssige Arbejde, som i saa ringe Grad lægger Beslag paa deres Virke-trang og saa at sige slet ikke paa deres Initiativ og Fantasi, dels ved den Deklassering, som de lave Lønninger forårsager. I tidligere Tid var det ofte muligt for en saadan Embedsmand eller Funktionær at have et Ekstraarbejde ved Siden af sin Statstjeneste, men det lader sig med den intensive Udnyttelse af Persona-

lets Arbejdskraft, som nu foregaar, ikke længere gøre. Tjenestemanden er nu henvist til udelukkende at eksistere ved den Løn, han faar af Staten, og Staten, som er en langsomt virkende Maskine, er altid bagefter i det almindelige Lønningsniveau.

Paa den anden Side vilde jeg ikke betænke mig paa at sætte en Søn, hvem jeg ikke tiltroede Kræfter og Livsmod, Energi og Fantasi nok til at gaa selvstændig ud i Livet, og som dog var en støt, paalidelig og beskeden Fyr, ind i en af Etaterne. Hvad de Livsvilkaar, de byder, mangler i Godhed, har de i Sikkerhed, og det at være i Statens Tjeneste, giver en egen Tryghed, som ikke bør undervurderes af dem, der af de foran nævnte Grunde har den behov.

Der er i de senere Aar kommet mange Kvinder ind i Etaterne, de benyttes navnlig paa Kontorerne, og ved Telegrafvæsenet er det vist endog saaledes, at Halvdelen af Nyantagelserne er Kvinder. Hvis man gennemførte det teoretiske Standpunkt om lige Ret for Mænd og Kvinder, vilde der dog sikkert

blive antaget færre Kvinder, thi de er i de fleste Tilfælde Mændene underlegne overfor Arbejder af den Art, hvorom det her som oftest drejer sig. I den fri Konkurrence kunde Kvinderne næppe klare sig, men nu er det jo saaledes, at Kvinderne er lavere lønnede end Mændene, og for at spare Penge bliver der derfor ansat flere Kvinder, end hvis de stod paa samme Lønningsniveau. Den, der har Døtre at sørge for, bør derfor være forberedt paa, at selv om de klarer den første Konkurrence — ved Antagelsen — vil næste Konkurrence — om Avancementet — meget let kunne bringe Skuffelse.

Bekræftet af

L. C. Schou.

ERHVERV, DER ER BETINGEDE AF EKSAMEN VED LÆREANSTALT

APOTHEKER

DEN, som vil være Pharmaceut, maa først og fremmest have en udpræget Ordenssans, samt være hurtig og snarraadig, og han skal desuden under sin Uddannelse kunne udvikle sig til et ret kompliceret Individ. Han maa nemlig være baade Købmand, Praktiker og Videnskabsmand. Han skal forstaa Publikum og dets Krav og betjene det tilfredsstillende, han maa kunne præparere Medikamenter, saa de bliver i den bedst mulige Form, og han skal grundigt kende de Stoffer, han har med at gøre, vide hvorfra de kommer, og hvad de bruges til, samt, hvis han vil holde sig ung og frisk i sit Fag, stadig ved Læsning følge med dets Udvikling. Hvad det for en Pharmaceut først og fremmest gælder om, er hurtigt og sikkert at kunne give den Syge det Lægemiddel, der forlanges; derfor er det paa de gode Apotheker ogsaa Coutume at sende den bedste Mand først i Skranken, og det er ved Lov ordnet saaledes, at kun uddannede Pharmaceuter maa udlevere Lægemidler efter Recept.

I al Almindelighed maa Pharmacien siges at være en ret daarlig Levevej, og nutildags er end ikke det at faa et Apothek ensbetydende med at komme i en god Stilling med nogenlunde rigelige Indtægter. Endnu regnes Apothekerne til Overklassen, men det staar lige i Vandskorpen. Den Rekruttering, som har fundet Sted i de senere Aar, er ikke sket blandt de socialt stillede bedre Klasser, og det har ikke kunnet undgaas, at Niveauet er dalet temmelig betydeligt. Dette skyldes selvfølgelig for en Del, at Lønningsniveauet er for lavt. Selv efter den Regulering, der fandt Sted i 1915, svarer Lønningerne, sammenlignet med andre Erhverv, ikke til den Læretid, Kundskabsmængde og Dannelse, man kræver af en Pharmaceut.

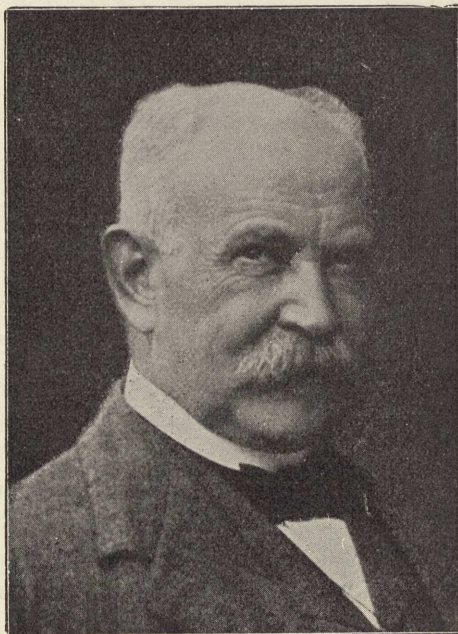
Naar en ung Mand vil være Pharmaceut, søger han Plads paa et Apotek som Discipel, hvor han i $3\frac{1}{2}$ Aar uddannes i Praktik og Teori. Den teoretiske Undervisning varetages af Apothekeren eller en uddannet Pharmaceut, her i København ofte af Manuduktører. Efter disse $3\frac{1}{2}$ Aar, i hvilke han lønnes med 5—600 Kr. aarlig, maa han, for at komme ind paa den pharmaceutiske Læreanstalt, have et Modenhedsbevis fra Apothekeren samt tage en Adgangs-eksamen.

Paa Læreanstalten er Studietiden $1\frac{1}{2}$ Aar, men en Del Elever bruger to Aar om at gennemgaa Studiet, der er meget forceret og kræver Tilegnelse af en betydelig Kundskabsmængde i Løbet af den korte Tid. Omkostningerne til

Studium og Ophold maa regnes til henvend 2500 Kroner. Undervisningstiden er fra 8 Morgen til ca. 4 Eftermiddag, og her kommer det selvfølgelig Eleverne tilgode, at de fra deres Discipeltid er vant til en lang Arbejdsdag. Det er ikke nogen Sinecure at være ansat paa et Apothek.

Efter at være bleven pharmaceutisk Kandidat, kan han faa Plads paa et Apothek som Medhjælper. Men en hel Del Kandidater kommer aldrig ind paa Apothekerne. Dels er der og har i mange Aar været Overproduktion af pharmaceutiske Kandidater, dels er der Mennesker, som tager denne Eksamen for at faa en naturvidenskabelig Uddannelse, der gør dem kvalificeret til at paatage sig Virksomhed af anden praktisk Art. En Pharmaceut staar i Kundskaber og praktisk Anvendelighed ikke væsentlig tilbage for en Polytekniker med Kemi som Hovedfag, og han kan finde Plads mange Steder: paa Bryggerier, Glasværker, Teglværker, Sukkerfabrikker og i andre Virksomheder, hvor der benyttes Kemikere.

Som Medhjælper paa et Apothek er hans Løn i Øjeblikket fra 1700 til ca. 3500 Kr. aarlig, stigende efter Anciennitet, og dersom han ikke har Raad til eller faar Lejlighed til at købe et Apothek, kan han blive over 50 Aar, før han opnaar at komme i en selvstændig Virksomhed. Det er jo ikke lovende Udsigter.

Apotheker EMIL GOTTLIEB.

Der er for Tiden 86 af de gamle Apothekerprivilegier og ca. 180 Apotheker, som besættes efter Ansøgning. Af de gamle Privilegieapotheker er der nogle, som maa betragtes som rene Fideikommiser, der gaar i Arv. Der er i dem bundet meget store Kapitaler og naturligvis giver de ogsaa meget store Indtægter. Men for at kunne søge og benytte en af de personlige Apothekerbevillinger, maa man ogsaa være i Besiddelse af Kapital eller kunne rejse et Laan, stort nok til at betale Inventar og Varebeholdning, eller, saafremt Bevillingen er ny, til at indrette et Apothek.

De personelle Apothekere og deres Enker faar Pension, som udbetales af Apothekerfonden efter Loven af 29. April 1913. Denne Fond er nu paa ca. 1 Million Kroner, og dens Indtægter, som bestaar i Afgifter fra Apothekerne, er foreløbig større end dens Udgifter.

En Del danske Pharmaceuter faar Ansættelse paa Apotheker i Schweiz og de nordamerikanske Fristater, enkelte har taget Pladser som hollandske Apothekere paa Java, Stillinger, der næppe er meget attraaværdige, bl. a. paa

Grund af Klimaet. I de fleste andre Lande kræves der særlig Eksamen i Landet for at opnaa Ansættelse paa Landets Apotheker. Enkelte af de, som emigrerer, kommer godt efter det, men gennemgaaende er der ikke Guld at vinde for en Pharmaceut ved at rejse udenlands.

I de senere Aar har Kvinderne vundet Indpas paa Apothekerne, dels som ueksamineret Medhjælp, dels som Disciple og Kandidater. De kvindelige Kandidater har samme Kaar som de mandlige og nogle af dem gør god Fyldest. Men undertiden kniber det med de fysiske Kræfter; den lange Arbejdstid og det staaende og gaaende Arbejde gør, at en Del af dem, der begynder, falder fra undervejs. I Schweiz og Belgien findes der ikke faa kvindelige Pharmaceuter.

Bekræftet af

E. Smilgadiet

ARKITEKT

DET er naturligvis meget vanskeligt allerede fra Barneaarene at dømme om, hvilken Livsgærning et Menneske egner sig for. At man lettest tager fejl eller kun tilfældig ledes i rigtig Retning kan jeg illustrere ved et Eksempel: En ung Mand af mit nærmeste Bekendtskab havde jeg, fra han var lille spøgende fortalt, at han skulde være Arkitekt ligesom jeg. Han var en økonomisk ung Mand, der f. Eks. ikke ødte sine Karakterpenge. Under et Landophold opfordrede jeg ham med Henviisning til hans sammensparede Kapital: „Nu kan *Du* virkelig godt give en Karusseltur, saa mange Penge som *Du* har.“ Hvortil Drengen svarede: „Nej, dem kan der saamænd nok blive Brug for.“ — Se dette var et Fingerpeg, den unge Mand er da ogsaa nu ansat i et Pengeinstitut, hvor han befinder sig vel.

Det er højst forskelligt som Anlægene ytrer sig, og en Tilfældighed kan ofte have vidtrækkende Følger. Den berømte, nu afdøde Dansk-Amerikaner Niels Poulsen, Stifteren af Poulsen-Fondet, var i Murerlære under min Fader i Horsens. Fader lagde Mærke til, at Poulsen ofte i sin Fritid i Middagsstunden modellerede i Ler, — han vilde meget gerne være Billedhugger og havde tillige stor Rejselyst. Fader raadede ham da til at søge Undervisning i København, og derefter — for praktisk at udnytte sine Evner — at rejse til Amerika. Det var just den Impuls, der skulde til. Poulsen fulgte Raadet til Punkt og Prikke, fandt Udvikling for Evnerne og blev en hovedrig Mand. Hans Virksomhed omfattede som bekendt dekorativt Jernstøberi.

Dersom en Dreng kan faa noget morsomt og interessant ud af at bygge med Klodser, kan det maaske betragtes som et Fingerpeg, men derimod er det ikke givet, at han har slumrende Evner som Arkitekt, fordi han er dygtig

til Tegning. Man har dygtige Tegnere, der aldrig naar at præstere noget godt eller fremragende som Arkitekter. Imidlertid er det vel alligevel paa et tidligt Stadium ved Tegningen, at den vordende Arkitekt lægger Evner for Dagen.

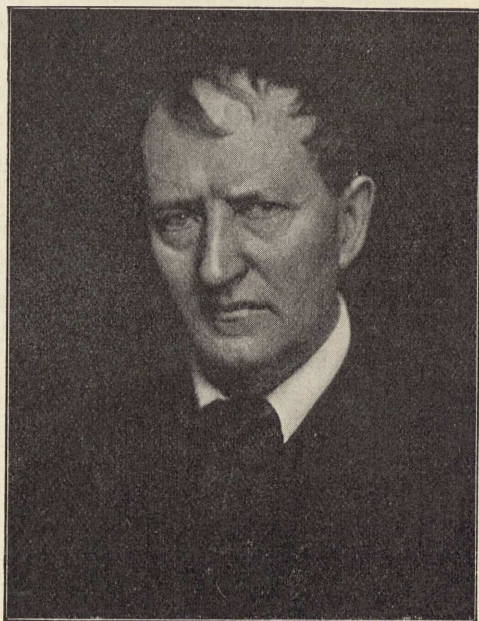
Den fornemste Særegenskab en Arkitekt bør være i Besiddelse af, kan man betegne som en Kombination af praktisk Sans og Fantasi. Har et ungt Menneske, som selvfølgelig maa være i Besiddelse af gode Skolekundskaber — Real- eller Studentereksamen — besluttet sig til at være Arkitekt, bør han først og fremmest lære et Bygningshaandværk. Han maa efter min Mening helst blive Murer. Han er da Murerlærling om Sommeren og søger Teknisk Skole eller Akademiets bygningstekniske Skole om Vinteren. Undervisningen paa Teknisk Skole tager 4 Aar og koster i Dagskolen 10 Kroner om Maaneden fra November til April.

Undervisningen paa Akademiets bygningstekniske Skole, hvortil der for at faa Adgang kræves Bevis for forskellige Kundskaber, koster 15 Kr. om Maaneden i Maanederne Oktober til Maj, begge inklusive. Den vordende Arkitekt vil staa sig ved hurtigst muligt at komme ind paa denne Skole, thi Afgangsprøven herfra er Betingelsen for, at han kan faa Adgang til Arkitekturskolen. Undervisningen paa den bygningstekniske Skole tager gennemsnitlig 3—4 Aar. For at optages paa Arkitekturskolen kræves desuden at have gennemgaaet Akademiets Forskole, som efter Elevens Kvalifikation er 1 à 2 Aar.

Naar den bygningstekniske Skole er gennemgaaet, modtager Eleven et Afgangsbevis, der ikke sjældent aabner ham Adgang til Stillingen som „Tegnekarl“ hos en Arkitekt. Eleven kan altsaa være Tegner om Sommeren og om Vinteren besøge Arkitekturskolens Dagklasser, der koster 20 Kr. pr. Semester. Som Tegner er Gagen 70—200 Kr. maanedlig eller mere.

Akademiet har 2 Semestre hver Vinter; men den studerende kan ogsaa om Vinteren have Arbejde paa en Tegnestue, og da kun besøge Arkitekturskolens Aftenklasser, der koster 10 Kr. pr. Semester. Men paa Grund af den kortere Undervisningstid vil han selvfølgelig i saa Fald være længere om at naa igennem. Arkitekturskolens Undervisning er væsentlig af kunstnerisk Art, og Eleverne rykker op i Skolens tre Klasser i Forhold til Kvaliteten af deres Arbejde.

Da det jo ikke alene drejer sig om at erhverve en vis manuel Færdig-

Arkitekt Prof. ANTON ROSEN.

hed, men i Særdeleshed om at gennemgaa en kunstnerisk Udvikling i Forhold til Elevens indre Dannelse og Modenhed, vil Arbejdet paa Arkitekturskolen som Regel ikke kunne forceres. Det varer gennemsnitlig 6 Aar. Naar Eleven har gennemgaaet Skolens ældste Klasse, kan han konkurrere til Afgang.

Denne Konkurrence, som kan forsøges indtil 4 Gange, finder Sted to Gange aarlig.

Arkitektvirksomheden kræver ingen Kapital. Konduktørstillingen — Ledelsen af en Bygnings Opførelse — danner som oftest for den unge Arkitekt et Overgangsstadium til selvstændig Gerning. Unge Arkitekter har i vore Dage forholdsvis let ved at skaffe sig Virksomhed. Ved Konkurrencer kan de samle Opmærksomheden om deres Navn, og ved Kommunens aarlige Præmiering af gode Bygninger har flere unge Arkitekter vundet baade Anseelse og økonomisk Opmuntring.

Danske Arkitekter har i ringe Grad fundet varig Ansættelse og Opgaver i Udlandet. En Arkitekt hører jo ogsaa i de fleste Tilfælde sit Land til, og passer bedst der. Der vil dog være nogen Rimelighed i at antage, at der efter Krigen vil blive Arbejde for danske Arkitekter i Udlandet, men i den Henseende er der jo kun at se Tiden an.

Bekræftet af

Julius Rosen

DYRLÆGE

Den første Veterinærskole oprettedes i Lyon 1762, og i Aaret 1763 blev en ung og dygtig dansk Mand, den medicinske Student Peter Chr. Abildgaard, sendt til denne Skole for at studere. Da han i 1766 vendte hjem igen, var Regeringens Interesse for Veterinærvæsenet imidlertid kølnet, og Abildgaard fuldendte sit medicinske Studium og gav sig til at praktisere som Læge i København. Senere vaagnede Interessen paany, og i 1773 oprettede Abildgaard den danske Veterinærskole. Skolen, hvis Lokaler laa paa Christianshavn, var den femte i Rækken af Veterinærskoler i Verden.

Den gamle kongelige danske Veterinærskole indtog en smuk Plads blandt Søsterinstitutionerne, men Peter Chr. Abildgaard, saavel som Skolens næste Forstander, Erik Viborg, var ogsaa Mænd, med evropæisk kendte Navne i den videnskabelige Verden. Efter deres Tid kom der en Nedgangsperiode, men Skolen stod dog atter i Opgangens Tegn, da Planen om at forene Veterinærskolen med den højere Undervisningsanstalt i Landbofagene blev realiseret i 1858. Paa den kgl. Veterinær- og Landbohøjskole i København uddannes nu Landets Dyrlæger.

Adgangsbetingelser til Veterinærstudiet er Studentereksamen eller Realeksamen + en særlig Adgangseksamen, der afholdes ved Højskolen, men

hvortil Kundskaberne maa erhverves paa private Kursus. Saalænge den gamle Præliminæreksamen afholdes, gælder dog ogsaa denne med visse skærpede Fordringer og en Tillægsprøve i Latin som Adgangsberettigelse. Men der stræbes henimod, at Studentereksamen opstilles som eneste Adgangsbetingelse, og om Betimeligheden heraf er fuld Enighed, saavel blandt Højskolens Lærere som blandt de praktiserende Dyrlæger, altsaa blandt alle dem, der har Forudsætninger for at kunne dømme i denne Sag. Studiet er saa omfattende og kræver saa stor Modenhed af de Studerende, at den bedst mulige Fordannelse er paa-krævet. Danmark er nu — saavidt vides — det eneste Land i Evropa, hvor Studentereksamen ikke er obligatorisk for Veterinærstuderende. Dette Misforhold er sikkert til Skade for den danske Dyrlægestand, der i Udlandets Øjne efterhaanden kommer til at staa som mindre vel uddannet, og det vil igen falde tilbage paa Statens offentlige Veterinærvæsen, hvad et saa stærkt husdyrproducerende Land som Danmark ikke kan være tjent med.

Studiets Varighed paa Højskolen er planmæssigt $4\frac{1}{2}$ Aar, men 80 pCt. af de Studerende bruger længere Tid. I en paatænkt ny Undervisningsplan er Tiden da ogsaa sat til $5\frac{1}{2}$ Aar.

De Veterinærstuderendes Antal er f. T. ca. 240. Den aarlige Afgang er ca. 25—30, hvilket rigeligt dækker Landets Behov. De skarpe Eksamensfordringer medfører, at en ikke helt ringe Procentdel af de Studerende ikke naaar at fuldende Studiet.

Naar den unge Dyrlæge i en Alder af ca. 23—24 Aar efter afsluttet Eksamen forlader Højskolen, har han jus practicandi, men mange tilbringer de første Aar som Assisterer hos ældre Dyrlæger, inden de begynder selvstændig Praksis. En god Dyrlæge maa foruden sin grundige Uddannelse have en skarp Iagttagelsesevne og et sikkert Overblik for med den fornødne Ro at kunne stille sin Diagnose. At stille Diagnosen for et sygt Dyr er adskilligt vanskeligere end overfor et sygt Menneske, der kan forklare sin Tilstand.

I et Land som Danmark, hvor Husdyrbruget staa saa højt og hvor Produkter deraf er den vigtigste Udførsel, har Dyrlægernes Virksomhed selvsagt en meget stor samfundsmæssig Betydning. Det gælder jo ikke alene om at helbrede de syge Dyr, men ogsaa om at forebygge Farsoter og bekæmpe smitsomme Sygdomme, som kan være ruinerende baade ved det direkte Tab og ved at standse Eksporten til andre Lande. Smitsoterne bekæmpes ved offentlige Veterinærforanstaltninger. I Spidsen for det offentlige Veterinærvæsen staa

Docent P. GRUNTH.

Veterinærfysikus, som er Ministeriets Raadgiver og Formand for det veterinære Sundhedsraad. Alle Landets Dyrlæger maa forsaavidt betragtes som Led i det offentlige Veterinærvæsen som de i givet Tilfælde i Samvirken med Politimyndighederne skal optræde paa det offentliges Vegne.

Blandt de smitsomme Sygdomme, hvis Bekæmpelse Staten tager sig af, skal her nævnes Kvægtuberkulosen. Dette har, foruden rent nationaløkonomisk, ogsaa Betydning ved at fjerne en af de vigtigste Smittekilder til Menneskets Tuberkulose. Paa dette Omraade er Danmark ved Veterinærfysikus, Professor, Dr. B. Bangs Initiativ blevet et Foregangsland. Den Bangske Metode til Kvægtuberkulosens Bekæmpelse er kendt og anerkendt over hele Verden.

Paa den private Praksis Omraade udfolder Dyrlægen en ikke mindre betydningsfuld Virksomhed. Videnskaben har i den nyere Tid overfor mange Sygdomme skabt Behandlingsmetoder af høj Værdi. Eksempelvis kan nævnes, at den danske Dyrlæge J. Schmidts Behandlingsmetode af Kælvningsfeber uden Overdrivelse kan siges at spare de kvægproducerende Lande for mange Millioners Tab hvert Aar. Veterinærbakteriologiens stærke Opblomstring har affødt virksom Serumbehandling for mange smitsomme Husdyrsygdomme. Paa dette Omraade hævder dansk Videnskab sig paa den smukkeste Maade gennem Dyrlægen, Professor, Dr. C. O. Jensens verdenskendte Arbejder. En anden Side af Dyrlægens Virksomhed er Drægtighedsundersøgelser og Behandling af ufrugtbare Dyr; disse Grene er af danske Dyrlæger bragt vidt frem og har affødt betydningsfulde Resultater.

Veterinærkirurgien har ligesom Menneskekirurgien draget Nytte af Antiseptikens og Aseptikens Indførelse. Ved operative Indgreb reddes nutildags mange Dyr, som i den „førantiseptiske“ Tid og uden Nutidens højt udviklede Operationsteknik vilde være gaaet tilgrunde. Paa den moderne Veterinærkirurgis Omraade har herhjemme Professorerne B. Bang, G. Sand og A. W. Mørkeberg indlagt sig varig Fortjeneste.

Paa den almindelige Hygiejnes Omraade er Dyrlægenes Virksomhed ikke mindre betydningsfuld; nemlig med Hensyn til Kødkontrol og Mælkekontrol. Disse bygger paa Veterinærvidenskabens Grund, og Dyrlægerne har da selvfølgelig ogsaa været Foregangsmænd her.

For Kødkontrollens Vedkommende virker Dyrlægerne dels som kommunale Embedsmænd ved de kommunale Slagtehuse, dels som Statens Kødkontrollører ved Eksportslagterierne. Mælkekontrollen tager ikke blot Sigte paa Mælken og dens Behandling og Mælkelokalernes hygiejniske Forhold, men ogsaa paa de producerende Besætningers Sundhedstilstand.

Gennemgaaende er Dyrlægenes økonomiske Vilkaar næppe fuldt saa gode som Lægenes. Ganske vist sidder der rundt om i Landet mangan Dyrlæge med en stor og indbringende Praksis, men hans Gerning er da ogsaa meget anstrengende og opslidende. Antallet af danske Dyrlæger er meget stort, nemlig over 700, eller flere end i Norge og Sverige tilsammen.

Bekræftet af

P. G. Smith.

FORSTMAND

MEDENS man i ældre Tid blot tænkte paa at faa Opvækst i Skoven, idet det dengang ikke var magtpaaliggende at faa Gavntræ, stræber man nu efter at faa saa meget Gavntræ som muligt. Brænde bliver der jo alligevel ved Affaldet. Den voksende Industri kræver Emballage, og Materialerne til denne faas for en stor Del fra vore Skove. Bøg benyttes f. Eks. til Vogntræ og Møbeltræ og til Træsko, samt i stigende Grad til Smørdritler, Naaletræ til alle Slags Pakkasser.

Der kunde sikkert være meget mere Skov i Danmark om den blot i sin Tid var bleven behandlet fornuftigt. Baade Statsskovvæsenet og Hedeselskabet har brugt mange Kræfter paa at beplante daarlige Hedejorder, hvor Træerne trods ihærdige Forsøg kun trives kummerligt. Der er selvfølgelig i Begyndelsen begaaet en Del Fejltagelser, men der er ogsaa høstet store Erfaringer, som nu er Hedesagen til god Nytte. Landskabeligt set er der ogsaa begaaet iøjnefaldende Forsyndelser, saaledes ved Tilplantning af Egekrattene med Naaletræ og ved Beplantningen af de smukkeste Hedebakker, men der tages nu meget mere Hensyn til Plantningssagens æstetiske Side, bl. a. derved at man i Statsplantagerne lader særlig smukke Partier ligge i Naturtilstand. Paa Hederne plantes der ikke andet end Naaletræer.

Medens den tidligste Forstkundskab hvilede paa praktiske Erfaringer og kun virkede med primitive Midler, er der nu skabt et solidt videnskabeligt Grundlag ikke alene ved forstlige Forsøg, men ogsaa ved plantefysiologiske og bakteriologiske og andre Arter af videnskabelig Undersøgelse.

Indtil omkring Aar 1800 foregik den forstmæssige Undervisning i Kiel, hvor den paa en vis Maade stod i Forbindelse med militær Uddannelse. Senere blev den flyttet til København og blev i 1860'erne knyttet til „Den kgl. Veterinær- og Landbohøjskole“.

Undervisningen varer ca. 5 Aar, hvoraf de $3\frac{1}{2}$ tilbringes paa Skolen ved teoretisk Undervisning, medens i hvert Fald 1 Aars praktisk Uddannelse skal foregaa mellem 2. og 3. Del af Eksamen paa et Skovdistrikt under Skolens Kontrol.

Eksamen falder i tre Dele; første Del i de almindelige Grundvidenskaber og anden Del, Fagvidenskaben i store Træk, afholdes paa Højskolen, tredje Del, den endelige Eksamen, afholdes paa Skovdistriktet med praktiske Øvelser og Prøver.

Det er en temmelig kostbar Uddannelse; dels maa der betales for Undervisning for hvert Semester, for dyre Lærebøger og for Laboratorieøvelser, dels maa Eleverne selv betale Rejser og Ophold paa de ikke faa Ekskursioner og Øvelsesture. Tilgangen af Kandidater har nogenlunde reguleret sig selv, eftersom Efterspørgselen har været større eller mindre, men Svingningerne har dog været ret store.

Man kan ikke sige, at den ret omstændelige og dyre Uddannelse giver Adgang til særlig glimrende Stillinger i økonomisk Henseende, men det maa antages, at det er Kærligheden til Naturen og til Friluftslivet, som driver unge Mennesker til at uddanne sig som Forstmænd. I Statsskovvæsenet er en Skovriders aarlige Lønning fra 2600—3800 Kr., fri Bolig og en Jordlod af meget forskellig Værdi eller en Godtgørelse, hvor Jordlodden er nedlagt; han skal dog betale Skatter og Afgifter af Tjenestestedet, samt Brandassurance og alm. Vedligeholdelse af Boligen. En Forstassistent har fra 1400 til 1800 Kr. i aarlig Gage.

Ved Statsskovvæsenet gaar Avancementet meget langsomt, men det er til Gengæld en sikker Bane, for Privatskovene gives der ikke nogen egentlig Norm. Medens ved Statsskovene Jagten ogsaa er lagt ind under Embedet, er det paa de store Godser som oftest delt saaledes, at Jægere tager sig af Dyrebestanden og en Forstmand af selve Skoven og dens Drift.

Udenfor Danmark, Sverige og Rusland er Chancerne for en dansk Forstmand som Regel praktisk talt lig Nul; dog har „Østasiatisk Kompagni“ i de senere Aar benyttet ikke faa Kandidater ved Skove og Plantager i Siam. Det maa nemlig erindres, at hvert Land har sine Særegenheder med Hensyn til Jordbund og Klima, som der maa tages Hensyn til, saaledes at kun de elementære Kundskaber kan anvendes paa andre Steder end der, hvor de er erhvervede.

Det maa i alle Tilfælde tilraades unge Forstmænd at uddanne sig i et Speciale; de vil i saa Fald altid have et Forspring fremfor andre i de ikke faa Stillinger, hvor særlige Kundskaber er paakrævede.

I den Henseende kan det ogsaa være til Nytte at uddanne sig ved Ophold i Sverige, Tyskland og Frankrig.

Under Krigen er der paa tysk Side, hvor den forstmæssige Uddannelse stadig staar i en vis Forbindelse med den militære, faldet en uforholdsmæssig stor Mængde Forstmænd, men om dette efter Krigen skulde skabe Chancer for danske Forstmænd, er ikke godt at sige.

Tallet paa nulevende danske Forstmænd med videnskabelig Uddannelse er ca. 200. Der er ca. 200 Skovriderembeder her i Landet, hvoraf 25 under Statsskovvæsenet og Resten ved private Skove, Hedeselskabet m. v. En Del af disse Skovriderembeder er dog ikke besat med Forstkandidater.

Skovfogeduddannelsen foregaar ved et treaarigt Ophold paa de forskellige Skovdistrikter, hvor Eleverne uddannes i alle forefaldende Skovarbejder og modtager teoretisk Undervisning af Distriktsbestyreren. Som Regel kan Skovfogedelevens selv tjene til sit Ophold i den Tid, han modtager Undervisning. Naar denne er afsluttet, fremstiller han sig for en af Staten nedsat Kommission, der hvert Aar afholder en Prøve paa Elevernes Færdighed i Udførelsen af Skovarbejder og deres Kundskaber i Regning og forskellige Skovbrugsfag. Kommissionen udsteder derefter et „Lærebrev for Skovfogder“. Prøven er gratis.

I Statsskovvæsenet er en Skovfogeds aarlige Lønning fra 500—1200 Kr.,

fri Bolig og Brændsel, samt en Jordlod eller en tilsvarende Godtgørelse paa 400 Kr.; han skal ligeledes afholde de ovennævnte Udgifter.

I Privatskovbruget er Lønningen paa Distrikter af Størrelse som Statens Skovdistrikter ofte betydelig højere.

Der findes ca. 700 Skovfogder her i Landet.

Bekræftet af

Nielsen

INGENIØR

INGENIØRVIRKSOMHEDEN er ikke bare én Ting. Den er uendelig specialiseret. Allerede ved Undervisningen skelnes der mellem Bygnings-, Fabriks-, Elektro- og Maskiningeniører, og naar Ingeniøren gaar ud i Livet, er der indenfor disse Fag mange forskellige Specialiteter, som kræver særligt Studium, Uddannelse og Erfaring. Derfor er det ogsaa meget vanskeligt at pege paa bestemte Anlæg, som maa kræves af et Menneske, der vil være Ingeniør. Det er let nok at sige, at han skal have „et matematisk Hoved“, der- som han vil gaa ind til et polyteknisk Studium, men hvad er det? Et virkeligt matematisk Hoved kan særdeles vel blive en daarlig Ingeniør. De praktiske Anlæg er af langt mere afgørende Betydning, og en Ingeniør maa desuden helst være i Besiddelse af Forretningssans. Hans Arbejde vil altid paa det snevreste være forbundet med det praktiske Liv, og han hører til dem, der maa gaa foran i dets Virksomhed. Her er det, det brister for mange.

Der er et Skillepunkt i Ingeniørvirksomheden: Embedsvejen og Forretningsvejen. De dygtigste af vore Folk gaar meget ofte ind i Embedsstillinger herhjemme, og det er maaske i sin Orden. Men de, som rejser ud — til Amerika, Kanada, Argentina o. s. v. — for at bryde sig en Bane, gaar ogsaa som Regel ind i Etater derovre. De bliver Tegnere paa de store Maskinværksteder og Fabriker eller ved Jernbaneselskaber. Det synes dem meget, naar de faar Dollars istedetfor Kroner, og det frister dem ind i Stillinger, hvor de ofte har vanskeligt ved at naa frem. De savner Vovemod og Initiativ. Maaske kommer det af, at de herhjemme vokser op i saa smaa Forhold, at de skræmmes af de store, de kommer til at staa overfor. Og dog faar vore Polyteknikere en Uddannelse, som staar paa Højde med den bedste, der kan erholdes noget andet Sted i Verden.

Det skal villig indrømmes, at der møder en ung emigrerende Ingeniør haarde Vilkaar at kæmpe imod, naar han rejser ud. Vil han naa frem, maa han være i Besiddelse af udpræget maskuline Egenskaber, en rank Ryg, skarpe Albuer og Næver paa Skaftet, en vis Hensynsløshed kan man maaske sige, samt en Jernflid.

Gode Sprogkundskaber er en Betingelse for hurtigt at faa fast Fod, og her mangler vore Polyteknikere sikkert meget; navnlig de, der ikke, før de kommer ind paa Lærestalten, er Studenter. Paa Lærestalten gives ingen Sprogundervisning, som det f. Eks. er Tilfældet paa mange tyske Lærestalter, hvor den dog er valgfri. Men Ingeniører fra et saa lille Land burde i endnu højere Grad lægge sig efter fremmede Sprog end for Eksempel Tyskerne, hvis Modersmaal dog er et Verdenssprog. Den Forsyndelse med Hensyn til

Professor J. T. LUNDBYE.

manglende Sprogkundskaber, deler Polyteknikerne imidlertid med hele Nationen, hvad der dog ikke skal fremføres som en Undskyldning for dem — tværtimod. Nu maa det vel siges, at skal Studiet ved Lærestalten tilendebringes paa de normerede $4\frac{1}{2}$ Aar, bliver der ikke ret megen Tid tilovers til Sprogstudier, men det er kun 25 pCt. af de studerende, der klarer sig med det Tidsrum, Resten er 1 eller 2 Aar længere om Studiet, og saa kunde noget Sprogstudium maaske nok passes ved Siden af, særlig af dem, der ved Optagelsen allerede har gennemgaaet Artium.

Dygtige Ingeniører er der Brug for overalt i Verden. Det er Gennemsnittet med de smaa Eksaminer, som har vanskeligt for at komme frem. Særlig Ingeniører, som efter deres Eksamen har uddannet sig til Spe-

cialister, er der Bud efter alle Vegne fra, men dem har vi som Regel ikke Raad til at miste. De ældre Folk med Erfaring rejser heller ikke saa gerne ud, og det er i sin Orden. Naar der f. Eks. kommer Tilbud om en Stilling som Direktør for en Sukkerfabrik i Odessa, lader en af vore Sukkerfabrikdirektører sig vanskeligt friste selv af en meget høj Gage, og det er jo i mindre Grad en nybagt Kandidat, man paa et saadant Sted har Brug for.

Der er af og til klaget over, at saa mange af vore Ingeniører gaar til fremmede Lande. Man gør gældende, at Staten har ofret store Summer paa deres Uddannelse, som nu ikke kommer Landet tilgode. Betragtningen er fejlagtig. Det er ligefrem nødvendigt, at danske Ingeniører drager ud. De er den danske Handels og Industris Pionerer, og det er absolut en Gevinst for Landet jo flere dygtige danske Ingeniører der er ude. Naar f. Eks. en dansk Ingeniør i Mexico staar i et Arbejde, hvortil der kræves Maskiner eller Materialer, som fremstilles i hans Hjemland, vil han dog altid se at faa dem derfra. Danske Ingeniører i Udlandet fremmer danske Anlæg i Udlandet.

Med Henblik paa den sandsynlige Efterspørgsel i Fremtiden, kan man vistnok gaa ud fra, at der bliver Efterspørgsel efter Fabriksingeniører. Herhjemme, hvor vi jo paa de fleste Omraader ikke har kunnet konkurrere med Udlandet, er der under Krigen startet flere Farvefabriker, og den Bevægelse for Hjemmefremstilling af allehaande Industrivarer, som Krigen har frembragt i alle evropæiske Lande, vil sikkert brede sig ogsaa efter Krigens Slutning. Under Krigen er der i Tyskland anlagt en Mængde Fabriker, og den tyske Stat har alene i kemiske Fabriker anbragt over 150 Millioner Mark og givet disse Fabriker Lettelser, der vil række langt ud i Fremtiden.

„Den polytekniske Lærestalt“ i København er Danmarks eneste tekniske Højskole. Adgang til Undervisningen giver matematisk-naturvidenskabelig Studentereksamen eller Real- og dermed ligestillet Eksamen med tre Sprog + en Adgangseksamen i Matematik og Fysik.

Forberedelseskursus til Adgangseksamen koster 100 Kr. pr. Halvaar og varer et Aar.

Undervisningen tager normalt $4\frac{1}{2}$ Aar. Efter to Aar aflægges første Eksamen, og Undervisningen i disse to Aar koster 50 Kr. pr. Halvaar; efter at denne Eksamen er bestaaet, koster Undervisningen kun 20 Kr. pr. Halvaar. De fleste Elever naar dog ikke at tilendebringe Studiet paa denne Tid. Desuden kræves der for Elektro- og Maskiningeniører et Aars Værksteduddannelse, som dog ikke behøver at falde paa én Gang. For dem, der endnu ikke har bestemt Studiets Retning, vil denne Værksteduddannelse afspejle, hvad de har Lyst og Evner til.

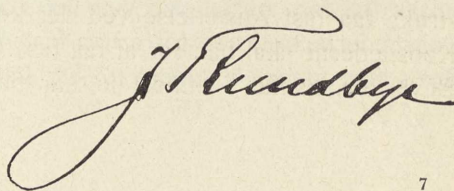
Hos Burmeister & Wain, paa Orlogsværftet og paa vore store Amerika-baade har mange af vore polytekniske Studerende faaet deres første praktiske Opdragelse.

Foruden „Den polytekniske Lærestalt“ findes der i Horsens, Aarhus og Odense Teknikumer, der meddeler en lavere teknisk Undervisning. Danske Teknikere har ofte søgt Uddannelse paa tyske tekniske Skoler, særligt Mittweide, men ogsaa i Strelitz og Neustadt. De tyske Lærestalter er udmærkede. Engelske Skoler har staaet en Del tilbage; i Manchester i England findes en polyteknisk Lærestalt indrettet efter tysk Mønster.

Lærestalten har en nogenlunde passende Tilgang. I 1913 blev der indskrevet 151 Elever, medens Afgangen af Kandidater med bestaaet Eksamen samme Aar var 112. Der er ikke flere Ingeniører ledige, end der normalt bør være, for at der ikke skal være Mangel.

Af kvindelige Ingeniører findes en Del, hovedsagelig Fabriksingeniører. De rykker endog ind paa Lærerpladserne ved Lærestalten, hvor der for Tiden er 4 kvindelige Assistentter. Af de i 1913 afgaaede Kandidater var 8 Kvinder, deraf de 7 Fabriksingeniører og 1 Bygningsingeniør.

Bekræftet af

LÆRER

DEN, som vil være Lærer, maa være et sundt og kraftigt Menneske og uden iøjnefaldende legemlige Skavanker. Han maa være i Besiddelse af stor Ordenssans, ikke alene udadtil men indadtil: han maa have Orden paa sine Tanker, saa han let og kvikt kan gøre Rede for dem. Han maa desuden være en livlig Mand, hurtig i sin Opfattelse og hurtig i sit Svar; det kan ikke nytte, at han er for tung i Vendingen, thi selv de yngste Elever kan ofte være hurtige Hoveder og vil da faa Overtaget. En munter Mand med en Spøg paa Læben kan ofte med blivende Virkning ordne en mindre Disciplinærforseelse, som ved rigoristisk Behandling let kunde faa større Følger. Et sundt fornuftigt, tænksomt og praktisk Menneske kan ved passende Uddannelse blive en god Lærer; jeg vil gaa saa vidt at sige, at den, som har gode Anlæg for praktisk Virksomhed, ogsaa har Anlæg for at være Lærer.

Lærerstanden rekrutteres mest fra Landbostanden og den mindre Haandværkerstand, samt fra Lærernes egen Stand. Der er nogen Tendens til Ændring af dette Forhold, og det kunde vistnok ogsaa være ønskeligt om Lærerstanden fik nogen Tilgang fra andre Samfundsklasser, hvorved den vilde blive noget mere alsidig.

For Tiden faar man Adgang til Seminariet efter aflagt Prøve for en af Ministeriet nedsat Kommission.

En uomgængelig Betingelse for at komme ind paa Seminarierne er det endvidere, at vedkommende i et Aar har haft Lejlighed til at overvære og deltage i Undervisningen paa en Skole.

At opnaa en Lærerstilling kræver ikke saa ringe Offer af Tid og Penge og dog opnaas der ikke nogen videre god og tryk Livsstilling. I de to Aars Forberedelsestid ved en Skole kan Eleven som oftest opholde sig hjemme og gaa med ved Undervisningen paa den stedlige Skole. Paa Statsseminarierne, som kun kan optage 100—120 Elever aarlig, koster Undervisningen 40 Kr. om Aaret. Paa de private Seminarier koster den mellem 200 og 250 Kr. aarlig. Dertil kommer saa Udgifterne til Kost, Logi og Bøger. Ved et enkelt af Statsseminarierne, Skaarup, findes der en Del Legater, og flere Amter giver desuden Undervisningshjælp til de Elever, som er hjemmehørende i Amtet. Seminarieundervisningen tager tre Aar.

Naar en ung Mand, tidligst i 21 Aars Alderen, har faaet sin Eksamen fra Seminariet, vil han i den første Tid oftest være henvist til tilfældig Beskæftigelse. En Del tager Ansættelse ved private Skoler, andre bliver Medhjælpere paa Steder, hvor Læreren er syg eller gammel. En Seminarist kan nemlig ikke straks faa fast Ansættelse ved det kommunale Skolevæsen. Paa Landet og i Købstæderne skal han for at faa fast Ansættelse være fyldt 25 Aar og præstere Bevis for, at han i mindst to Aar har udført tilfredsstillende Arbejde ved en

Skole. I København er der lidt mere System i det. Lykkes det en ung Lærer eller Lærerinde at faa Plads som Vikar ved en københavnsk Kommuneskole, faar han eller hun 90 Øre i Timen, og gaar saa en Tid, for Mændenes Vedkommende ca. $1\frac{1}{2}$ Aar, for Kvindernes 2 til 3 Aar, før de opnaar faste Timer. Der er i København ikke nogen Lavgrænse for den Alder, i hvilken Ansættelse kan opnaas.

Paa Landet har en Lærer fra 900 Kroner, op til 15—1600 i aarlig Gage plus Bolig, Have og Brændsel. Dertil kommer saa efterhaanden 1000 Kroners Tillæg fra Staten, samt i visse Tilfælde 1—200 Kroner aarlig for kirkelig Tjeneste. I København er Begyndelsesgagen 1600 Kroner aarlig, stigende i Løbet af 18 Aar til 3600 Kroner for Lærernes, 2600 Kroner for Lærerindernes Vedkommende. I Provinsbyerne 1600 Kr. stigende i 20 Aar til 3000 Kr. for Lærerne, og 1500 Kr. stigende til 2000 Kr. for Lærerinderne.

Der var i 1912 af kommunalt ansatte Lærerkrafter 6102 Mænd og 3722 Kvinder i hele Landet; ved de eksamensberettigede Privatskoler og Statsskolerne var der 1202 Lærere og 1199 Lærerinder, af disse havde 480 Lærere og 316 Lærerinder Seminarieuddannelse; endvidere fandtes der ved „andre Skoler“, deri bl. a. grundtvigske Friskoler og mindre Pigeskoler 683 Lærere og 1288 Lærerinder.

Den Uddannelse, der faas paa Seminarierne, bør i og for sig ikke betragtes som afsluttende. En meget stor Del Seminarister faar vel af økonomiske og andre Grunde ikke Lejlighed til videre Uddannelse; men mange arbejder dog videre. Lærershøjskolen er i den Henseende af overordentlig Betydning. Andre erhverver sig, dels ved selvstændigt Studium, dels ved Rejser, som oftest til London og Jena for at studere Sprog, til Sverige for at lære Sløjd, yderligere Kundskaber, som dygtiggør dem til deres betydningsfulde Gerning. Paa Finansloven anvises hvert Aar et Beløb som Rejseunderstøttelser til disse Øjemed.

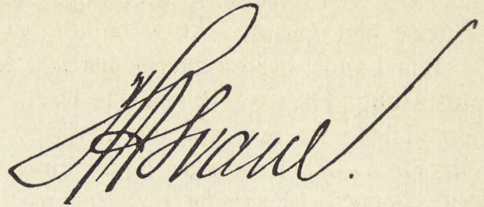
For et Menneske, der i en ung Alder faar sin Eksamen fra Seminariet og kommer ind ved de københavnske Kommuneskoler, er der ogsaa ganske god Lejlighed til at erhverve sig akademisk Uddannelse, idet han med 3—4 Timers Skolearbejde om Dagen kan tjene saa meget, at han kan klare sig uden øko-

Viceskoledirektør H. A. SVANE.

nomisk Støtte. Dersom han vil blive ved Skolerne giver den akademiske Grad ham vel intet Fortrin i den almindelige Lønningsoprykning, men den kan komme til at spille en Rolle ved Besættelsen af overordnede Stillinger.

Bekræftet af

TANDLÆGE

N AAR der spørges om, hvilke særlige Anlæg eller Betingelser et ungt Menneske maa være i Besiddelse af for at egne sig for Tandlægevirksomheden, kan det nævnes, at han foruden Haandelag, mekanisk Snille og hvad der ellers hører til for at være et *praktisk* Menneske, ogsaa bør være i Besiddelse af baade Læse- og Lærelyst, idet ikke blot selve Eksamensstudiet, men ogsaa den fornødne Udvikling senere hen i Praksis, vil stille forholdsvis store Krav til hans Perfektibilitet, hvis han da skal kunne holde Trit med Fagets stadige Fremskridt.

Dernæst kræver Tandlægegerningen en vis Idealitet, hvis ikke den nødvendige Interesse for at yde sit Bedste skal sløves. Feltet er lille og frembyder ikke stærke Incitamenter, derfor maa Tandlægen besidde en udpræget Ansvarsfølelse og en Evne til minutøs Omhyggelighed i tilsyneladende Smaaating.

Det kan være forbundet med lige saa stor Møje og Besværlighed og kræve lige saa stor Kunstfærdighed og indsigtsfuldt Omdømme at frelse en Tand fra Undergang, som det kan være for en Kirurg at foretage en Laparotomi; men den Stimulans, som Kirurgen allerede har i Bevidstheden om, at det mulig kan gælde et Menneskeliv, *den* savner Tandlægen paa sit Omraade og maa derfor erstatte den med en finere mærkende Ansvarsfølelse og Interesse for det diminutive Organ, der er betroet til hans Omsorg. Og set fra Erhvervssynspunktet vil Vurderingen af Arbejdet ogsaa stille Krav til Idealitet og Resignation; thi Tandlægen kan ikke i forholdsvis Grad vente at blive lønnet efter Fortjeneste. Folk med udpræget Forretningssans bør derfor ikke blive Tandlæger. Som Udviklingen gaar, vil det nemlig blive den konservative Behandling, Bevarelsen af de naturlige Tænder, som Tandlægen maa og skal ofre sig, og dette kræver helt igennem et personligt Arbejde, der stiller store Fordringer til hans Taalmod og Udholdenhed. Noget anderledes forholder det sig ganske vist med den Del af Tandlægearbejdet, som gælder Indsætning af

almindelige kunstige Tænder, og som under Omstændigheder kan drives helt fabriksmæssigt, idet Tandlægens personlige Arbejde dér vil kunne indskrænkes til Tandudtrækning, medens Teknikmedhjælperen mere eller mindre udfører Resten. Selv til smaa Priser kan en saadan Forretning gøres indbringende — ubemidlede Folk tør ikke være kræsne —, men efterhaanden som Tandlægestandens egne Bestræbelser for at lære Befolkningen Værdien af at bevare deres egne Tænder, og efterhaanden som Skoletandplejen breder sig, vil de Masser af unge Kvinder og Mænd, som endnu i taabelig Ligegyldighed og ofte af en Slags Forfængelighed lader deres egne Tænder forfalde for at faa indsat „prisbelønnede Emaljetænder“ i Stedet, reduceres betydeligt, og dermed vil Adgangen til den mere let vundne Fortjeneste paa Tandlægeomraadet være stærkt begrænset.

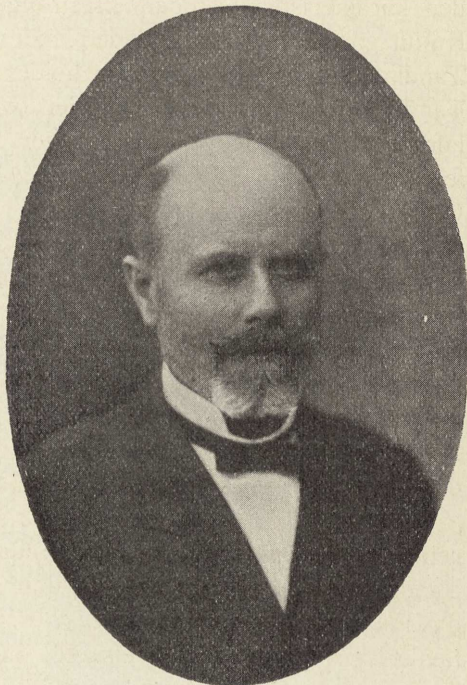
Af 89 Tandlæger, som var bosatte i København i Aaret 1909, havde 43 under 3000 Kr. i Indtægt, 29 havde under 6000 Kr. og kun 3 havde mellem 15—20,000 Kr. og ingen derover. Gennemsnitsindtægten var 3400 Kr.

Der er i Øjeblikket ca. 500 Tandlæger her i Landet og ca. 20 pCt. af dem er Kvinder. For Tiden studerer 125 Elever paa Tandlægeskolen, der mindst optager 25 ny Elever om Aaret. Halvdelen omtrent er Kvinder.

I visse Henseender gør Kvinder god Fyldest som Tandlæger, idet de fra Naturen har mange af de Egenskaber, der kræves af en Tandlæge:

Ordenssans, Akkuratesse og Taalmodighed, men det kan ofte skorte den udtalt kvindelige Tandlæge paa fysisk Kraft og paa den i vanskelige Situationer fornødne Myndighed. Overfor Behandling af Børn vil kvindelige Tandlæger som Regel have gode Betingelser, og de finder da ogsaa hyppig Ansættelse som Assistenten i Skoletandplejen.

Adgangen til at udøve Tandlægevirksomhed betinges af Tandlægeeksamen og en derpaa følgende toaarig Assistenttjeneste hos en Tandlæge her eller i Udlandet. For at komme ind paa Tandlægeskolen kræves at være fyldt 16 Aar og almindelig Forberedelseseksamen med særlig Latinprøve, eller lignende Skolelærdom. Uddannelsen varer mindst 3 Aar. For Undervisningen betales 400 Kr. aarlig foruden et Par Hundrede Kroner for Indmeldelse til de forskellige Prøver og til særlige Materialudgifter. Desuden skal Eleven selv anskaffe visse Instrumenter.

Professor CARL CHRISTENSEN.

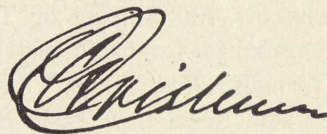
Etableringsomkostninger for en Tandlæge kan for Inventar og Instrumenterne mindst anslaaes til et Par Tusinde Kroner.

Det bør siges, at Tandlægeskolens Undervisning er saa god, som den under den nuværende Ordning kan være, men det kan ikke nægtes, at det vilde være ønskeligt, om Studietiden, af Hensyn til den Udvikling, som Fagets forskellige Discipliner har naaet, maatte blive forlænget med endnu et Aar. Der er dog ikke Tvivl om, at de danske Tandlæger i praktisk Henseende staar fuldt paa Højde med Tandlægerne i de mest fremskredne Lande, takket være den karakteristiske Uddannelsestrang, som i god Samklang med vort Folks Kultur gør sig stærkt gældende blandt vore Tandlæger som Helhed. Ved Dansk Tandlægeforenings Medvirken holdes aarlige Fortsættelseskursus, og danske Tandlæger er, altid flittige Gæster overalt i Udlandet, hvor der er noget at lære. En særlig Tiltrækning udøver Amerika, som giver dem, der frekventerer derværende Tandlægeskoler, et blaat Stempel i Form af en „Dr.“-Titel. Ganske vist svarer denne Titel ikke i videnskabelig Henseende til det danske Begreb, men man skal dog derfor ikke kimse ad den. Den er for Offentligheden et synligt Tegn paa, at den Paagældende har ofret Tid og Penge paa yderligere Øvelse i sit Fag.

Som Assistenten har danske Tandlæger været meget søgt overalt i Udlandet, hvor ikke særlige Lovbestemmelser har været til Hinder herfor; saaledes i Norge, Sverige, Schweiz, Holland og Tyskland. I Schweiz er Gagen mellem 200 à 500 Frchs. maanedlig, og under den nuværende Krig, der ogsaa har forøget Efterspørgsel fra Østerrig, er Gagerne drevet noget i Vejret.

Tandlægefaget vil næppe udvikle sig til at blive nogen særlig lukrativ Forretning for dens Udøvere i Almindelighed, men det vil, efterhaanden som Tandlægehjælpens Samfundsbetydning bliver slaaet fast, erhverve sig en værdig Position i Landets Sundhedsvæsen, og for dem, der ikke i første Række tænker paa at skaffe sig Velstand, men som vil sætte en Ære i at være samfundsnyttige, vil Tandlægefaget kunne byde megen Tilfredsstillelse.

Bekræftet af

ERHVERV, DER KRÆVER AKADEMISK UDDANNELSE

GYMNASIELÆRER

DER findes nu ialt her i Landet 44 dimissionsberettigede Gymnasieskoler, hvoraf 12 er Statsskoler, 6 kommunale Skoler, 24 Privatskoler, og 2 indtager en Særstilling, nemlig Sorø Akademi og Herlufsholm.

I tidligere Tid var Lærerpersonalet ved Gymnasierne meget broget; man fandt baade Studenter, cand. phil. er og Jurister blandt Lærerne, men største Delen var dog Teologer, der benyttede Adjunktstillingen som et Gennemgangsled inden de opnaaede Præstekald. Heller ikke nu stilles der bestemte Eksamenskrav overfor Gymnasieskolens Lærere, men efter at Skoleembedseksamen indrettedes i Midten af Firserne, har de, som har bestaaet denne Eksamen: cand. mag.erne, Fortrinsret til Adjunktstillingerne ved Statsskolerne og i Praksis ogsaa ved de øvrige Gymnasieskoler. Det er nu sjældent, at der ansættes andre end cand. mag. er.

Skoleembedseksamen kræver seks—syv Aars Studietid ved Universitetet; til Eksamen fordres et Hovedfag og to Bifag; de sproglige Studenter søger ganske naturligt til det filosofiske Fakultet, hvor Skoleembedseksamen kan tages i gamle og ny Fremmedsprog, Dansk og Historie; under det matematisk-naturvidenskabelige Fakultet tages Skoleembedseksamen i Matematik, Fysik, Kemi, Naturhistorie, Geografi, væsentlig af matematiske Studenter.

Enten i Slutningen af Studietiden eller efter denne maa cand. mag. en, saafremt han vil være Lærer, gennemgaa et praktisk-teoretisk pædagogisk Kursus paa $1\frac{1}{2}$ Aar. Den teoretiske Del af dette Kursus bestaar af Forelæsninger i Pædagogik og Hygiejne, den praktiske af 12 Timer ugentlig Overværelse af og Deltagelse i Undervisningen paa en Gymnasieskole under en uddannet

Dr. phil. HENRIK BERTELSEN.

Lærers Vejledning. Baade det teoretiske og det praktiske Kursus afsluttes med en Prøve, der ingenlunde er en Formalitet, som alle slipper igennem. Prøven er en Betingelse for Ansættelse ved Statsskolen og ved de øvrige Skolers Gymnasieafdelinger.

Hvad der læres ved det praktiske Kursus, er den ydre Teknik, Klasseundervisningen i moderne Form, at lægge en bestemt Plan forud for Timen og at forberede sig til hver eneste Time. Det er jo en blandt unge Lærere temmelig almindelig og ganske naturlig Tro, at de, naar de har gennemgaaet deres langvarige Studium, ikke behøver at „læse Lektier“ før Timerne. Men de praktiske Øvelser vil snart lære dem noget andet.

Dersom en cand. mag. opnaar Ansættelse ved Statsskolerne, bliver han først konstitueret i et Aar, og maa derefter atter aflægge en Undervisningsprøve for en Kommission, forinden han kan faa kongelig Udnævnelse; heller ikke denne Prøve bestaas altid.

Ingen bør give sig ind paa Lærervejen, som ikke holder af Børn og har Lyst til at undervise. Børn har ligesom Dyr et fint Instinkt for, om den, som har med dem at gøre, holder af dem. Een Lærer opnaar, trods al tilsyneladende Venlighed, aldrig at komme i Rapport til sine Elever, en anden forguder de trods hans barske Væsen og strenge Holdning, fordi de mærker, at han holder af dem. Men gensidig Sympati maa der til; ellers bliver Arbejdet utaaleligt.

En Lærer maa endvidere kunne sætte sig paa Børnenes Standpunkt, forstaa deres Begrænsning og deres Maade at se og føle paa. En ung Lærer har tit svært ved at komme ned til Børnene, og for en ældre Lærer kan det være vanskeligt altid at huske, at de historiske Aarstal, matematiske Opgaver eller tyske Konstruktioner, der for ham er Selvfølgeligheder, for Børnene er ny og fremmede Problemer. Lærergerning kræver Taalmodighed, uendelig Taalmodighed og naturligt godt Humør. Eleverne forlanger, ikke med Urette, godt Humør af Læreren; er han i daarligt Humør, maa han skjule det eller søge at komme i godt Humør ved at have med Børnene at gøre.

En Lærer maa have Ro og Ligevægt, baade i Sind og i Væsen. En nervøs Lærer, som er urolig og ubehersket i Optræden, og som tænker og taler springende, forvirrer Eleverne og gør dem urolige, trætter dem og gør Disciplinen vanskelig.

Smaa Uvaner, Særheder, Manerer, kort sagt alt, hvad der gør sin Mand komisk, er større Hindringer for en Lærer end for Folk i andre Livsstillinger. Børn hænger sig i de smaa Ting.

Lærergerningen er trættende. I Timerne maa Læreren stadig være den, der tager Initiativet. Uden for Skolen maa han arbejde paa at forny sig. Det er saa fristende, naar man een Gang har gennemarbejdet og tilrettelagt et Stof, næste Gang at nøjes med en Gentagelse og tredje og fjerde Gang ligesaa. Men lige saa vel som Teaterforestillingen og Prædikenen kræver Undervisningen jævnlig ny Indstudering. Læreren maa atter og atter tage sit Undervisningsstof op til ny Behandling. Han maa holde sig i levende Forbindelse baade med

Metodikkens og med sit Fags videnskabelige Udvikling. Særlig overfor ældre Elever kan en Lærers omfattende Forstaaelse og Kærlighed til Emnet være i høj Grad ansporende og vækkende. Ofte kan en Lærer mangle adskillige pædagogiske Egenskaber og dog gennem sin levende Interesse for sit Fag blive en dygtig Lærer.

Sidst, men ikke mindst, kræves der af en Lærer, at han maa stille de allerbeskedneste Krav til de af Livets Behageligheder, som er knyttede til en økonomisk tilfredsstillende Stilling. Næppe nogen anden Stilling giver saa daarlige Renter af Uddannelsen og Arbejdet som Lærerstillingen.

Bekostningen ved Studiet til Skoleembedseksamen afhænger selvfølgelig af Elevens Forhold og Fordringer. Forelæsningerne ved Universitet er jo gratis, og Udgifterne til eventuel Manuduktion og Bøger er det vanskeligt at gøre noget Overslag over. Skal den studerende bo udenfor sit Hjem, klarer han sig næppe med mindre end 1200 Kr. om Aaret i disse syv uproduktive Aar. Og hvad kan saa cand. mag.en opnaa efter tilendebragte Studier? Medens der til Tider har været Overflod af cand. mag'er, er der, paa Grund af Skolernes store Udvidelse, Mangel i Øjeblikket. Men det meget store Antal Studenter, som nu er under Uddannelse, vil bevirke, at der snart igen bliver Overflod af akademisk uddannede Lærere. Ingen kan vente at komme til Statsskolerne uden forudgaaende Virksomhed ved andre Skoler. Gennemsnitsalderen, i hvilken der opnaas Ansættelse ved Statsskolerne, er i hvert Fald over 30 Aar. Adjunkten ved Statsskolen faar da en Begyndelsesgage af 2400 Kroner stigende i Løbet af 28 Aar til 4800 Kroner for 24 Timers ugentlig Undervisning. Som Regel kan han dog faa nogle flere Timers Undervisning til Ekstrabetaling, ofte ved samme Skole, men disse Ekstratimer betales ved Statsskolen kun med 1½ Kr. pr. Time. Rektorstillingerne, af hvilke der altsaa nu kun er tolv, lønnes med 4800 Kr. + fri Bolig stigende til 5600 Kr. + fri Bolig.

De kommunale Gymnasieskolars Lønninger er noget lavere end Statsskolernes, og langt lavere er de private Gymnasieskolars Lønninger. De fleste og største af disse Skoler findes i København og nærmeste Omegn, og, som Lønningsforholdene er for Tiden, kan en københavnsk Gymnasielærer for 36 ugentlige Timer efter 18 Aars Forløb opnaa 3456 Kroner i Gage. Paa Grund af disse daarlige Vilkaar, der staar i et skrigende Misforhold til den Tid og Bekostning, en cand. mag. har ofret paa sin Uddannelse, maa Størsteparten af de private Gymnasielærere paatage sig at undervise et uforsvarligt stort Timestal, op til 50—60 Timer ugentlig, blot for at kunne eksistere nogenlunde. Det er næsten ubegribeligt, at der med denne Overbebyrdelse af Lærerkrafterne dog i de private Gymnasieskoler drives forsvarlig Undervisning.

Nogen Bedring i de utaalelige Forhold indtraadte ved Dannelsen af den københavnske „Skolering“, der er statsgaranteret og statskontrolleret, men som derved samtidig har fraskrevet sig Retten til at forhøje Skolepengene. Den nuværende Prisstigning af alle Livsfornødenheder gør det imidlertid nødvendigt at søge Lærernes Kaar forbedrede, dels gennem en Forhøjelse af Skolepengene, dels ved øget Statstilskud, og efter al Sandsynlighed vil der

om ikke lang Tid blive udarbejdet Planer til en fuldstændig Ordning af det højere Privatskolevæsen.

Mellem Gymnasiet og Folkeskolen staar Realskolerne, af hvilke der findes ialt 193, hvoraf 79 kommunale og 114 private. Ved de kommunale er Lønvilkaarene omtrent som ved de kommunale Folkeskoler, men ved de private er Lønvilkaarene saa slette, at de, der kan, i Reglen hurtigst muligt søger til det offentlige Skolevæsen. En Lærer ved en privat Realskole naar gennemsnitlig efter 20 Aars Arbejde 2100 Kr. for 36 ugentlige Timer, mens f. Eks. en københavnsk Kommuneskolelærer naar 3600 Kr. for 27 ugentlige Timer. Gennemsnitslønnen for Lærere ved de private Realskoler er ca. 1300 Kr. om Aaret. Intet fornuftigt Menneske kan følgelig stile mod Lærerstillingen ved den private Realskole som Livsmaal. Realskolens Lærerkræfter er meget forskelligartede og bestaar for en Del af Seminarister, en Del Studenter og cand. phil.er, enkelte cand. mag.er og Teologer.

Alt i alt maa det da være klart, at Lærergerning bør man kun vælge, hvis man har et uafviseligt Kald i den Retning, og saa skal Kaldet endda helst være forenet med et solidt økonomisk Rygstød!

Bekræftet af

Henrik Berthelsen

LÆGE

DET lader sig ikke i faa Ord sige, hvilke de fornemste Egenskaber er, som en Læge bør være i Besiddelse af. En Læge virker paa flere Maader. Dels gennem Anvendelse af sin Viden og dels gennem sin Evne til at opmuntre, trøste og indgyde Haab. Sygdommene helbredes, om man saa maa sige, ikke alene rent videnskabeligt; den Livsenergi, som Patienten kan sætte ind, spiller en stor Rolle, og den kan bl. a. ogsaa i høj Grad fremmes og hæmmes ad psykisk Vej. Heri ligger Kvaksalveres og Homøopathers Hemmelighed; den Mysticisme, der omgiver dem, optænder Patientens Tro paa Helbredelse og bevirker derved ofte denne. Menneskene er forskellige og skal derved ogsaa psykisk behandles paa forskellig Maade; hvad der betyder noget for den ene, er uden Virkning for den anden; en Læge kan derfor være en god Læge for den ene Patient, men maaske en daarlig for den anden. Ikke at jeg vil raade nogen til at spille Komædie og indrette sit Væsen efter Patienten; en Læge maa udvikle sin egen Individualitet; ellers bliver han ikke noget for nogen. I al Almindelighed kan man sige, at en Læge, der skal have Held med sig i sin Gerning, maa være Optimist; han maa selv tro paa, hvad han gør; ellers kan han ikke meddele andre sin Optimisme. Han maa være beslutsom; ingen Egenskab svækker Lægens Stilling overfor Patienten mere end

Usikkerhed. Her er imidlertid et Punkt, hvor man ikke kan nøjes med blot tillidvækkende Egenskaber; Evne til Iagttagelse, Kombinationsevne, Overskuelse af Situationen i dens Helhed og solid Viden maa forenes, for at Lægen i det givne Øjeblik handler rigtigt; Usikkerhed og Ubeslutsomhed kommer ofte af Mangel paa Viden.

Det *medicinske Studium* er langt. Det varer regelmæssig syv Aar. Som Følge deraf er det ogsaa dyrt, selv om ogsaa nogle Stipendier staar til Raadig-

Overlæge Dr. med. VICTOR SCHEEL.

hed for de ubemidlede Studerende. Nogen bestemt Angivelse af Bekostningen ved Studiet er saaledes ikke mulig, den retter sig bl. a. i høj Grad efter Studentens personlige Forhold og Fordringer. Efter Eksamen bør Kandidaten gøre praktisk Tjeneste paa et Hospital i mindst et Aar, og saa godt som alle gør det; som Regel kan han gøre Regning paa at komme ind paa Hospitalerne et halvt Aar efter Eksamens Aflæggelse. Før to Aar efter Eksamen kan en Læge ikke praktisere forsvarligt. Han vil da være ca. 27 Aar gammel.

En Institution, der spiller en overordentlig Rolle for Lægegerningen her i Landet, er *Sygekasserne*. I København er Forholdene saaledes, at den aller-meste Praksis er paa Sygekasselægernes Hænder. Sygekasserne er jo stiftede for at skaffe ubemidlede Patienter Lægehjælp for en rimelig Betaling, og Læ-

gernes Bistand ved dem var oprindelig en human Foranstaltning, hvorfor Honorarerne ogsaa blev sat ret lavt. Men Sygekassevæsenet har taget en Udvikling, som ingen, hverken Lægerne eller Publikum, den Gang kunde forudse. Det er nu saaledes, at den allerstørste Part af det mindre bemidlede Publikum er indmeldt i Sygekasser. Efter en Del Forhandlinger er man nu kommet op paa et passende Honorar.

Der er to Slags Sygekasser; paa Landet og i Provinsen har de som Regel frit Lægevalg, og Lægen faar enten et fast aarligt Honorar eller Betaling for hvert Patientbesøg, i København er de fleste Sygekasser lukkede, det vil sige, at hver Sygekasse har engageret bestemte Læger til at behandle Medlemmerne, og Lægen lønnes da med et fast aarligt Honorar for hvert Medlem. Dette førte til, at Sygekassepraksis'en truede med at komme paa ret faa Hænder. Nu er det ved Lægeforeningens Mellemkomst ordnet saaledes, at fremtidig ansatte Sygekasselæger kun maa have et vist Antal Medlemmer, hvorved flere Læger faar Del i denne Praksis. Der er gjort Bestræbelser for at faa frit Lægevalg indført i København.

Tilgangen af Læger er for Øjeblikket normal, der er Plads til de Læger, som findes. Økonomisk set er Forholdene maaske bedre ude paa Landet, hvor mange Læger sidder i en god Praksis. Her i København er den almindelige Huslægepraksis mindre udbredt end tidligere; største Delen af Lægevirksomheden falder paa Sygekasselægerne, og en væsentlig Del af den øvrige er paa Specialisternes Hænder. Uden Rygstød i Sygekasser er det vanskeligt for yngre Læger at skaffe sig Praksis her i Byen. Ogsaa i de større Provinsbyer findes der nu mange Specialister.

Ved Specialistpraksis er der det at bemærke, at den for det første er bedre betalt end den almindelige Praksis, og endvidere har den andre Fordele, saasom at Lægen ofte kan begrænse sin Arbejdstid og for en stor Del udfører sit Arbejde i Hjemmet eller paa sit Kontor. Dette frister selvfølgelig til at blive Specialist, og heri ligger bl. a. en Fare for, at enkelte mindre samvittighedsfulde Læger kalder sig Specialister uden at have gennemgaaet en dertil svarende Uddannelse. Lægeforeningen har nu søgt at ordne disse Forhold, idet den for de af dens Medlemmer, der vil praktisere som Specialister, fastsætter en vis Norm for Uddannelse, før de faar Lov til at reklamere sig som Specialister.

Det maa iøvrigt siges, at Lægegerningen nogenlunde giver sin Udøver en Indtægt, der i Gennemsnit danner et Ækvivalent for Arbejdet. Derved maa man dog tage i Betragtning, at Uddannelsen er lang og Arbejdet opslidende. Dødeligheden blandt Lægerne er procentvis stor. Nogle dør i en ung Alder af Infektionssygdomme, andre naar ikke højt op i Alderdommen paa Grund af for stærkt Slid; de dør af Aareforkalkninger og Hjertesygdomme. En Læge er færdig, saasnart hans fysiske Kraft er nedsat, og han har kun sin egen personlige Arbejdsevne at stole paa; han kan ikke som i saa mange andre Erhverv arbejde ved Medhjælpere. Gennemsnitlig kan en Læge kun gøre Regning paa at tjene Penge i tredive Aar.

Uddannelse i Udlandet finder som Regel kun Sted for Specialisters Ved-

kommende, og endda ikke i særlig stor Maalestok. Her fra Landet søger vi som Regel til Tyskland, hvor Undervisningen er lagt bedst til Rette og Muligheden for Uddannelse derved størst.

Bekræftet af

Victor Schuch

JURIST

DET juridiske Studium er indenfor den akademiske Uddannelse det, som søges af de fleste Studerende. Aarsagen dertil er selvfølgelig, at den juridiske Embedseksamen er den akademiske Grad, som giver Adgang til det største Antal Stillinger, hvortil akademisk Uddannelse kræves. I tidligere Tid, inden det statsvidenskabelige Studium var udvidet, gik ikke faa juridiske Studerende ind i overordnede Stillinger i Civiletaterne: Post-, Telegraf-, Told- og Jernbaneetaterne. Men selv efter at denne Eksamen har aflastet Fakultetet noget, er Antallet af juridiske Studerende øget fra Aar til Aar.

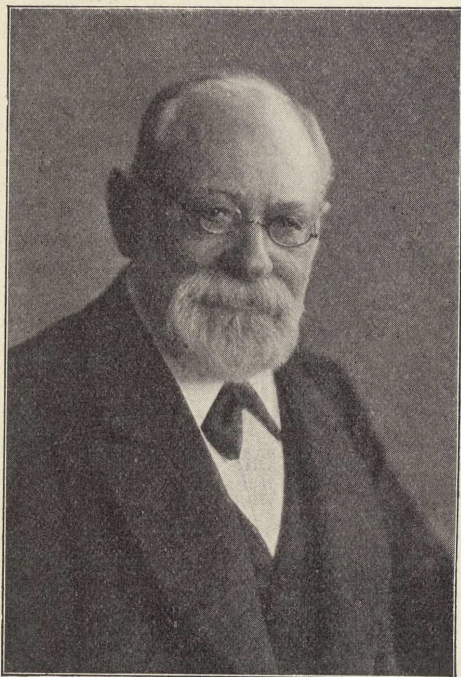
Da jeg blev Kandidat i 1867, var vi kun 13, der absolverede den juridiske Embedseksamen. Nu er Tallet over 100 om Aaret. Naturligvis er der med den stigende Befolkning ogsaa Brug for flere Jurister, og uden Tvivl søges den juridiske Assistance i relativt højere Grad end for et halvhundrede Aar tilbage, ligesom man ogsaa nu hyppigere søger Lægehjælp, end man gjorde i gamle Dage — men der er næppe Tvivl om, at Tilgangen af Jurister er for stor. Derved bliver Konkurrencen for skrap og Chancerne mindre lyse. Jeg erindrer, at der i min Ungdom i Randers kun var 4 Prokuratorer, nu er der 28 Sagførere i Byen, som i hvert Fald ikke er vokset i Forhold dertil.

En Del af det Arbejde, som Sagførerne tidligere havde, er faldet bort, saaledes bl. a. Ordningen af private Prioritetslaan. Hypotekforeningerne har nu overtaget de fleste Laan; og her i København er for Øjeblikket Virksomheden som Byggesagfører i høj Grad svundet ind efter den stadig aftagende Byggevirksomhed. Ved Aarhundredets Begyndelse var ikke faa Sagførere beskæftigede med Ordningen af Byggesager. Det ses da ogsaa, at Tallet af deponerede Sagførerbestallinger er stigende; i Statskalenderen for i Fjor findes ikke mindre end 5 Spalter med Navne paa Sagførere, som ikke benytter deres Bestalling, og som derfor maa være gaaet over i anden Virksomhed.

Der skrives og tales ofte om den stigende Demoralisation af vor Sagførerstand. I Virkeligheden er Forholdene paa ingen Maade daarligere end før. Der er, som man siger, „braadne Kar i alle Lande“, og det er klart, at jo flere Sagførere, des flere Forseelser vil der jo ogsaa være. Saadant er relativt. Men

disse Anklager mod Sagførerstanden kommer altid med stort Rabalder, der gentages atter og atter og er et udmærket Avisstof. Der er ikke noget væsentligt at sige paa den danske Sagførerstand.

Der vil jo ved Retsreformens Gennemførelse rimeligvis blive mere Arbejde til Sagførerne, særlig vil der ved den kriminale Procedure blive et stort Arbejde for Aktor og Defensor, som jo bl. a. skal deltage i Sagernes Forundersøgelse. Embedsstillingernes Tal vil ogsaa blive en Del forøget.

Højesteretssagfører F. ASMUSSEN.

Et Forhold, der er værd at lægge Mærke til, er, at de danske Juristers (examinatus juris) Tal i de senere Aar er bleven betydelig formindsket. Tilgangen er overordentlig ringe, hvilket hovedsagelig skyldes denne Eksamens Skærpelse, ligesom selvfølgelig ogsaa Begrænsningen af Eksamenens Anvendelse til Praksis saavel som til Embedsstillinger har nogen Indflydelse derpaa.

Den juridiske Eksamen aabner Adgang til en hel Del forskellige Embeder, og de Egenskaber, en Jurist maa være i Besiddelse af, retter sig efter den Stilling, han vælger; har han merkantile Evner, kan han med eller uden Forbindelser efterhaanden skabe sig en selvstændig Forretning, egner han sig for Procedure, kan han kaste sig over civile og offentlige Sa-

ger af forskellig Art, eller han kan gaa Embedsvejen ved de administrative og dømmende Myndigheder. I al Almindelighed bør en Jurist have Evne til klar Fremstilling af en Sag, han maa kunne udskille Hovedpunkterne fra det uvæsentlige. Han maa vide, hvad det kommer an paa i vedkommende Sag.

Velbegavede Studenter gennemgaar det juridiske Studium paa 5—6 Aar. Det er ikke noget billigt Studium, da de fleste søger Manuduktør. Nogle Stipendier vil flittige og dygtige Studerende som Regel kunne gøre Regning paa, men ubemidlede vil have temmelig svært ved at komme igennem.

Medens de fleste af de andre akademiske Grader kan give sin Mand Chancer ogsaa i Udlandet, er en Jurist henvist til at benytte sine Kundskaber som saadan i sit eget Land. Kun for dem, der studerer Retsvidenskab i udvidet Forstand, kan der være noget yderligere at lære i Udlandet, og danske Jurister har da ogsaa kun i ringe Tal søgt Videreuddannelse i Udlandet, mest i Tyskland. Rimeligvis vil det dog være formaalistjensligt, om danske Jurister efter

Retsreformens Indførelse fik Lejlighed til at sætte sig ind i Forholdene i andre Lande, hvor, som f. Eks. i England, lignende Reformers er gennemførte og indarbejdede.

Bekræftet af

JOURNALIST

EN Journalist —?

Det er „En, der skriver i en Avis“, og det er Udøveren af en af de stærkeste Magter i Staten.

I Beskuelser af den første Slags Journalister er det, at en Del af Borger-skabet her som andet Steds er naaet til den Opfattelse, at „kan min Søn ikke blive andet, saa kan han jo i alt Fald forsøge sig som Journalist“.

Har en ung Mand — eller en ung Pige — med en Smule Artium eller uden den nogen Evne til at udtrykke sig i et rent Sprog, kan han eller hun med lidt Held meget vel blive „Journalist“. Men *Journalist* bliver man ikke for saa billig Pris. Og spørges der, om man da ikke kan *lære* at blive det, maa Svaret være, at det kan man ikke, medmindre man ejer visse Forudsætninger.

Det er ikke nok at „kunne skrive“, om end det naturligvis er den første og uomgængeligste Betingelse. Og hvad vil det saa sige at kunne skrive? Er det nok, at Sproget, grammatikalsk sét, er udadtilt, dansk Stil til ug.? Nej, Sproget har sine Farver, der maa skifte efter Emnet, Stemningerne, der skal finde Udtryk, maa gengives med de rette Lys- og Skyggevirksomheder Men denne sproglige Evne har man, eller man har den ikke. Lære at skrive i den Forstand kan man næppe.

Vi forudsætter imidlertid, at den Unge, som bestemmer sig til at blive Journalist, ejer Skribentens lykkelige Evne. Hvad kræves der saa mere? — Først og sidst, at han ikke sløser med sit Talent. At han har Respekt for sin Pen, sit Blad, sine Læsere. Hver lille Notits, han sætter i Bladet, maa være *skrevet*. Det kan synes selvfølgeligt. Kravet vil dog under den Hast, hvormed der arbejdes i den moderne Dagspresse, ikke altid være helt let at opfylde. Men slipper man denne Fordring til sig selv, er man ude paa et Skraaplan, der uvægerlig ender i Grøften.

Saa spørges der videre: Hvad bør en Journalist vide?

Svaret bliver: Alt og Intet.

En Journalist tør ikke være Videnskabsmand — end ikke med den Specialisering for Øje, som for hver Dag udvikler sig stærkere i Dagspressen. Véd Journalisten altfor urimelig meget om det Emne, han behandler, forfalder han let til en tung Grundighed i Fremstillingen, som virker trættende paa Læseren, der savner Forudsætningerne for at følge med. Men Journalisten

maa have sine Kilder i Orden, baade de trykte og de, der endnu gaar omkring paa to Ben. Han maa nøje vide, hvor han til enhver Tid kan supplere og uddybe sin Overflade-Viden, — der naturligvis ikke maa være mere overfladisk, end at han hastigt og nøjagtigt kan optage og med Udbytte fordøje den nye og yderligere Viden, han ved Læsning eller under Samtale erhverver sig. Og naar han former det Stof, han saaledes har samlet sig, maa han intet Øjeblik glemme, at han er Mellemedet, Formidleren mellem Sagkundskaben og det store Publikum, der er hans Læsere. Han maa have Føling med Læserne. Han maa kunne fornemme, hvor langt deres Krav paa Underretning og Belæ-

ring rækker, hvis han skal kunne give sin Fremstilling den *rette* populære Form og den Overskuelighed, som er et af de vigtigste Krav til god moderne Journalistik.

Imidlertid vil det for den Journalist, der opfatter sit Kald alvorligt, ikke være nok at virke som Budbringeren og den, der underholder. Han vil paavirke sine Læsere saaledes, at de ser med hans Øjne og tænker hans Tanker. Dertil kan han naa ad mange Veje udenfor den slagne Bane, der bærer *Lederens* Skilt. Gennem et Causerie, i en Reportageartikel, ved et personligt ffarvet Referat lykkes det ofte let at bibringe Læseren en bestemt Opfattelse af den Sag, man behandler, og selv den mere underordnede Journalist kan saaledes, om han ellers har noget paa Hjerte, blive noget af en Agitator, en Opdrager.

Efterhaanden som Journalisten arbejder med sit Stof, hvad enten han alle-

Journalist KRISTIAN DAHL.

rede er naaet til at specialisere sig, eller han virker paa flere Omraader, vil han umærkeligt øge sin Viden, skærpe sin Dømmekraft og derved styrke sin Stilling ikke blot i det Blad, hvor han arbejder, men ogsaa udadtil. Han vil, om han ejer Energi og Personlighed, vinde frem ogsaa til den sociale Position, som betyder ikke ganske lidt for den virkningsfulde Udøvelse af ledende Journalistik.

Men i denne Forbindelse maa jeg gøre en Bemærkning, som maaske hist og her vil støde paa Modsigelse: En Journalist maa kunne tie med, hvad han véd.

Ikke saa sjældent vil det hænde, at den Journalist, der har gode Forbindelser, erfarer Ting, som det for hans Blad vilde være af Betydning at meddele, men hvis Offentliggørelse i det givne Øjeblik kunde volde Skade. Han

har maaske end ikke modtaget Meddelelsen under Diskretionsløfte; han véd blot, at det var Forudsætningen, at der indtil videre ikke skulde skrives derom, eller han indser i alt Fald, at det kan gøre Fortræd, om han bringer den gode Nyhed frem i sit Blad. Journalisten befinder sig her i et vanskeligt Dilemma. Det kribler i hans Fingre af Lyst til at skrive, men hans Samvittighed siger ham, at han endnu en Stund bør tie — selv med Fare for, at et konkurrerende Blad kommer foran ham. I et saadant Tilfælde maa Lodderne i Vægtskaalen nøje prøves! Men sikkert er det, at en Tilsidesættelse af Tavshedspligt foruden den Skade, der ellers kan forvoldes, ikke sjældent vil koste Journalisten mere end den gode Nyhed var værd. Han opnaar ved et Diskretionsbrud let at lukke sine Kilder; og han svækker den Tillid, han maaske har bygget op om sig, og som er en Værdi, der ikke bør agtes ringe.

Thi hvor anonym Journalisten end er og bør være, saa véd i et lille Samfund som vort dog Gud og Hvermand, hvem det er, der skriver, og hvad han skriver. Og det betyder da saare meget, om Læserne véd, at der bag det skrevne Ord staar en Personlighed.

Journalistens Kald er stort, og det kræver meget af sine Udøvere. Politikerne skriver Love, Dommeren dømmer i Henhold til Lovene. Men det er Journalisten, der kommenterer og kritiserer Lovene og Dommene og ved den direkte og daglige Paavirkning skaber den offentlige Stemning, som i Tidens Løb kuldkaster Lovene og danner nyt Grundlag for nye Domme. Bevidstheden herom gror ikke som et frodigt Blomster i Journalistens Hjerne under hans daglige Arbejde. Han er beskeden, og hans ydre Livsvilkaar byder ham at være det. Men dybest nede i den gode Journalists Sind vil der være bundfældet en Følelse af det store Ansvar, som den Magt, hans Pen besidder, paalægger ham.

Bekræftet af

W. H. Pahl

JORDBRUG, FISKERI ETC.

HANDEL OG KONTORERHVERV SideCIVILETATERNE 83

Apotheker	86
Arkitekt	88
Dyrlæge	90
Forstmand	93
Ingeniør	95
Lærer	98
Tandlæge	100

Gymnasielærer.....	103
Læge	106
Jurist	109

JOURNALIST 111

